

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

październik–grudzień 2013 r.

Spis treści

Część 1	3
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków.....	3
II. Wystąpienia o charakterze generalnym	18
III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi.....	79
IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego.....	88
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji	90
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych.....	100
VII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	108
Część 2	121
Wybór spraw indywidualnych.....	121

Część 1

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

Dane informacyjno-statystyczne

za IV kwartał 2013 r.

Tabela 1. Wpływ do Rzecznika Praw Obywatelskich.

	IV kwartał 2012	IV kwartał 2013	%	Cały okres funkcjonowania instytucji RPO (1.01.1988 – 31.12.2013)
Wpływ ogółem	16 216	14 395	-11,2	1 291 021
w tym nowe sprawy	7 576	6 718	-11,3	757 310
Odpowiedzi na wystąpienia RPO	4 249	4 249	0	420 156

W IV kwartale 2013 r. w Biurze RPO przyjęto 1 400 interesantów oraz przeprowadzono 9 470 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Wysłano 17 209 pism w 11 943 prowadzonych sprawach, ponadto zarejestrowano 425 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

Tabela 2. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:

	IV kwartał 2013	2013
wystąpień problemowych	76	281
wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z aktem wyższego rzędu	6	27

zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	6	13
pytań prawnych do Sądu Najwyższego	-	3
kasacji	20	65
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	2	7
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach pracy	-	1
skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (prawo pracy)	-	1
skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	3	7
wniosków do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów	-	8
skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	6	21
wniosków o unieważnienie orzeczenia	1	2
przystąpił do postępowania sądowego	3	11
przystąpił do postępowania administracyjnego	1	2
Razem	124	449

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone.

	Sposób rozpatrzenia sprawy		Liczba	%
1	2		3	4
Podjęto do prowadzenia	1	Razem (2+3)	3 325	33,6
	2	podjęto do prowadzenia	2 102	21,2
	3	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	1 223	12,4
Udzielono wyjaśnień,	4	Razem (5)	5 456	55,2

wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	5	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	5 456	55,2
Inne	6	Razem (7+9)	1 111	11,2
	7	przekazano wniosek wg. właściwości	218	2,2
	8	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	596	6,0
	9	nie podjęto **	297	3,0
Razem			9 892	100,0

Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania		Liczba	%
1	2		3	4
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	1	Razem (2+3)	401	12,6
	2	Zasadność zarzutów wnioskodawcy	209	6,6
	3	Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	192	6,0

Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	4	Razem (5+6)	216	6,8
	5	Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	87	2,7
	6	Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	129	4,1
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	7	Razem (8+9+10)	2 566	80,6
	8	Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1 425	44,7
	9	Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	1 126	35,4
	10	Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	15	0,5
Razem			3 183	100,0

Tabela 5. Przedmiot nowych spraw (wniosków) skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich

(według właściwości zespołów merytorycznych)

		Liczba	%
1	prawo konstytucyjne i międzynarodowe	360	5,4
2	prawo karne	2 620	39,0
3	prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	1 292	19,2
4	prawo cywilne	1 231	18,3
5	prawo administracyjne i gospodarcze	1 112	16,6
6	Krajowy Mechanizm Prewencji	57	0,8
7	inne	46	0,7
8	Razem	6 718	100,0

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich działają trzy Biura Pełnomocników Terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich: we Wrocławiu (dla województw dolnośląskiego, lubuskiego i opolskiego), w Gdańsku (dla województw pomorskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko – mazurskiego) i w Katowicach (dla województw

śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego), kierowane przez Pełnomocników terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

W IV kwartale 2013 r. do Biur Pełnomocników Terenowych wpłynęło 1176 pism, z czego 75 pism przekazano zgodnie z właściwością do Biura w Warszawie, a 150 pism przyjęto z Biura w Warszawie. Nowych spraw wpłynęło 628. Z ogólnej liczby 1400 interesantów w Biurach PT przyjęto 647. Przeprowadzono 1 539 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad. Rozpatrzono 1783 sprawy.

Tabela 6. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO.

Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	%
podjęto do prowadzenia *	1 201	67,3
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	456	25,6
przekazano wnioski wg. właściwości	15	0,8
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	26	1,5
nie podjęto	85	4,8
łącznie	1 783	100

Tabela 7. Wiodące problematyki spraw nowych w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO.

Przedmiot sprawy	Liczba	%
prawo cywilne	231	36,8
prawo karne	165	26,3
prawo administracyjne i gospodarcze	115	18,3
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	83	13,2

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

Tabela 8. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracowników Biura RPO w IV kwartale 2013 r.

1.	Zakład Karny w Medyce, Dom Pomocy Społecznej w Przemysłu-Lipowicy - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	01-04.10.2013 r.
2.	Spotkanie pracowników Biura RPO ze społeczeństwem Powiatu Szczecińskiego w Szczytnie.	04.10.2013 r.
3.	Przyjęcia Interesantów w Starostwie Powiatowym w Kielcach przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	07.10.2013 r.
4.	Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich wizytował Jednostki Wojskowe w Kłodzku, Polanicy Zdroju, Brzegu i Wrocławiu.	08-11.10.2013 r.
5.	Szpital Psychiatryczny, Dom Pomocy Społecznej, Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej w Węgorzewie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	08-11.10.2013 r.
6.	Przyjęcia Interesantów w Starostwie Powiatowym w Olsztynie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	09.10.2013 r.
7.	Przyjęcia interesantów w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	14.10.2013 r.
8.	Komenda Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku – badanie stanu przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Straży Granicznej.	15-18.10.2013 r.
9.	Zakład Karny oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej w Białej Podlaskiej – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	16-18.10.2013 r.
10.	Przyjęcia Interesantów w Starostwie Powiatowym w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO we Wrocławiu.	18.10.2013 r.
11.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komisariacie Policji w Brzegu Dolnym – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	18.10.2013 r.
12.	Przyjęcia Interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	18.10.2013 r.
13.	Wizytacja osiedli romskich na terenie Małopolski: w Limanowie, Maszkowicach, Krośnicy, Ochotnicy Dolnej i Czarnej Górze przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie.	21-23.10.2013 r.
14.	Zakład Karny w Barczewie – badanie stanu przestrzegania praw osadzonych przeprowadzenie przez pracowników Biura RPO w Warszawie.	21-23.10.2013 r.
15.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Lublinie przez	25.10.2013 r.

	pracowników Biura RPO w Warszawie.	
16.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	31.10.2013 r.
17.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Borowiu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	05.11.2013 r.
18.	Areszt Śledczy oraz Dom Pomocy Społecznej „Kombatant” w Bytomiu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	05-08.11.2013 r.
19.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Woli Rowskiej – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	06.11.2013 r.
20.	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej oraz Izba Celna w Toruniu – badanie stanu przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy.	12-15.11.2013 r.
21.	Zakład Karny w Grudziądzu, Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Golubiu-Dobrzyniu oraz Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Chełmie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	12-15.11.2013 r.
22.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Olsztynie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	13.11.2013 r.
23.	Udział pracownika Biura RPO w inauguracji działalności Kliniki Prawa w WSPiA w Rzeszowie.	14.11.2013 r.
24.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	15.11.2013 r.
25.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	15.11.2013 r.
26.	Spotkanie podsumowujące projekty: „Samorząd Równych Szans, Forum Dostępnej Cyberprzestrzeni i Staż w administracji publicznej wsparciem aktywizacji społecznej i niepełnosprawnych na rynku pracy”, organizowanym przez Fundację - Instytut Rozwoju Regionalnego. Karpacz.	15.11.2013 r.
27.	Dom Pomocy Społecznej „Łeśny”- badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji. Warszawa.	18-20.11.2013 r.
28.	Spotkanie nt. „Wieczór z Rzecznikiem” w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Lipnie.	22.11.2013 r.
29.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. St. Deresza w Choroszczy – badanie stanu przestrzegania praw pacjentów.	25-27.11.2013 r.
30.	Spotkanie Zastępcy RPO z młodzieżą z Powiatowego Zespołu Szkół nr 2 im. Karola Miarki w Pszczynie.	27.11.2013 r.

31.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	28.11.2013 r.
32.	Dom Pomocy Społecznej „Tęczowy Dom” w Ełku - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	28-29.11.2013 r.
33.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Lublinie przez pracowników Biura RPO w Warszawie.	29.11.2013 r.
34.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Jaworku - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	02.12.2013 r.
35.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Otwocku k/Józefowa - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	03.12.2013 r.
36.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Wołominie - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	04.12.2013 r.
37.	Pomieszczenia dla Osób zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Garwolinie- badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	05.12.2013 r.
38.	Przyjęcia interesantów w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	09.12.2013 r.
39.	Przyjęcia interesantów w Starostwie Powiatowym w Olsztynie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	11.12.2013 r.
40.	W Biurze Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach odbyło się spotkanie z dr Helmutem Iwą – Głównym Koordynatorem Regionalnego Klubu Europejskiego w Chorzowie oraz Zastępcą Dyrektora i grupą uczniów III Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Batorego w Chorzowie w ramach programu RKE „Budujemy społeczeństwo obywatelskie”. Katowice.	12.12.2013 r.
41.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z byłymi więźniami politycznymi obozu koncentracyjnego MAUTHAUSEN- GUSEN. Warszawa.	16.12.2013 r.
42.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystej Gali Złoty Wachlarzy 2013 zorganizowanej z inicjatywy Międzynarodowej Organizacji do Spraw Migracji. Warszawa.	18.12.2013 r.

Tabela 9. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w IV kwartale 2013 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich na uroczystej inauguracji roku akademickiego na Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii	01.10.2013 r.
----	--	---------------

	Grzegorzewskiej w Warszawie. Wykład RPO pt. „Prawne aspekty ochrony godności osoby starszej lub niepełnosprawnej”	
2.	Debata na temat „O sposobach mówienia o starości” zorganizowana w Biurze RPO. Warszawa.	02.10.2013 r.
3.	Konferencja zorganizowana w Biurze RPO pt. "Izby wytrzeźwień – prawo a praktyka". Warszawa.	03.10.2013 r.
4.	W Biurze RPO odbyło się spotkanie Kapituły Nagrody im. Pawła Włodkowica. Warszawa.	03.10.2013 r
5.	Konferencja pt. „Choroby rzadkie a zagrożenie wykluczeniem”, zorganizowana przez Biuro RPO we współpracy z Uczelnią Łazarzkiego. Warszawa.	07.10.2013 r.
6.	Konferencja pt. „Różni, ale równi – niepełnosprawni mieszkańcy terenów wiejskich" zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich we współpracy z Fundacją Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Ruchowo. Rzeszów.	07.10.2013 r.
7.	Konferencja nt. „Tajemnica pracodawcy a dostęp do informacji publicznej” zorganizowana przez Wydział Prawa i Administracji UKSW. Lubiniec.	07-09.10.2013 r.
8.	II Forum Pełnomocników i Pełnomocniczek Wojewodów ds. mniejszości narodowych i etnicznych oraz Pełnomocników i Pełnomocniczek Komendantów Stołecznego/Wojewódzkich i Szkół Policji ds. Ochrony Praw Człowieka organizowane przez Wojewodę Świętokrzyskiego. Wólka Milanowska (koło Nowej Słupi).	07-09.10.2013 r.
9.	Udział Zastępcy RPO w konferencji Prezesów i Dyrektorów Sądu z obszaru apelacji katowickiej.	09-10.10.2013 r.
10.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w debacie akademickiej pt. „O równości bez skrajności” zorganizowanej przez Biuro RPO we współpracy z Biurem osób Niepełnosprawnych UJ. Kraków.	10.10.2013 r.
11.	Konferencja pt. „Skuteczniejsza ochrona konkurencji – propozycje zmian w prawie” zorganizowana przez UOKiK we współpracy z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. Lublin.	10.10.2013 r.
12.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji regionalnej „Srebrna Gospodarka w Małopolsce. Strategie działania w starzejącym się społeczeństwie” zorganizowanej przez UJ oraz Biuro RPO. Kraków.	11.10.2013 r.
13.	X Jubileuszowy Festyn Przyjaźni „Tacy Sami”, uświetniającym obchody Ogólnopolskiego Dnia Solidarności z Osobami Chorymi na Schizofrenię. Tczew.	11.10.2013 r.
14.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w debacie "Wiara	12.10.2013 r.

	i społeczeństwo". Dyskusja odbyła się w Galerii Porczyńskich w Warszawie.	
15.	Seminarium pt. „Współpraca organów ścigania i instytucji państwowych w zakresie ochrony interesów ekonomicznych i finansowych RP i UE w związku z obrotem paliwami ciekłymi”. Szczytno.	15-18.10.2013 r.
16.	Udział pracowników Biura RPO w wyjazdowym posiedzeniu Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Białystok.	16.10.2013 r.
17.	Udział Zastępcy RzPO w Międzynarodowej konferencji „Europa – problemy krytyczne” organizowanej przez Stowarzyszenie Willa Decjusza oraz wręczenie nagród im. Sergio Vieira de Mello. Kraków.	17.10.2013 r.
18.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w posiedzeniu plenarnym Komitetu Bioetyki przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, podczas którego wygłosiła wykład na temat praw człowieka umierającego. Warszawa.	17.10.2013 r.
19.	Debata zorganizowana przez Biuro RPO nt. „Różni ale równi – agencje zatrudnienia alternatywą dla publicznych służb zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami”.	17.10.2013 r.
20.	Konferencja pod patronatem Rzecznika Praw Obywatelskich „Zastosowanie public governance w prawie publicznym w Europie Środkowej i Wschodniej”. Rzeszów.	21.10.2013 r.
21.	Konferencja „20 lat Ochrony Praw Obywateli i Obywaterek Unii Europejskiej. Osiągnięcia i wyzwania na przyszłość”. Poznań.	22-23.10.2013 r.
22.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w debacie dotyczącej polityki prorodzinnej „Forum dla rodziny”, która odbyła się w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Warszawa.	23.10.2013 r.
23.	Debata nt. amerykańskiego rządowego programu PRISM oraz bezpieczeństwa, anonimowości i inwigilacji w internecie zorganizowana przez czasopismo społeczno-polityczne Liberte! Łódź.	23.10.2013 r.
24.	W Biurze RPO odbyło się VII Seminarium Warszawskie zatytułowane „Obywatel w Radzie Europy i Unii Europejskiej – nowe wyzwania po dwudziestu latach od przystąpienia przez Polskę do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności”. Warszawa.	25.10.2013 r.
25.	I Międzysektorowe Forum ds. Polityk Migracyjnych zorganizowane przez Stowarzyszenie „Interkulturalni.pl” oraz Fundację „Inna Przestrzeń”. Kraków.	25-27.10.2013 r.
26.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w VIII Kongresie Obywatelskim, który odbył się na Politechnice Warszawskiej pod	26.10.2013 r.

	hasłem "Jaka modernizacja Polski: od budowy infrastruktury do nowych postaw i zachowań?".	
27.	Pod patronatem Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania została zainaugurowana kampania: „Inni nie gorsi” Wojewody Świętokrzyskiego oraz Świętokrzyskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji w Kielcach. Kampania ma na celu poszerzenie wiedzy społecznej na temat rodzajów dyskryminacji i jej przejawów.	27.10.2013 r.
28.	Konferencja nt. „Pełno (s)prawny student” organizowanej przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego. Kraków.	29.10.2013 r.
29.	Konferencja pt: „Europejskie standardy i dobre praktyki w zakresie korekty płci metrykalnej”, zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Fundację Trans-Fuzja oraz Radę Europy. Warszawa.	05.11.2013 r.
30.	Debata „Miasto przyjazne osobom starszym i niepełnosprawnym”. Jelenia Góra.	06.11.2013 r.
31.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w debacie pt. „Społeczne i gospodarcze znaczenie firm rodzinnych”, która została zorganizowana w Pałacu Prezydenckim w ramach Forum Debaty Publicznej we współpracy ze Stowarzyszeniem Inicjatywa Firm Rodzinnych. Warszawa.	13.11.2013 r.
32.	Konferencja pt. „Choroba Alzheimera – uczmy się pomagać”. Organizatorami wydarzenia byli Rzecznik Praw Obywatelskich we współpracy z Polskim Towarzystwem Alzheimerowskim oraz Polskim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom z Chorobą Alzheimera. Warszawa.	15.11.2013 r.
33.	Konferencja pt. „Zapobieganie przemocy wobec kobiet, w tym dyskryminacji wielokrotnej. Polska w drodze do ratyfikacji Konwencji o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej”. Organizatorami konferencji byli Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców. Warszawa.	20.11.2013 r.
34.	Konferencja „Różni ale równi – e-integracja w procesie edukacji i zatrudnienia osób z niepełnosprawnością”. Poznań.	21.11.2013 r.
35.	Symposium pt. „Ucieczki nieletnich jako problem społeczny”. Poznań.	26.11.2013 r.
36.	Konferencja naukowa pt. "Przestępcy niebezpieczni" zorganizowana przez Katedrę Kryminologii i Polityki Kryminalnej IPSiR Uniwersytetu Warszawskiego oraz Komisję Badań i Rozwoju przy Okręgowej Radzie Adwokackiej. Warszawa.	29.11.2013 r.
37.	Konferencja nt. Aspektów prawnych związanych z codziennym	03.12.2013 r.

	funkcjonowaniem osób z niepełnosprawnością, ze szczególnym akcentem na najważniejsze wyzwania po ratyfikacji przez Polskę Konwencji ON. Honorowy Patronat RPO. Jelenia Góra.	
38.	Konferencja zorganizowana przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego nt. „Poprawa dostępu do informacji o prawie”. Spotkanie odbyło się w ramach projektu badawczo – rozwojowego realizowanego na rzecz bezpieczeństwa i obronności Państwa „Model regulacji jawności i jej ograniczeń w demokratycznym państwie prawnym”. Warszawa.	03.12.2013 r.
39.	II Kongres Prawa Medycznego. Kraków.	03-04.12.2013 r.
40.	Konferencja pt. „Dorosłem ... i co dalej?”. Gorzów Wielkopolski.	04.12.2013 r.
41.	W Biurze RPO odbyła się debata pt. „Antysemityzm. Diagnoza zjawiska w Polsce na tle sytuacji w Unii Europejskiej” zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Agencję Praw Podstawowych UE.	05.12.2013 r.
42.	Symposium nt. „Kulturotwórcza misja uniwersytetu. Paweł Włodkowic i jagiellońskie dziedzictwo myślenia o człowieku, narodzie i dialogu wspólnot”. Konferencja została zorganizowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ z okazji jubileuszu 650 lat Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków.	09.12.2013 r.
43.	V. doroczna konferencja INP PAN i RPO nt. „Prawo do informacji publicznej – efektywność regulacji i perspektywy jej rozwoju”. Warszawa.	11.12.2013 r.
44.	Zastępca RPO uczestniczył w konferencji naukowej „Nowe media”. Poznań.	11-12.12.2013
45.	Spotkanie z prof. Adamem Danielem Rotfeldem w ramach cyklu „Człowiek dialogu”. Warszawa.	13.12.2013 r.
46.	Konferencja pt. „Niezależne życie i pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych, w życiu społecznym, czy jesteśmy na dobrej drodze?” zorganizowana przez Biuro Osób Niepełnosprawnych i Profilaktyki Uzależnień Uniwersytetu Łódzkiego. Łódź.	13-14.12.2013 r.
47.	Seminarium dotyczące przypadków nieludzkiego i poniżającego traktowania osób zatrzymanych przez Policję. Spotkanie zostało zorganizowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Warszawa.	17-18.12.2013 r.

Tabela 10. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w IV kwartale 2013 r.

1.	Zastępca RPO spotkał się z gruzińską delegacją, której przewodniczył Dawid Lomidze – zastępca Ministra Pracy, Zdrowia i Spraw Społecznych Republiki Gruzji. Rozmowy dotyczyły zadań Rzecznika Praw Obywatelskich jako niezależnego organu ds. monitorowania wdrażania Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz najważniejszych wyzwań, jakie stoją przed Polską po ratyfikowaniu tej Konwencji. Wizyta gości z Gruzji odbywa się w ramach projektu pt. “Podstawy prawne, finansowe i administracyjne systemu wsparcia osób niepełnosprawnych – przykłady dobrych praktyk” realizowanego ze środków polskiej pomocy rozwojowej i koordynowanego przez polskie Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Warszawa.	02.10.2013 r.
2.	Konferencja nt. „Wzmacniania ochrony praw podstawowych w zmieniającym się otoczeniu praw człowieka” organizowana przez FRA oraz Radę Europy. Wiedeń (Austria).	06-08.10.2013 r.
3.	Seminarium zorganizowane przez Radę Europy nt. praw osób nieheteroseksualnych i transpłciowych; Rzym (Włochy).	09-11.10.2013 r.
4.	Rzecznik Praw Obywatelskich złożyła wizytę w Tiranie, gdzie spotkała się m.in. z Ombudsmanem Albanii Igli Totozani, Ministrem Sprawiedliwości Nasipem Naço, Minister Integracji Europejskiej Klajdą Gjoshą oraz Przewodniczącym Zgromadzenia Albanii Ilirem Metą. Prof. Lipowicz wzięła również udział w Seminarium pt. „Ochrona praw człowieka i rola Ombudsmanów”.	13-15.10.2013 r.
5.	5. Międzynarodowa Konferencja Instytucji Ombudsmanów Sił Zbrojnych (ICOAF) w Oslo. Norwegia.	20-23.10.2013 r.
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich wzięła udział w posiedzeniu Europejskiego Zarządu Międzynarodowego Instytutu Ombudsmana (IOI). Bruksela.	21-22.10.2013 r.
7.	Rzecznik Praw Obywatelskich spotkała się z Erikiem Ullenhagiem – szwedzkim Ministrem ds. Integracji, który zajmuje się kwestiami dyskryminacji, praw człowieka i mniejszości narodowych w Ministerstwie Zatrudnienia. Warszawa.	23.10.2013 r.
8.	Międzynarodowe Forum ds. Polityk Migracyjnych w Krakowie zorganizowane przez Stowarzyszenie „Interkulturalni.pl” oraz Fundację „Inną Przestrzeń”. Kraków.	25-27.10.2013 r.
9.	Spotkanie grupy roboczej „Communication Strategies and Practicies” Europejskiego Stowarzyszenia Organów ds. Równego Traktowania (EQUINET). Bruksela.	29-30.10.2013 r.
10.	Konferencja nt. działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji	02-06.11.2013 r.

	zorganizowana przez Centrum OBWE w Biszkek. Kirgistan.	
11.	Konferencja Praw Podstawowych Człowieka nt. „Zwalczanie przestępstw z nienawiści w Unii Europejskiej” zorganizowana przez Agencję Praw Podstawowych (FRA) oraz Prezydencję Litwy w Radzie UE. Wilno (Litwa).	11-13.11.2013 r.
12.	Spotkanie Europejskiej Sieci Krajowych Instytucji Praw Człowieka. Budapeszt	12-15.11.2013 r.
13.	Wizyta studyjna parlamentarzystów z Mołdawii. Warszawa.	18-19.11.2013 r.
14.	Konferencja Rady Europy nt. standardów zatrzymań imigrantów w Europie; Strasburg (Francja).	20-22.11.2013 r.
15.	Konferencja Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE) nt. wdrażania strategii na rzecz równego traktowania kobiet i mężczyzn. Wilno (Litwa).	21-22.11.2013 r.
16.	Walne Zgromadzenie Europejskiej Sieci Organów Równego Traktowania (EQUINET) oraz seminarium nt. zapobiegania dyskryminacji i działań na rzecz równości. Podczas posiedzenia pracownik Biura RPO został wybrany do Zarządu Equinet. Bruksela.	27-30.11.2013 r.
17.	Konferencja nt. ochrony praw nieletnich przebywających na posterunkach policji organizowanej przez Ombudsmana Republiki Macedonii i Komisję Europejską. Skopje (Macedonia).	05-07.12.2013 r.
18.	Konferencja kończąca projekt LGBT realizowany przez Radę Europy. Strasburg (Francja).	15-17.12.2013 r.
19.	Rzecznik Praw Obywatelskich spotkała się z przedstawicielami Krajowej Komisji Praw Człowieka Korei (National Human Rights Commission of Korea). Warszawa.	16.12.2013 r.
20.	Rzecznik Praw Obywatelskich przebywała z wizytą w Ambasadzie RP w Wiedniu, gdzie odbyła się uroczystość wręczenia wysokich odznaczeń państwowych osobom szczególnie zasłużonym dla opieki nad miejscami pamięci w Austrii.	17.12.2013 r.

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-748225-III/13) z dnia 1 października 2013 r. – w sprawie kompetencji Państwowej Inspekcji Pracy w związku z rozpoznawaniem spraw dotyczących wniosków o umieszczenie w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Na gruncie stosowania przepisów ustawy o emeryturach pomostowych pojawił się problem zakresu kompetencji, jakie przysługują organom Państwowej Inspekcji Pracy w związku z rozpoznawaniem spraw na skutek zgłoszenia przez pracownika wniosku o umieszczenie w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Tego rodzaju uprawnienie pracownicze wynika wprost z przepisu ustawy o emeryturach pomostowych, który stanowi, że w przypadku nieumieszczenia w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek na FEP, pracownikowi przysługuje skarga do Państwowej Inspekcji Pracy. Zgodnie z ustawą o Państwowej Inspekcji Pracy, właściwe organy PIP są uprawnione do nakazania pracodawcy umieszczenia pracownika w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wykreślenia go z ewidencji oraz do sporządzenia korekty wpisu w ewidencji. W opinii Rzecznika brak możliwości władczej ingerencji organów Państwowej Inspekcji Pracy w sprawie umieszczenia pracownika w ewidencji niesie ryzyko narastania sytuacji spornych w fazie ubiegania się pracowników o przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z wnioskiem o rozpatrzenie możliwości określenia władczych kompetencji Państwowej Inspekcji Pracy przy rozpoznawaniu spraw na skutek zgłoszenia przez pracownika wniosku o umieszczenie w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (20.12.2013 r.) nie podziela poglądu o konieczności nowelizacji przepisów ustawy o emeryturach pomostowych w zakresie zmiany uprawnień Państwowej Inspekcji Pracy. W ocenie Ministra obowiązująca regulacja umożliwia skuteczną realizację zadań PIP w zakresie kontroli ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

2. Ministra Środowiska (RPO-691354-IV/11) z dnia 2 października 2013 r. – w sprawie procedury uzgadniania warunków realizacji inwestycji w kwestii oceny oddziaływania na środowisko.

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wprowadza tryb współdziałania różnych organów administracji publicznej w sprawach z zakresu ochrony środowiska. Jedną z form współdziałania jest uzgadnianie zamierzeń inwestycyjnych przez wyspecjalizowane organy administracji publicznej w postaci regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Odmiennie od zasad przyjętych w ogólnym postępowaniu administracyjnym, uzgodnienie to nie podlega samodzielnemu zaskarżeniu i może być zakwestionowane wyłącznie w odwołaniu od decyzji, wydanej w postępowaniu głównym. Obecne ukształtowanie procedury uzgodnieniowej jest przedmiotem skarg do Rzecznika Praw Obywatelskich. Organem uprawnionym do oceny postanowienia będzie organ administracji wyższego stopnia właściwy ze względu na przedmiot postępowania głównego, a więc w większości przypadków organ pozostający poza strukturą specjalistycznych organów takich, jak regionalni dyrektorzy ochrony środowiska i Generalny Inspektor Ochrony Środowiska. Powierzenie weryfikacji rozstrzygnięć wyspecjalizowanych organów administracji innym organom administracji może prowadzić do iluzoryczności kontroli postanowień bądź przewlekłości postępowań odwoławczych. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o podjęcie prac legislacyjnych nad zmianą ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, które wprowadzą zaskarżalność postanowień wydawanych na podstawie tej ustawy w przedmiocie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia.

Zastępca Dyrektora Departamentu Leśnictwa i Ochrony Przyrody w Ministerstwie Środowiska (21.11.2013 r.) przedstawiła stanowisko, zgodnie z którym nie jest zasadne wprowadzenie możliwości zaskarżania postanowień uzgadniających środowiskowe uwarunkowania w formie zażaleń. Organy uzgadniające, czyli regionalny dyrektor ochrony środowiska i – w przypadku, gdy przedsięwzięcie jest realizowane na obszarze morskim – dyrektor urzędu morskiego, wydają postanowienia w trybie art. 106 k.p.a., jednak zgodnie z art. 77 ust. 7 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, wyłączono możliwość wniesienia od nich zażalenia. W konsekwencji ocena prawidłowości wydania takich postanowień może być dokonana w postępowaniu odwoławczym. Omawiana procedura uzgodnieniowa stanowi transpozycję art. 6 ust. 1 Dyrektywy 2011/92UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko, który nie reguluje formy zaskarżeń w toku tej procedury, lecz stanowi jedynie, że państwa członkowskie ustanawiają szczegółowe regulacje dotyczące tych konsultacji. W rezultacie obowiązująca regulacja pozostaje zgodna z ww. Dyrektywą. Ponadto w odpowiedzi wskazano, że wprowadzenie wyłączenia możliwości składania zażaleń na postanowienia uzgadniające podyktowane było dążeniem do przyspieszenia procedur.

3. Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (RPO-748842-I/13) z dnia 2 października 2013 r. – w sprawie odrębnych obwodów głosowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca uwagę w wystąpieniu na problematykę funkcjonowania odrębnych obwodów głosowania w kontekście potrzeby wprowadzenia ewentualnych zmian legislacyjnych, które zapewniłyby lepszą ochronę praw człowieka i obywatela. Obwody odrębne mają na celu stworzenie takich warunków organizacyjnych, by krąg osób korzystających z podmiotowych praw wyborczych był maksymalnie szeroki. Ich funkcjonowanie m.in. w zakładach opieki zdrowotnej, czy też domach pomocy społecznej umożliwia czynny udział w głosowaniu osobom niepełnosprawnym, chorym, starszym, często mającym problemy z poruszaniem się. Jest to rozwiązanie stosowane na podstawie ustawy – Kodeks wyborczy, w której określono tryb tworzenia obwodów odrębnych w zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w oddziałach zewnętrznych takich zakładów i aresztów. Ustawa o referendum lokalnym nie zawiera podobnych regulacji prawnych i dlatego w wyborach lokalnych obwody odrębne nie zawsze są ustanawiane. Ustawa ta stanowi jedynie, że referendum przeprowadza się w stałych obwodach głosowania. Stąd też pojawiły się opinie, że tworzenie takich obwodów w przypadku referendum lokalnego nie jest ustawowo nakazane. Rzecznik przychylił się do stanowiska Państwowej Komisji Wyborczej, która wskazała na konieczność tworzenia obwodów odrębnych w obecnym stanie prawnym oraz wydała odpowiednie zalecenia dla komisarzy wyborczych. W ocenie Rzecznika do ustawy o referendum lokalnym należy wprowadzić przepisy wyraźnie wskazujące, jak ma to miejsce w Kodeksie wyborczym, na konieczność tworzenia obwodów odrębnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej (08.10.2013 r.) w pełni podziela pogląd Rzecznika Praw Obywatelskich o konieczności dokonania zmian w ustawie o referendum lokalnym, które wprowadziłyby ustawowy obowiązek tworzenia odrębnych obwodów głosowania w referendach lokalnych. W opinii Państwowej Komisji Wyborczej obowiązek utworzenia odrębnych obwodów głosowania, zatem niezwykle istotna sprawa dla ułatwienia, a w przypadku części osób uprawnionych do głosowania – dla umożliwienia skorzystania z konstytucyjnego prawa do udziału w referendum lokalnym, nie powinien wynikać wyłącznie z interpretacji Konstytucji RP, ustawy – Kodeks wyborczy oraz ustawy o referendum lokalnym, dokonanej przez Państwową Komisję Wyborczą. Jest to kwestia, która w sposób niebudzący wątpliwości powinna zostać uregulowana w drodze ustawowej.

4. Ministra Zdrowia (RPO-749843-V/13) z dnia 4 października 2013 r. – w sprawie pomocy osobom poszkodowanym, niemającym ubezpieczenia zdrowotnego w realizacji prawa do opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.

Po raz kolejny w środkach masowego przekazu pojawiły się doniesienia o obciążeniu kosztami leczenia szpitalnego ubogiego nieubezpieczonego, co spotkało

się z odzewem osób deklarujących chęć zebrania prywatnych środków finansowych na jego leczenie. Informacje te skłaniają do zastanowienia się nad działalnością instytucji powołanych do pomocy osobom poszkodowanym, które nie mają ubezpieczenia zdrowotnego i wymagają pomocy w ochronie swoich praw. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o wzmożenie nadzoru nad pomocą osobom poszkodowanym w realizacji ich prawa do opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Ponadto wątpliwości Rzecznika budzi konstrukcja prawna zastosowana w przepisie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W przepisie tym ustawodawca uzależnił prawo polskich obywateli do świadczeń finansowanych ze środków publicznych od ich sytuacji materialnej. Według omawianego przepisu osoby inne niż ubezpieczeni, posiadające obywatelstwo polskie nabywają prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej wówczas, gdy spełniają kryterium dochodowe i majątkowe określone przez ustawodawcę. Rozwiązanie to budzi wątpliwości, co do zgodności z Konstytucją RP, która gwarantuje wszystkim obywatelom, niezależnie od sytuacji materialnej, równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Sytuacja prawna obywatela polskiego ma znaczenie wyłącznie w zakresie jego zdolności materialnej do współuczestnictwa w finansowaniu świadczeń opieki zdrowotnej, nie decyduje natomiast o samym prawie do świadczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o zajęcie stanowiska w sprawie.

Minister Zdrowia (28.10.2013 r.) przypomniał, że zgodnie z art. 68 ust. 1 i 2 Konstytucji RP każdy ma prawo do ochrony zdrowia. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Konstytucja RP nie wprowadza zasady powszechnej dostępności do wszelkiego typu świadczeń opieki zdrowotnej, lecz postulat równości dostępu do nich. Aktem normatywnym, który dokonuje uszczegółowienia treści prawa do ochrony zdrowia jest ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Ustawa ta określa m.in. warunki udzielania i tryb finansowania świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, zasady i tryb finansowania świadczeń, a także zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego. Zgodnie z ustawą prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej mają również osoby inne, niż ubezpieczeni, posiadające obywatelstwo polskie oraz zamieszkałe w Polsce, które spełniają kryterium dochodowe określone w ustawie o pomocy społecznej. Wówczas dokumentem potwierdzającym prawo do świadczeń opieki zdrowotnej jest decyzja wydawana na wniosek świadczeniobiorcy, a w stanach nagłych – na wniosek świadczeniodawcy udzielającego świadczenia opieki zdrowotnej, złożony niezwłocznie po udzieleniu świadczenia. Obowiązujące przepisy nie nakładają na świadczeniodawców obowiązku informowania pacjentów o prawnych możliwościach uzyskania tytułu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Osoba niemająca dochodu i niemogąca uzyskać pomocy na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

może ubiegać się o przyznanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne.

5. Ministra Sprawiedliwości (RPO-720771-XVIII/12) z dnia 7 października 2013 r. – w sprawie sporządzania odpisów i kserokopii akt prokuratorskich w przypadku złożenia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia bądź umorzeniu postępowania przygotowawczego.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu problem dotyczący możliwości wykonywania przez strony i ich przedstawicieli fotografii (sporządzania odpisów, kserokopii) akt prokuratorskich w przypadku wniesienia przez pokrzywdzonego zażalenia na postanowienia o odmowie wszczęcia bądź umorzenie postępowania przygotowawczego. Zgodnie z art. 156 § 1 k.p.k. w toku postępowania przygotowawczego stronom i ich przedstawicielom udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów i kserokopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kserokopie tylko za zgodą prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Przepis ten znajduje zastosowanie również wtedy, gdy akta znajdują się w sądzie, jak ma to miejsce w sytuacji wniesienia zażalenia na postanowienia o odmowie wszczęcia bądź umorzenie postępowania przygotowawczego. Praktyka organów władzy sądowniczej w zakresie udzielania stronom i ich przedstawicielom zgody na wykonywanie kopii akt prokuratorskich nie jest w pełni jednolita. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie potrzeby podjęcia działań zmierzających do nowelizacji art. 306 § 1b k.p.k. w sposób umożliwiający osobom uprawnionym do złożenia zażalenia, po przesłaniu akt postępowania przygotowawczego do sądu, nie tylko przejrzeć akt, ale także sporządzanie odpisów i kserokopii całości akt, w tym akt postępowania przygotowawczego, bez potrzeby uzyskiwania osobnej zgody prowadzącego postępowanie przygotowawcze.

Minister Sprawiedliwości (30.10.2013 r.) pozytywnie odniósł się do stanowiska zaprezentowanego w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie podjęcia działań zmierzających do nowelizacji art. 306 § 1b k.p.k., mającej na celu poszerzenie możliwości dostępu do akt postępowania przygotowawczego przez podmioty uprawnione do zaskarżenia decyzji o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego. Niedawno przeprowadzona została obszerna nowelizacja Kodeksu postępowania karnego, dlatego nie jest zasadne podejmowanie obecnie prac legislacyjnych nad zmianą tylko jednego przepisu tego Kodeksu. Proponowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich zmiana zostanie wzięta pod uwagę przy pracach nad kolejną szerszą nowelizacją Kodeksu postępowania karnego.

6. Ministra Zdrowia (RPO-739911-V/13) z dnia 8 października 2013 r. – w sprawie niewykonania upoważnienia zawartego w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca uwagę na problem niewykonania upoważnienia zawartego w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego. Wyznaczony przez ustawę termin 24 miesięcy na wydanie nowego aktu

wykonawczego do art. 15 ust. 2 ustawy upłynął w lutym 2013 r., co spowodowało utratę mocy przez dotychczas obowiązujące rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 20 października 1995 r. w sprawie organizowania zajęć rehabilitacyjnych w szpitalach psychiatrycznych i nagradzania uczestników tych zajęć. Prawidłowe działanie ustawy nie jest możliwe, jeśli nie zostały wydane przewidziane do niej akty wykonawcze. Opóźnienie w przygotowaniu rozporządzenia w wielu wypadkach uniemożliwia prowadzenie skutecznej terapii pacjentów ze zdiagnozowanymi zaburzeniami psychicznymi. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie, a w szczególności o niezwłoczne podjęcie działań zmierzających do usunięcia zasygnalizowanych nieprawidłowości.

Minister Zdrowia (18.11.2013 r.) wyjaśnił, że projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie zajęć rehabilitacyjnych organizowanych w szpitalach psychiatrycznych stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 15 ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Projekt był przedmiotem uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych, jednak w wyniku zgłoszonych licznych uwag wprowadzono zmiany, które spowodowały konieczność skierowania go do ponownych uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych. W Departamencie Zdrowia Publicznego została przygotowana nowa wersja tego projektu i zgodnie z ustaleniami Kierownictwa Ministerstwa Zdrowia, projekt rozporządzenia został w dniu 8 listopada 2013 r. skierowany do ponownych uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych z 14-dniowym terminem zgłaszania uwag.

7. Prezesa Rady Ministrów (RPO-747855-IV/13) z dnia 9 października 2013 r.
– w sprawie problemów z obrotem lokalami, do których przysługuje prawo spółdzielcze własnościowe.

Rzecznik otrzymuje skargi dotyczące problemów z obrotem lokalami, do których przysługuje prawo spółdzielcze własnościowe. W uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2013 r. (sygn. akt III CZP 104/12), Sąd stwierdził, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu ustanowione w budynku położonym na gruncie, do którego spółdzielni nie przysługuje własność albo użytkowanie wieczyste, stanowi ekspektatywę tego prawa; niedopuszczalne jest założenie księgi wieczystej w celu jej ujawnienia. W konsekwencji notariusze zaprzestali sporządzania aktów notarialnych dokumentujących obrót spółdzielczymi własnościowymi prawami do lokali, sądy wieczystoksięgowe – zakładania ksiąg wieczystych dla takich praw, zaś banki – udzielania kredytów na zakup takich lokali. Samorząd notariuszy zdecydował ostatecznie o wznowieniu dokumentowania obrotu spółdzielczymi własnościowymi prawami do lokali w formie aktów notarialnych, jednak nadal niedopuszczalne jest zakładanie ksiąg wieczystych dla takich lokali. Obecnie w obrocie pozostają także spółdzielcze własnościowe prawa do lokali, dla których księga wieczysta została założona przed uchwałą, mimo nieuregulowania stanu prawnego gruntu pod budynkiem na rzecz spółdzielni mieszkaniowej. W ocenie Rzecznika skoro ustawodawca dopuścił prawną możliwość ustanawiania spółdzielczych praw do lokali

także w sytuacji braku uregulowania tytułu prawnego spółdzielni do gruntu i zakładania dla takich praw ksiąg wieczystych, to na ustawodawcy spoczywa obowiązek uporządkowania sytuacji prawnej w omawianym zakresie. Opisany problem prowadzi do stanu, który narusza zaufanie obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, zatem nie może być akceptowany w praworządnym państwie. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie potrzeby pilnego podjęcia stosownych działań legislacyjnych.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (31.10.2013 r.) wyraził pogląd, że problemy opisane w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich, będące następstwem uchwały Sądu Najwyższego, mają istotne znaczenie dla wszystkich podmiotów uczestniczących w obrocie spółdzielczym, a dysponującym własnościowym prawem do lokalu ustanowionym w budynku położonym na gruncie niestanowiącym własności spółdzielni mieszkaniowej, ani niebędącym w jej użytkowaniu wieczystym. Problemy te stały się również przedmiotem szczególnego zainteresowania posłów, co znalazło wyraz w przygotowaniu przez jednego z członków Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw z zakresu prawa spółdzielczego, projektu ustawy o uregulowaniu spółdzielczych praw do lokali oraz praw spółdzielni mieszkaniowych do gruntów. Projekt ten, przekazany Ministrowi Transportu w trybie roboczym, został przesłany Ministrowi Sprawiedliwości z prośbą o ustosunkowanie się do zawartych w nim regulacji. W przypadku wniesienia ww. projektu do Sejmu i przekazania pod obrady Komisji Nadzwyczajnej, Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej będzie wnioskował o rozpatrzenie go przez Komisję w trybie pilnym.

8. Ministra Zdrowia (RPO-703016-V/12) z dnia 9 października 2013 r. – w sprawie opóźnień w zapewnieniu faktycznego dostępu do leczenia lekami objętymi refundacją.

Zgodnie z ustawą o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych Minister Zdrowia ogłasza, w drodze obwieszczenia, wykazy refundowanych leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych, w stosunku do których wydano ostateczne decyzje administracyjne o objęciu refundacją. Obwieszczenie zawiera m.in. termin wejścia w życie decyzji o objęciu refundacją leku (środka spożywczego specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wyrobu medycznego) oraz okres jej obowiązywania. W praktyce określone przez Ministra Zdrowia terminy wejścia w życie decyzji nie są dochowywane. Pacjenci zmuszeni są do wielomiesięcznego oczekiwania na faktyczne skorzystanie z refundacji. W przypadku wydatkowania własnych pieniędzy na lek, w stosunku do którego organy władzy publicznej nie przeprowadziły jeszcze niezbędnych procedur zapewniających jego faktyczną dostępność w ramach refundacji, pacjentom odmawia się zwrotu poniesionych kosztów. Obecny stan rzeczy narusza prawa pacjentów będące elementem konstytucyjnie chronionych praw i wolności obywatelskich. Rzeczywisty dostęp do terapii powinien być zapewniony w możliwie najkrótszym okresie od chwili

objęcia danego leku refundacją. Jednocześnie należy wprowadzić możliwość zwrotu kosztów leczenia poniesionych przez pacjentów niemogących z przyczyn od siebie niezależnych skorzystać w tym czasie z leku refundowanego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie podjęcia działań legislacyjnych w celu zapewnienia pacjentom należytej ochrony ich praw.

Minister Zdrowia (29.10.2013 r.) wyjaśnił, że w przypadku leków dostępnych w ramach tzw. refundacji aptecznej, dzień obowiązywania obwieszczenia jest zwykle tożsamy z dostępnością danego produktu leczniczego w placówkach detalicznych. Natomiast w przypadku programów lekowych, które stanowią rodzaj gwarantowanego świadczenia szpitalnego udzielanego przez świadczeniodawcę, wymagane jest zawarcie odpowiedniej umowy o udzielanie świadczeń. Uwagi zgłoszone w wystąpieniu Rzecznika zostaną ponownie przeanalizowane w związku z prowadzonymi pracami nad nowelizacją ustawy o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych. Same zmiany w ustawie refundacyjnej nie pozwolą jednak na wypracowanie rozwiązań istotnie wpływających na skrócenie czasu oczekiwania na dostęp do świadczenia, jakim jest program lekowy. Odnosząc się do kwestii wypracowania mechanizmów pozwalających na zwrot pacjentowi kosztów leczenia w okresie, gdy nie mógł on jeszcze skorzystać z leczenia refundowanego, Minister zaznaczył, że leczenie z wykorzystaniem substancji leczniczych przewidzianych w programie lekowym prowadzone jest w ramach lecznictwa szpitalnego, a zakwalifikowany pacjent otrzymuje lek jedynie u świadczeniodawcy, bez ponoszenia za niego opłaty. W związku z powyższym zwrot kosztów zarówno leku, jak i związanych z jego podaniem procedur następuje na rzecz świadczeniodawcy. W programach lekowych kwalifikacja pacjenta oparta jest o pewne kryteria i zakłada, że do leczenia mogą być kwalifikowani pacjenci, którzy przyjmowali lek wcześniej, o ile leczenie było wdrożone zgodnie z Charakterystyką Produktu Leczniczego oraz ci, którzy nie podlegają kryteriom wyłączenia z programu.

9. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (RPO-728554-III/13) z dnia 14 października 2013 r. – w sprawie kontroli placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym i osobom w podeszłym wieku.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu, że obecny stan prawny zezwala na prowadzenie, po uzyskaniu wpisu do ewidencji gospodarczej, bez zezwolenia wojewody domu pomocy społecznej przez osoby, które nie spełniają niezbędnych przesłanek. Jediną możliwością działania wojewody w sytuacji prowadzenia placówki bez zezwolenia jest nałożenie kary pieniężnej. Dopiero w przypadku stwierdzenia zagrożenia życia lub zdrowia osób przebywających w placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, a prowadzonej bez zezwolenia wojewoda może – poza nałożeniem kary pieniężnej – wydać decyzję nakazującą wstrzymanie prowadzenia tej placówki, z nadaniem rygoru natychmiastowej wykonalności, do

czasu uzyskania zezwolenia. Ustawa o pomocy społecznej określa standardy, jakie powinny spełniać te placówki określając zakres świadczonych usług oraz warunki bytowe. Nie reguluje natomiast kwestii maksymalnej liczby osób umieszczonych w placówce, ani liczby i struktury personelu, jaki powinien być zatrudniony w placówce tak, aby zagwarantować mieszkańcom prawidłową opiekę i pielęgnację. Podmioty prowadzące faktycznie taką działalność, aby ominąć przepisy prawa, w tym wymóg uzyskania zezwolenia, rejestrują działalność, jako inną niż z zakresu pomocy społecznej (np. pensjonat ze stołówką, wynajem pokoi). Stanowi to poważne utrudnienie, a nieraz wręcz uniemożliwia przeprowadzenie kontroli i zebranie dowodów potwierdzających faktyczny charakter prowadzonej działalności w postępowaniu administracyjnym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o zajęcie stanowiska w powyższej sprawie oraz udzielenie informacji czy jest przygotowywana odpowiednia nowelizacja przepisów ustawy o pomocy społecznej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (19.11.2013 r.) zgodziła się, że poważnym problemem pozostaje niestosowanie obowiązujących przepisów w zakresie prowadzenia placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, starszym czy przewlekle chorym, lecz jednocześnie zapewniła, że tego rodzaju podmioty podlegają kontroli wojewody oraz wyznaczonych przez niego służb. W przypadku utrudniania lub uniemożliwienia przeprowadzenia niezbędnych czynności urzędowych, w sprawę zostaje zaangażowana Policja, a nawet prokuratura rejonowa. Jeżeli dana placówka prowadzona jest bez zgody wojewody, na podmiot ją prowadzący zostaje nałożona kara pieniężna. Obecnie wysokość kar jest bardzo uciążliwa, a co więcej kary mogą być nakładane wielokrotnie. W ustawie o pomocy społecznej uregulowano procedurę wydawania decyzji wstrzymującej prowadzenie placówki. Podsekretarz Stanu wyjaśniła, że do zadań inspektorów ds. nadzoru i kontroli w pomocy społecznej, wizytujących placówki zapewniające całodobową opiekę, należy m.in. ustalenie, ile osób przebywa w placówce oraz ilu pracowników faktycznie świadczy usługi w taki sposób, aby uwzględniały one stan zdrowia, sprawność fizyczną i intelektualną oraz indywidualne potrzeby pensjonariuszy, a także gwarantowały poszanowanie praw człowieka. Z danych za okres 2011–2013, dotyczących placówek całodobowej opieki wynika, iż urzędy wojewódzkie co roku przeprowadzają liczne kontrole, które skutkują – w przypadku placówek nieposiadających zezwolenia – uzyskaniem niezbędnych licencji lub zamknięciem placówki. W odpowiedzi poinformowano ponadto, że jeśli chodzi o placówki działające na podstawie zezwolenia, tylko w dwóch przypadkach kontrolujący stwierdzili pewne uchybienia i nałożyli na te placówki kary.

10. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (RPO-706860-IV/12) z dnia 15 października 2013 r. – w sprawie procedury dokonywania wpisów do gminnej ewidencji zabytków.

W kolejnym wystąpieniu poświęconym skutkom prawnym wpisu nieruchomości do gminnej ewidencji zabytków Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśla, że problem braku regulacji nakazującej informowanie o wpisie właścicieli nieruchomości wymaga

szybkiego rozwiązania. Właściciel, któremu nie doręczono zawiadomienia o wpisie, nie ma o nim żadnej wiedzy i w konsekwencji posługuje się danymi niezgodnymi z aktualnym stanem prawnym nieruchomości. Właściciel nieruchomości powinien być niezwłocznie informowany o administracyjnym uznaniu jego nieruchomości za zabytek i pouczony o sposobie wniesienia skargi do sądu administracyjnego. Taka regulacja przynajmniej w minimalnym stopniu zabezpieczyłaby interesy właściciela nieruchomości. W ocenie Rzecznika niedopuszczalna jest sytuacja, w której właściciel dowiaduje się o wpisie do gminnej ewidencji zabytków dopiero na etapie postępowania o wydanie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu bądź, co gorsza, postępowania o wydanie pozwolenia na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego. Ponadto, w wymienionych postępowaniach administracyjnych nie ma już możliwości kwestionowania legalności i zasadności wpisu do gminnej ewidencji zabytków. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o ponowne przeanalizowanie przedstawionych argumentów i podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do uchwalenia przepisów zapewniających informowanie właścicieli nieruchomości o dokonaniu wpisu do gminnej ewidencji zabytków.

11. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-750677-IV/13) z dnia 15 października 2013 r. – w sprawie uprawnień właścicieli nieruchomości przeznaczonych pod drogi publiczne.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia w wystąpieniu wątpliwości dotyczące rozwiązania przewidzianego w art. 98 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami. Funkcją tego przepisu jest – w sytuacji, gdy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje nieruchomość pod drogę publiczną – umożliwienie właścicielowi nieruchomości odpłatnego przekazania gruntów na rzecz podmiotu publicznego. Z uprawnienia tego mogą skorzystać jedynie ci właściciele, których grunty są położone częściowo w liniach rozgraniczających przyszłej drogi, zaś właściciele, których grunty leżą w całości na terenie planowej drogi, są pozbawieni ochrony prawnej. Takiemu rozwiązaniu można postawić zarzut nierównego traktowania właścicieli i nieproporcjonalnej ochrony ich słusznych praw. Opisana konstrukcja przepisu krzywdzi szczególnie tych właścicieli, których nieruchomości „zamrożono inwestycyjnie” jeszcze przed wejściem w życie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie stanowiska w sprawie i rozważenie sposobu podjęcia działań w celu zmiany obecnie obowiązujących przepisów.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (30.12.2013 r.) stwierdziła, że opisywane w wystąpieniu Rzecznika sytuacje mogłyby być przedmiotem odrębnych przepisów regulujących przejmowanie nieruchomości przeznaczonych na realizację celów publicznych, określonych w ustawie o gospodarce nieruchomościami (ale nie w rozdziale dotyczącym podziałów nieruchomości, tylko wywłaszczania nieruchomości) albo w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ewentualna inicjatywa ustawodawcza w tym zakresie powinna wynikać z analizy skutków i konsekwencji planowania inwestycji celu publicznego na nieruchomościach

prywatnych (niepublicznych), a nie z potrzeby uzupełniania (rozszerzania) przepisów o podziałach nieruchomości, w szczególności art. 98 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami, który w ocenie Ministra nie narusza przepisów Konstytucji RP.

12. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-734213-IV/13) z dnia 15 października 2013 r. – w sprawie niejednolitego stosowania przez wojewodów przepisów dotyczących bonifikaty od opłaty z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca uwagę w wystąpieniu na problem niejednolitej wykładni przepisu ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości, zgodnie z którym organ właściwy do wydania decyzji może udzielić bonifikaty od opłaty z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, w odniesieniu do nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa na podstawie zarządzenia wojewody. Zgodnie z wykładnią stosowaną przez Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, a także niektórych wojewodów zarządzenia te powinny być wydawane w indywidualnych sprawach administracyjnych, w ramach konkretnego postępowania o przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Zgodnie z tym stanowiskiem wojewoda nie ma obowiązku wydania generalnego zarządzenia określającego warunki udzielenia bonifikat. Odmienne stanowisko zajmują wojewodowie, którzy w oparciu o ten sam przepis wydali generalne zarządzenia określające warunki udzielania bonifikat od opłaty z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa. Obowiązek wydania generalnych zarządzeń został potwierdzony w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie i rozważenie potrzeby podjęcia działań mających na celu zmianę obowiązujących przepisów w zakresie przedstawionym w wystąpieniu.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (15.11.2013 r.) stwierdził, iż brak jest potrzeby podejmowania prac legislacyjnych w celu nowelizacji przepisu art. 4 ust. 7 ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości. Nowelizacja dokonana w 2009 roku ukształtowała treść tej regulacji w sposób, który zapewnia organom swobodę w decydowaniu o możliwości udzielenia, zakresie i wysokości bonifikat od należności za nabycie prawa własności nieruchomości. Przepis ten nie budzi wątpliwości organów, do których jest adresowany, a praktyka jego stosowania jest jednolita. Polemikę z treścią tej regulacji podnosili dotychczas jedynie użytkownicy wieczystości, którym nie udzielono bonifikaty od opłaty z tytułu przekształcenia praw. Wpływy z opłat z tytułu przekształcenia zasilają budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego. W niektórych przypadkach, z uwagi na interes ekonomiczny właściciela nieruchomości (Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego), nie jest uzasadnione udzielanie bonifikat od opłat należnych temu właścicielowi za trwałe wyzbycie się nieruchomości z zasobu publicznego. Organy upoważnione do kształtowania polityki gospodarczo-ekonomicznej na danym obszarze

(wojewoda/organy stanowiące jednostki samorządu terytorialnego) powinny mieć zatem zapewnioną swobodę w podejmowaniu rozstrzygnięć w przedmiotowym zakresie.

13. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-723724-II/13) z dnia 16 października 2013 r. – w sprawie używania nieoznakowanych pojazdów służbowych przez Inspekcję Ruchu Drogowego podczas kontroli ruchu drogowego.

Rzecznik sygnalizuje w wystąpieniu problem stosowania przez Inspekcję Transportu Drogowego nieoznakowanych pojazdów służbowych w celu kontroli naruszeń przepisów Prawa o ruchu drogowym. Jak wynika z otrzymywanych informacji, jest to zjawisko powszechne, chociaż obowiązujące przepisy przewidują stosowanie takich pojazdów w wyjątkowych przypadkach. Zdaniem Rzecznika zarówno ochrona bezpieczeństwa w ruchu lądowym i – pośrednio – tak ważnych dóbr prawnych, jak życie i zdrowie uczestników ruchu czy ich mienie oraz powstrzymanie wszystkich uczestników ruchu przed naruszaniem przepisów ruchu drogowego, byłyby realizowane w większym stopniu wówczas, gdyby kontrola była prowadzona przez funkcjonariuszy posługujących się pojazdami oznakowanymi. Ponadto Rzecznik zauważa w wystąpieniu, że przepis rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie wzoru odznaki identyfikacyjnej inspektorów Inspekcji Transportu Drogowego oraz oznakowania pojazdów służbowych Inspekcji Transportu Drogowego, wskazujący w sposób bardzo nieprecyzyjny przypadki, w których użycie pojazdów mechanicznych jest dopuszczalne, wykracza poza zakres delegacji do wydania rozporządzenia, zawartej w ustawie o transporcie drogowym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o możliwość zmiany wspomnianego rozporządzenia, zmierzającej do wyłączenia możliwości używania przez Inspekcję Ruchu Drogowego samochodów nieoznakowanych w ramach kontroli czynności ruchu drogowego.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (20.11.2013 r.) poinformował, że zastrzeżenia dotyczące stosowania przepisów rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 10 kwietnia 2012 r. w sprawie wzoru odznaki identyfikacyjnej inspektorów Inspekcji Transportu Drogowego oraz oznakowania pojazdów służbowych Inspekcji Transportu Drogowego podlegają obecnie szczegółowej analizie prawnej w ramach resortu. W przypadku potwierdzenia nieścisłości w przepisach rozporządzenia, skutkujących nieprawidłowościami w zakresie oznakowania pojazdów służbowych Inspekcji Transportu Drogowego, resort podejmie prace nad uściśleniem przepisów tego rozporządzenia, aby wyeliminować występujące nieprawidłowości.

14. Przewodniczącej Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (RPO-706763-V/12) z dnia 16 października 2013 r. – w sprawie umożliwienia wszystkim wstępnym reprezentowania strony postępowania przed sądem.

W wystąpieniu z października 2012 r. skierowanym do Ministra Sprawiedliwości Rzecznik Praw Obywatelskich zasygnalizowała, że przepisy procedury cywilnej i sądowno-administracyjnej regulujące kwestię zastępstwa procesowego w nieuzasadniony sposób różnicują sytuację prawną osób, które łączą więzy krwi, w zakresie uprawnienia do występowania przed sądem w charakterze pełnomocnika strony. Obowiązujące regulacje nie przyznają wstępnym strony, którzy są z nią spokrewnieni w stopniu drugim i trzecim, prawa do reprezentowania strony w postępowaniu sądowym. W konsekwencji w obecnym stanie prawnym babcia, dziadek, a także prababcia i pradziadek nie mogą być pełnomocnikiem pełnoletniego wnuka lub prawnuka, który jest stroną w postępowaniu sądowym. Minister Sprawiedliwości poinformował, że nowelizacja przepisów procedury cywilnej w zakresie przyznania wszystkim wstępnym strony prawa do reprezentowania jej przed sądem powszechnym została uwzględniona w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o notariacie. W Sejmie RP trwają prace legislacyjne nad prezydenckim projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (druk sejmowy Nr 1633). Po pierwszym czytaniu Sejm skierował ten projekt do Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w celu rozpatrzenia. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości wprowadzenia poprawki do wspomnianego projektu nowelizacji procedury sądowno-administracyjnej i zaproponowanie stosownej zmiany art. 35 § 1 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, która umożliwi wszystkim wstępnym strony reprezentowanie jej przed sądem w charakterze pełnomocnika.

15. Ministra Zdrowia oraz Rzecznika Praw Pacjenta (RPO-578571-I/08) z dnia 16 października 2013 r. – w sprawie procedury wniesienia sprzeciwu wobec opinii lub orzeczenia lekarza.

Przeprowadzona w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich analiza akt sprzeciwów wobec opinii albo orzeczenia lekarza, wniesionych do Komisji Lekarskiej działającej przy Rzeczniku Praw Pacjenta, skłania do wniosku, że procedura wniesienia sprzeciwu jest nieskuteczna, a jej uchwalenie czyni zadość wyłącznie formalnym wymaganiom, jakie postawił Polsce Europejski Trybunał Praw Człowieka. W ocenie Rzecznika wdrożenia tych formalnych wymagań nie można jednak uznać za satysfakcjonujące. Mając na uwadze zalecenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także potrzebę zapewnienia efektywnej ochrony przed naruszeniem standardu ustanowionego w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, niezbędna jest nowelizacja ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przeanalizowanie raportu oraz zajęcie stanowiska w sprawie rekomendacji dotyczących nowelizacji ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

Minister Zdrowia (15.11.2013 r.) poinformował, że Ministerstwo Zdrowia przygotowało projekt założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz niektórych innych ustaw, który obecnie

znajduje się w uzgodnieniach międzyresortowych i konsultacjach społecznych. W projekcie zawarto m.in. propozycję zmian w zakresie skrócenia terminu rozpatrzenia sprzeciwu, a także propozycję likwidacji wymogu wskazania przepisu prawa, z którego wynikają prawa lub obowiązki wnoszącego sprzeciw. Nie została natomiast uwzględniona możliwość wniesienia sprzeciwu w dowolnej formie, w szczególności przez zgłoszenie telefoniczne. Istotne wątpliwości budzi również dopuszczenie możliwości złożenia sprzeciwu od opinii lub orzeczenia lekarskiego wyrażonego ustnie. Uwzględnienie dodatkowych propozycji zmian będzie możliwe w kolejnych etapach procedury legislacyjnej.

Rzecznik Praw Pacjenta (15.11.2013 r.) poinformowała, że badanie sprzeciwu pod względem formalnym wykonywane jest przez Biuro Rzecznika Praw Pacjenta. Sprzeciw może być wniesiony wyłącznie wobec opinii lub orzeczenia wydanych w formie pisemnej przez osobę, która w relacji z lekarzem wystawiającym opinię lub orzeczenie ma status pacjenta. Pacjent lub jego przedstawiciel ustawowy może uczestniczyć w posiedzeniu Komisji Lekarskiej, z wyjątkiem części posiedzenia, w trakcie której odbywa się narada i głosowanie nad orzeczeniem, oraz udzielać informacji i wyjaśnień w sprawie. Jeżeli sprawa nie kwalifikuje się do skorzystania z mechanizmu wniesienia sprzeciwu, można zwrócić się do Rzecznika Praw Pacjenta z wnioskiem o wszczęcie postępowania wyjaśniającego. Wówczas Rzecznik bada, czy nie doszło do naruszenia praw pacjenta. Propozycja umożliwienia wniesienia sprzeciwu od opinii lub orzeczenia wyrażonego w formie ustnej nie zasługuje na uwzględnienie. Wymagałoby to ustalenia, czy doszło do wydania ustnego orzeczenia. Propozycja skrócenia terminu rozpatrzenia sprzeciwu wobec opinii lub orzeczenia lekarza znalazła się w założeniach do projektu ustawy o zmianie ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, przekazanych przez Ministerstwo Zdrowia do uzgodnień międzyresortowych. Projekt założeń zakłada też uproszczenie instytucji sprzeciwu przez odstąpienie od wymogu wskazania przepisu, z którego wynikają prawa lub obowiązki pacjenta. Rzecznik Praw Pacjenta podejmuje działania zmierzające do zwiększenia świadomości prawnej wśród pacjentów oraz aktywnie wspiera ich w realizacji przysługujących im praw, w szczególności w zakresie prawa do sprzeciwu. W Biurze Rzecznika Praw Pacjenta funkcjonuje ogólnopolska bezpłatna infolinia, za pośrednictwem której pacjent może uzyskać niezbędne informacje.

16. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-730914-III/13) z dnia 18 października 2013 r. – w sprawie przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny służby w Policji.

Problematyka bezpieczeństwa i higieny służby w Policji była już przedmiotem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 15 maja 2012 r. do Ministra Spraw Wewnętrznych (sygnatura RPO-702126-III/12). Rzecznik wskazał wówczas, że upoważnienie Komendanta Głównego Policji do określenia warunków bezpieczeństwa i higieny służby budzi wątpliwości w zakresie zgodności z Konstytucją RP. Minister Spraw Wewnętrznych podzielił wątpliwości Rzecznika wskazując, że problematyka ta nie jest uregulowana w sposób kompleksowy w przepisach prawa powszechnie

obowiązującego i zostanie podjęta przy okazji nowelizacji pragmatyk służbowych. Niestety problem poruszony w wystąpieniu nadal nie został rozwiązany. Zarządzenie Komendanta Głównego Policji w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby oraz organizacji służby bhp w Policji zdaniem Rzecznika koliduje z wykonywaniem przez policjantów szczegółowych obowiązków określonych ustawą o Policji. Akt wewnętrzny, jakim jest zarządzenie KGP, nakazuje do określenia zadań i uprawnień służby bhp stosować przepisy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy, a jednocześnie zabrania stosowania przepisu tego rozporządzenia, który stanowi o zakazie obciążania służby bhp innymi zadaniami. W obecnym stanie prawnym przełożeni przestrzegający zarządzenia Komendanta Głównego Policji mogą narazić się na uwagi Państwowej Inspekcji Pracy, natomiast jeśli zastosują się do zakazu zawartego w rozporządzeniu, mogą spotkać się z zarzutem nieprzestrzegania przepisów zarządzenia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany opisanego stanu rzeczy.

Minister Spraw Wewnętrznych (22.11.2013 r.) podtrzymuje stanowisko wyrażone w odpowiedzi z dnia 26 lipca 2012 r. na wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich RPO-702126-III/12 z dnia 15 maja 2012 r., w której wskazano na potrzebę uregulowania problematyki ochrony bezpieczeństwa i zdrowia funkcjonariuszy podczas służby na poziomie aktów rangi ustawowej. Jednocześnie zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczącym wątpliwości w zakresie uregulowania zawartego w § 1 ust. 3 zarządzenia Nr 916 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby oraz organizacji służby bhp w Policji w kontekście § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 września 1997 r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy. W związku z powyższym zostały podjęte działania mające na celu dokonanie zmian obowiązujących przepisów prawa w ustawie o Policji w przedmiotowym zakresie.

17. Prokuratora Generalnego (RPO-715092-IV/12) z dnia 21 października 2013 r. – w sprawie procedury rozpatrywania wniosków dotyczących ustalenia lub zaprzeczenia ojcostwa.

Do Biura wpływają skargi ojców małoletnich dzieci dotyczące ustalania praw stanu cywilnego, najczęściej w sprawach o zaprzeczenie ojcostwa lub ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa (unieważnienie uznania dziecka). Przedmiotem analizy są też sprawy o ustalenie pochodzenia dziecka. Zgłaszający się do Rzecznika pozbawieni są najczęściej możliwości dochodzenia praw na drodze sądowej wskutek upływu terminu do wniesienia powództwa bądź też uprawnienie takie nigdy im nie przysługiwało ze względu na wyłączenie podmiotowe. Dotyczy to w szczególności ojców biologicznych, którzy nie mogą dochodzić swojego ojcostwa prawnego w sytuacji, gdy inny mężczyzna uznał już dziecko za własne. Rozwiązanie takie odpowiada standardom konstytucyjnym. Zgodnie z art. 86 k.r.o., powództwo o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa oraz o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa

może wytoczyć także prokurator, jeżeli wymaga tego dobro dziecka lub ochrona interesu społecznego. Częstym argumentem odmowy podjęcia sprawy przez prokuratora jest brak niepodważalnych dowodów na biologiczne ojcostwo wnioskodawcy w postaci badań genetycznych. Obowiązujące przepisy nadal ograniczają dostęp obywateli do korzystania z tego środka dowodowego. Wieloletnie interwencje Rzecznika do Ministra Sprawiedliwości w celu uregulowania procedury badań DNA nie przyniosły rezultatu (RPO-383896/01). Konieczne staje się wypracowanie i wdrożenie w sprawach o prawa stanu cywilnego powszechnej praktyki wspierającej realizację praw jednostki. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie, czy w prokuraturze stosowana jest określona procedura, dotycząca postępowania z wnioskami w sprawach o ustalenie bądź zaprzeczenie ojcostwa oraz ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa.

18. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-683319-IV/11) z dnia 21 października 2013 r. – w sprawie instytucji legalizacji samowoli budowlanej.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich postuluje podjęcie prac nad nowelizacją przepisów dotyczących legalizacji samowoli budowlanej, w zakresie umożliwienia rozkładania opłaty legalizacyjnej na raty. Aktualnie obowiązujące przepisy ustawy – Prawo budowlane nie stwarzają bowiem takiej możliwości. Problem braku możliwości rozłożenia opłaty legalizacyjnej na raty jest nagły i negatywnie oddziałuje na sytuację prawną inwestorów, którzy nie są w stanie skorzystać z legalizacji samowoli budowlanej tylko z powodu wysokości opłaty legalizacyjnej i krótkiego terminu jej uiszczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (12.12.2013 r.) podzieliła pogląd o konieczności opracowania zmian w ustawie – Prawo budowlane w zakresie umożliwiającym odpowiednie zastosowanie wybranych instytucji prawa podatkowego do opłaty legalizacyjnej. Opracowanie koncepcji tych zmian nie może nastąpić w trybie niezwłocznym. Ustawa – Prawo budowlane jest bowiem aktem o podstawowym znaczeniu dla procesu inwestycyjno-budowlanego, stąd każda ingerencja legislacyjna musi być poprzedzona rzetelną analizą możliwych skutków społeczno-gospodarczych. Trwająca obecnie procedura legislacyjna dotycząca nowelizacji przepisów ustawy – Prawo budowlane znajduje się w końcowym etapie realizacji (następują finalne uzgodnienia szczegółów projektu z Rządowym Centrum Legislacji). W związku z tym znaczne rozszerzenie zakresu nowelizacji nie jest możliwe, wiązałoby się bowiem z istotnym opóźnieniem całego projektu. Tym niemniej poruszone zagadnienie jest obecnie przedmiotem analiz mających doprowadzić do opracowania pożądanego modelu postępowania w przypadku zaistnienia konieczności rozłożenia na raty opłaty legalizacyjnej. Decyzji wymaga przede wszystkim kwestia dopuszczalności i zakresu stosowania do tej instytucji przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa, a także doprecyzowania przepisów proceduralnych dotyczących uprawnień organów nadzoru

budowlanego. Rzecznik Praw Obywatelskich zostanie powiadomiony o rozpoczęciu rządowej procedury legislacyjnej w powyższym zakresie.

19. Ministra Finansów (RPO-746952-V/13) z dnia 21 października 2013 r. – w sprawie zasad ustalania wysokości przychodów nieznajdujących pokrycia w ujawnionych źródłach lub pochodzących ze źródeł nieujawnionych.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 lipca 2013 r. (sygn. akt SK 18/09) orzekł o niekonstytucyjności przepisu art. 20 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. Trybunał podkreślił, że cały mechanizm opodatkowania dochodów nieujawnionych wymaga poważnych zmian. Mimo, że wyrok nie odnosi się do art. 20 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w obecnym brzmieniu, przepis ten – zdaniem Trybunału – jest obciążony tymi samymi mankamentami, które były powodem stwierdzenia niezgodności z Konstytucją jego poprzedniej wersji. Również sądy administracyjne orzekające w sprawach dotyczących zryczałtowanego podatku dochodowego od osób fizycznych od dochodów z nieujawnionych źródeł wskazują, że zmiana wspomnianego przepisu nie wyeliminowała wątpliwości, co do jego konstytucyjności, gdyż miała charakter jedynie porządkujący. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie, w szczególności, czy planowane są odpowiednie prace legislacyjne.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (15.11.2013 r.) zauważył, że w polskim systemie prawnym obowiązuje zasada domniemania konstytucyjności przepisów prawnych. Zgodnie z tą zasadą dopóki Trybunał Konstytucyjny nie stwierdzi w swoim orzeczeniu niezgodności przepisu prawa z Konstytucją, przyjmuje się, że dany przepis jest z nią zgodny. Oznacza to, że art. 20 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w obecnie obowiązującym brzmieniu korzysta z domniemania konstytucyjności. Organ podatkowy nie może odmówić zastosowania obowiązującego przepisu ze względu na skierowanie przez sąd administracyjny do Trybunału Konstytucyjnego pytania prawnego o zbadanie zgodności tego przepisu z Konstytucją. W sytuacjach, w których wykładnia przepisu może prowadzić do różnych wniosków, organ winien dążyć do stosowania wykładni najlepiej realizującej zasady konstytucyjne. Wskazówek do stosowania art. 20 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w zgodzie z Konstytucją można doszukiwać się w treści uzasadnienia wyroku z dnia 18 lipca 2013 r. sygn. akt SK 18/09, w której Trybunał zawarł wytyczne do ustanowienia nowych regulacji prawnych. Ze względu na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego zaistniała konieczność niezwłocznego wprowadzenia nowych regulacji prawnych w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz w ustawie – Ordynacja podatkowa. Aktualnie trwają prace analityczno-legislacyjne mające na celu przygotowanie projektu zmiany przepisów w przedmiotowym zakresie.

20. Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia (RPO-749972-V/13) z dnia 21 października 2013 r. – w sprawie wspólnego wyjazdu osób bliskich na leczenie uzdrowiskowe.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje wnioski, w których ubezpieczeni, najczęściej starsi, schorowani i niepełnosprawni, podnoszą problem wspólnego wyjazdu małżonków (osób bliskich) na leczenie uzdrowiskowe. Wnioski te dotyczą skierowania do tego samego zakładu lecznictwa uzdrowiskowego i w tym samym terminie, a także późniejszego zakwaterowania w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego. Pomimo iż obowiązujące w tej materii przepisy prawa i procedury nie sprzeciwiają się uwzględnieniu wniosków ubezpieczonych, oddziały Narodowego Funduszu Zdrowia z reguły odmawiają zainteresowanym. Wymienione postulaty i oczekiwania ubezpieczonych wpisują się w prawa pacjenta, prawa osób starszych i prawa osób niepełnosprawnych, a ich realizacja nie wiąże się z dodatkowymi kosztami oraz obciążeniami organizacyjnymi dla Narodowego Funduszu Zdrowia i zakładów lecznictwa uzdrowiskowego. Wspólne wyjazdy i zakwaterowania rozwiązują natomiast wiele problemów ubezpieczonych, w tym w szczególności w zakresie wzajemnej opieki osoby bliskiej. Uwzględnienie w praktyce NFZ oraz zakładów lecznictwa uzdrowiskowego postulatów ubezpieczonych ułatwić może dokonanie odpowiednich zapisów w obowiązujących w tej materii zarządzeniach Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości uwzględnienia powyższych postulatów oraz dokonanie odpowiednich zmian legislacyjnych w obowiązujących w tej materii zarządzeniach Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia.

Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia (08.11.2013 r.) wyjaśnił, że to lekarz specjalista w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej lub rehabilitacji medycznej, zatrudniony w oddziale wojewódzkim NFZ, zatwierdza skierowanie na leczenie uzdrowiskowe, biorąc pod uwagę stan zdrowia świadczeniobiorcy. W wyniku przedmiotowej oceny wyznaczony zostaje m.in. rodzaj zakładu lecznictwa uzdrowiskowego (szpital, sanatorium lub przychodnia). Należy przypuszczać, że w przywołanym przez Rzecznika Praw Obywatelskich przypadku przyczyną braku wspólnej realizacji skierowań małżonków na leczenie uzdrowiskowe były różne wskazania zakładów lecznictwa uzdrowiskowego. Lekarz specjalista prawdopodobnie zakwalifikował jedno ze skierowań do leczenia w ramach sanatorium uzdrowiskowego, zaś drugie – szpitala. Przepisy zarządzenia Prezesa NFZ z dnia 15 stycznia 2010 r. w sprawie przyjęcia do stosowania w Narodowym Funduszu Zdrowia „Zasad potwierdzania skierowań na leczenie uzdrowiskowe w oddziałach wojewódzkich Funduszu” są przepisami instrukcyjnymi, mającymi na celu w szczególności ujednoczenie procedury potwierdzania skierowań i nie ma w nich zapisu, że Fundusz nie gwarantuje wspólnego wyjazdu małżonkom (w tym samym czasie i do tego samego zakładu). W przedmiotowej sprawie do Oddziału Wojewódzkiego NFZ zostanie wystosowana prośba, aby tamtejsi pracownicy, podczas powiadamiania świadczeniobiorców wnioskujących o wspólne leczenie

uzdrowiskowe, w sposób jasny i przystępny podawali przyczyny ewentualnej odmowy.

21. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-711328-III/12) z dnia 21 października 2013 r. – w sprawie odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej za okres przebywania poza placówką.

Obowiązujące przepisy dotyczące opłat z tytułu pobytu dziecka w pieczy zastępczej nie przewidują okoliczności, które ujawniły się na tle spraw wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich. Chodzi o przypadki, kiedy zobowiązanie do ponoszenia opłat z tytułu pobytu dziecka w pieczy zastępczej dotyczy okresu, w którym dziecko przebywa poza placówką np. urlopowanie do domu rodzinnego. Sytuacja, w której, pomimo iż dziecko jest pod faktyczną opieką rodziców, muszą oni za ten okres uiszczać opłatę z tytułu pobytu dziecka w placówce została dostrzeżona przez niektóre jednostki samorządu terytorialnego, które w uchwałach ustaliły możliwość zwolnienia z ponoszenia opłaty za czas nieobecności dziecka w placówce. Działania takie, mimo iż w ocenie Rzecznika z założenia słuszne, nie mają umocowania w obowiązujących przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Istnieje zatem potrzeba rozważenia możliwości wprowadzenia do art. 194 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej delegacji ustawowej umożliwiającej organom samorządu zwalnianie z obowiązku ponoszenia opłaty za czas nieobecności dziecka w pieczy zastępczej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przeanalizowanie przedstawionego problemu w aspekcie wprowadzenia stosownych zmian ustawowych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (12.11.2013 r.) poinformowała, że miesięczną opłatę, jaką ponoszą rodzice za pobyt dziecka w pieczy zastępczej ustala starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Szczegółowe warunki umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty określa zaś rada powiatu w drodze uchwały. Wojewodowie stwierdzali nieważność uchwał rady powiatu nie z tego względu, że obejmowały one swym zakresem urlopowanie dziecka do rodziców biologicznych, ale dlatego, że zwalniały z ponoszenia opłaty, podczas gdy rodziców nie można zwolnić z opłaty, bez względu na okoliczności. Opłatę w stosunku do nich można jedynie umorzyć, odstąpić od jej ustalania, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności. W odpowiedzi poinformowano również, że nie planuje się wprowadzenia rozwiązania ustawowego polegającego na możliwości zwolnienia od opłaty w określonych okolicznościach.

22. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (RPO-727955-II/13) z dnia 21 października 2013 r. – w sprawie zapobiegania przypadkom umieszczania osadzonych z niepełnosprawnością fizyczną w warunkach przeludnienia.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi od osób niepełnosprawnych przebywających w jednostkach penitencjarnych, dotyczące umieszczania ich w

warunkach przeludnienia. Ustawodawca kładzie szczególny nacisk na indywidualizację oddziaływań wobec skazanych. Niepełnosprawność jest przesłanką do jeszcze większego zindywidualizowania wykonywania wobec skazanego kary pozbawienia wolności. Zadaniem organów władzy publicznej jest stworzenie właściwych warunków do realizacji programów wyrównywania szans osób niepełnosprawnych. Ich wdrożenie jest również zadaniem Służby Więziennej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie stosownych działań, które zapobiegą przypadkom umieszczenia w warunkach przeludnienia osadzonych z niepełnosprawnością fizyczną, którym należy zapewnić odpowiednią przestrzeń do poruszania się.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (14.11.2013 r.) poinformował, że Służba Więzienna na bieżąco prowadzi działania w celu zapewnienia osadzonym ustawowego prawa do 3 m² powierzchni mieszkalnej. Wszyscy osadzeni, w tym niepełnosprawni, zgodnie z obowiązującymi przepisami przy przyjęciu do aresztu śledczego lub zakładu karnego są badani przez lekarza, który wydaje zalecenia w kwestii dalszego postępowania np. umieszczenia w celi przystosowanej dla osób niepełnosprawnych, bezpłatnego zaopatrzenia w niezbędne protezy, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz wydaje inne zalecenia dotyczące np. odstępstw od rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminów organizacyjno-porządkowych wykonywania kary pozbawienia wolności oraz tymczasowego aresztowania, wynikające z ewentualnych ograniczeń stwierdzonych u osadzonego niepełnosprawnego. Pomimo istniejących barier architektonicznych, w jednostkach penitencjarnych funkcjonują wyodrębnione cele dla osób niepełnosprawnych. Opisany w wystąpieniu przypadek przejściowego umieszczenia osadzonego w przeludnionej celi miał charakter incydentalny.

23. Ministra Administracji i Cyfryzacji (RPO-739943-V/13) z dnia 21 października 2013 r. – w sprawie obowiązku zapewnienia dostępu do nieruchomości przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych.

Rzecznik sygnalizuje niekonstytucyjny charakter uregulowania zawartego w ustawie – Prawo telekomunikacyjne, która nakłada na przedsiębiorców telekomunikacyjnych obowiązek umożliwienia dostępu do nieruchomości będących we władaniu przedsiębiorców telekomunikacyjnych innym przedsiębiorcom telekomunikacyjnym, a także innym podmiotom niebędącym przedsiębiorcami telekomunikacyjnymi, wykonującym działalność telekomunikacyjną. Dostęp polega m.in. na zakładaniu, eksploatacji, nadzorze i konserwacji urządzeń telekomunikacyjnych. W myśl kwestionowanych przepisów Prezes UKE może wezwać przedsiębiorcę telekomunikacyjnego do przedstawienia informacji w sprawie warunków zapewnienia dostępu. Po przedstawieniu informacji Prezes UKE, kierując się potrzebą zapewnienia skutecznej konkurencji, może, w drodze decyzji, określić warunki zapewnienia dostępu do nieruchomości będących we władaniu przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Przedsiębiorca telekomunikacyjny, dla którego została wydana decyzja, jest zobowiązany do zawierania umów o dostępie, na

warunkach nie gorszych niż określone w decyzji. Decyzją o przymusowo określonych warunkach dostępu może zostać objęty każdy przedsiębiorca telekomunikacyjny, bez względu na posiadaną pozycję rynkową. Omawiane przepisy nie precyzują, w jaki sposób Prezes UKE ustali przesłankę swego działania, nie określają też sposobu, w jaki będzie ustalał warunki rozliczeń związanych z udzielanym dostępem. Przepisy te prowadzą do naruszenia zasady swobody działalności gospodarczej oraz zakazu jej ograniczania. Kolejnym zarzutem jest ryzyko nierównego traktowania przedsiębiorców telekomunikacyjnych w kwestii zapewnienia warunków dostępu innym uprawnionym podmiotom. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie i rozważenie potrzeby przeprowadzenia odpowiednich zmian legislacyjnych.

Minister Administracji i Cyfryzacji (19.12.2013 r.) nie zgodził się ze stanowiskiem przedstawionym w wystąpieniu Rzecznika. W ocenie Ministra, przepisy art. 139 ust. 1a-1c Prawa telekomunikacyjnego są zgodne z przepisami Konstytucji RP. Przyjęte rozwiązanie ma na celu promowanie współużytkowania infrastruktury telekomunikacyjnej i przez to zwiększenia efektywności inwestycji telekomunikacyjnych, poprzez zapobieganie powielaniu takiej infrastruktury. Kwestionowane przepisy nie naruszają zasad swobody działalności gospodarczej, ponieważ Prezes UKE będzie wydawał te decyzje w przypadkach wymagających ingerencji tak, aby urzeczywistnić zasadę skutecznej konkurencji, która wspiera zasadę swobody działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 107 ust. 1 i 3 Kodeksu postępowania administracyjnego Prezes UKE powinien wskazać w uzasadnieniu decyzji wszystkie przesłanki, na których oparł swoje rozstrzygnięcie. Od decyzji tej przysługuje odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W konsekwencji jest zapewniona merytoryczna kontrola rozstrzygnięcia w sprawach zapewnienia dostępu.

24. Ministra Zdrowia (RPO-735653-V/13) z dnia 23 października 2013 r. – w sprawie limitowania świadczeń z zakresu leczenia chorób nowotworowych.

Rzecznik sygnalizuje w wystąpieniu kwestie związane z limitowaniem świadczeń z zakresu leczenia chorób nowotworowych, problemy z rozliczaniem świadczeń ponadlimitowych oraz kontrolą nad oddziałami wojewódzkimi NFZ. Fakt limitowania świadczeń z zakresu leczenia chorób nowotworowych może dowodzić, że leczenie tych chorób nie jest uznawane za leczenie ratujące życie, co budzi sprzeciw pacjentów i ich rodzin, jak również organizacji pacjentów oraz środowiska lekarskiego. Pomimo przyjęcia limitowania świadczeń z zakresu leczenia chorób nowotworowych, nie przewidziano skutecznych mechanizmów rozliczania tzw. nadwykonań. Problem ten dotyczy wielu placówek w Polsce. Brak instrumentów prawnych pozwalających na rozliczenie świadczeń ponadlimitowych w sposób szybki, przejrzysty i oszczędny może powodować zadłużenie najlepszych ośrodków, w których leczą się pacjenci z całego kraju, jak również generować ogromne koszty społeczne oraz finansowe. Analiza sprawozdań z kontroli przeprowadzanych przez Departament Ubezpieczenia Zdrowotnego Ministerstwa Zdrowia, dotycząca lat 2009–2012, w odniesieniu do ilości

przeprowadzonych kontroli każe postawić pytanie o rzeczywisty zasięg i efektywność nadzoru sprawowanego przez Ministra Zdrowia. W ocenie Rzecznika istnieje potrzeba zwiększenia planowanych kontroli w skali roku. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie poruszonych zagadnień i poinformowanie o działaniach podejmowanych w celu rozwiązania sygnalizowanych problemów.

Minister Zdrowia (16.12.2013 r.) poinformował, że zgodnie z danymi przekazanymi przez NFZ, wartość umów w zakresie onkologicznym zawieranych ze świadczeniodawcami zwiększa się w kolejnych latach. Decyzja dotycząca możliwości nielimitowania tego rodzaju świadczeń powinna być poprzedzona szczegółowymi analizami skutków, w tym także finansowych, oraz wprowadzeniem rozwiązań, które zapobiegą ewentualnym nadużyciom. Minister Zdrowia wystąpił do Prezesa NFZ o przeprowadzenie takiej analizy. Liczba kontroli przeprowadzanych przez Ministerstwo Zdrowia jest pochodną dostępnych zasobów, w tym środków finansowych, dedykowanych temu rodzajowi działalności. W miarę możliwości będą podejmowane działania, mające na celu zwiększenie liczby przeprowadzanych kontroli.

25. Ministra Zdrowia (RPO-750259-V/13) z dnia 23 października 2013 r. – w sprawie korzystania ze świadczeń zdrowotnych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Państwa członkowskie UE miały najpóźniej do dnia 25 października 2013 r. wprowadzić w życie przepisy niezbędne do wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/24/UE z dnia 9 marca 2011 r. w sprawie stosowania praw pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej. Głównym założeniem dyrektywy jest zapewnienie realizacji swobody przepływu usług na terytorium Unii Europejskiej w sferze polityki zdrowotnej, tj. stworzenie przejrzystych ram prawnych w zakresie korzystania ze świadczeń zdrowotnych w innych państwach członkowskich Unii, z możliwością uzyskania przez każdego pacjenta zwrotu kosztów takich świadczeń od publicznego systemu ubezpieczenia zdrowotnego, któremu dana osoba podlega. Z informacji prasowych wynika, że dopóki nie wejdzie w życie ustawa wdrażająca w Polsce przepisy unijnej dyrektywy w sprawie stosowania praw pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej, przepisy dyrektywy nie będą mogły być stosowane, a pacjenci będą w tym czasie korzystać z transgranicznej opieki zdrowotnej na własną odpowiedzialność, ryzykując spór z NFZ o zwrot kosztów tej opieki. Przewidziane przez dyrektywę regulacje krajowe nie przeszły dotychczas w Polsce wymaganego trybu legislacyjnego, a zatem nie zostaną wprowadzone w wymaganym przez dyrektywę terminie. Sytuacja ta jest krzywdząca i dyskryminująca dla polskich pacjentów oraz powoduje dezorientację w zakresie przysługujących im praw. Stawia również problem przestrzegania standardów państwa prawa i zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie i poinformowanie o przewidywanym terminie wdrożenia przepisów dyrektywy.

Minister Zdrowia (21.11.2013 r.) wyjaśnił, że opóźnienie we wdrożeniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/24/UE z dnia 9 marca 2011 r. w sprawie stosowania praw pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej wynika z trudności w wypracowaniu optymalnych rozwiązań, które pozwoliłyby na zadośćuczynienie wymogom prawa wspólnotowego, przy jednoczesnym zminimalizowaniu jego negatywnych następstw. W ocenie Ministra Zdrowia dyrektywa ta ułatwia dostęp do publicznych środków przeznaczonych na finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej osobom zamożniejszym, w porównaniu z osobami, których nie będzie stać na korzystanie z odpłatnych świadczeń zdrowotnych w innych państwach Unii Europejskiej.

Obecnie dobiegają końca prace nad projektem ustawy wdrażającej omawianą dyrektywę, w ramach etapu uzgodnień zewnętrznych i konsultacji społecznych. Zgodnie z planem pracy Komitetu do Spraw Europejskich projekt powinien zostać rozpatrzony przez ten Komitet w dniu 25 listopada 2013 r., po czym zostanie on rozpatrzony przez Stały Komitet Rady Ministrów, a następnie Radę Ministrów. Ministerstwo Zdrowia dołoży wszelkich starań, aby projekt przed końcem 2013 roku trafił do prac sejmowych. W związku z tym należy oczekiwać, że w stosunkowo niedługim czasie polscy pacjenci uzyskają możliwość ubiegania się o zwrot kosztów transgranicznej opieki zdrowotnej, zgodnie z przepisami zawartymi w projektowanej ustawie. Natomiast do czasu wejścia w życie tych przepisów brak jest podstaw do dokonywania przez Narodowy Fundusz Zdrowia zwrotu takich kosztów. Możliwość ewentualnego zastosowania norm zawartych w dyrektywie, jako bezpośrednio skutecznego źródła prawa, należy pozostawić do oceny organom sądowym.

26. Ministra Zdrowia (RPO-750279-V/13) z dnia 23 października 2013 r. – w sprawie wykluczenia społecznego osób z chorobami rzadkimi.

Choroby rzadkie stanowią bardzo istotny problem o znaczeniu ogólnospołecznym, wymagający pilnego podjęcia działań nakierowanych na poprawę obecnego stanu rzeczy. Z szacunków podawanych m.in. przez Ministerstwo Zdrowia wynika, że w Polsce żyje 2–3 mln osób z chorobami rzadkimi. W dniu 7 października 2013 r. w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich odbyła się konferencja „Choroby rzadkie a zagrożenie wykluczeniem”, poświęcona zagadnieniu wykluczenia społecznego osób z chorobami rzadkimi oraz potrzebie pilnego wprowadzenia rozwiązań systemowych mających zapewnić tym pacjentom odpowiednią pomoc i opiekę. Kwestią priorytetową jest zintensyfikowanie prac mających na celu wprowadzenie w życie Narodowego Programu Chorób Rzadkich. Zaniepokojenie wzbudzają informacje przekazane podczas konferencji przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia, że proces dalszych uzgodnień wewnątrz- i międzyresortowych będzie wymagał następnych kilkunastu miesięcy. W tej sytuacji ostateczne wprowadzenie programu będzie możliwe dopiero w perspektywie kilkuletniej. Kolejną, bardzo ważną kwestią jest podjęcie działań dotyczących polityki informacyjnej Ministerstwa Zdrowia w zakresie chorób rzadkich, w tym przede wszystkim zapewnienie pacjentom i ich rodzinom dostępu do możliwie najszerszego zakresu podstawowych informacji.

Działania te należy podjąć już teraz, bez oczekiwania na wdrożenie narodowego programu. Obecnie brak dostępu do informacji dotyczących przede wszystkim tego, gdzie szukać diagnostyki, leczenia, pomocy psychologicznej oraz prawnej, stanowi jedną z podstawowych barier, z którą muszą zmierzyć się osoby szukające pomocy dla siebie lub bliskich. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie i poinformowanie o podjętych działaniach.

Minister Zdrowia (16.12.2013 r.) wyjaśnił, iż w 2008 r. powołał Zespół ds. Chorób Rzadkich, do którego zadań należy m.in.: proponowanie kierunków polityki w zakresie opieki i terapii pacjentów z chorobami rzadkimi oraz opracowywanie i proponowanie rozwiązań popartych dowodami naukowymi, określających zasady, na jakich zapewnia się obywatelom równy dostęp do informacji, diagnostyki, terapii oraz opieki. Priorytetem polityki zdrowotnej w zakresie chorób rzadkich było zapewnienie pacjentom dostępu do terapii lekowych. W wyniku rekomendacji Zespołu od roku 2009 ze środków publicznych finansowane są - w ramach programów lekowych - terapie dotyczące chorób określanych jako ultrarządki, np. Zespołu Huntera czy choroby Gauchera. Terapie lekowe dotyczące innych chorób rzadkich również są finansowane ze środków publicznych już od kilku lat. Finansowanie odbywa się w ramach programów lekowych (np. w przypadkach przewlekłego zapalenia płuc u pacjentów z mukowiscydozą) oraz refundacji aptecznej leków i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia (np. w przypadku chorych na akromegalię czy stwardnienie zanikowe boczne). Kolejnym zadaniem jest przygotowanie Narodowego Planu dla Chorób Rzadkich. Pierwsza wersja Planu została przedstawiona na Kierownictwie Ministerstwa Zdrowia w marcu 2013 r. Dokument zatytułowany „Narodowy Plan dla Chorób Rzadkich – mapa drogowa”, określa obszary, w ramach których powinny być podejmowane działania w zakresie chorób rzadkich. Byłyby to: klasyfikacja, rejestr i diagnostyka chorób rzadkich, opieka zdrowotna i zintegrowany system wsparcia społecznego dla pacjentów z chorobami rzadkimi i ich rodzin oraz edukacja i informacja w obszarze chorób rzadkich.

27. Prokuratora Generalnego (RPO-520361-II/05) z dnia 25 października 2013 r. – w sprawie domniemanego przetrzymywania na terenie Polski obcokrajowców podejrzanych o terroryzm.

Począwszy od 2005 roku Rzecznik Praw Obywatelskich podjął działania zmierzające do wyjaśnienia kwestii przewożenia przez terytorium Polski i przetrzymywania w Polsce oraz niewłaściwego traktowania obcokrajowców podejrzewanych o terroryzm. Problem ten, w kontekście respektowania przez polskie władze praw i wolności człowieka i obywatela, jest nadal poruszany na forum międzynarodowym. Początkowo zaprezentowano Rzecznikowi oficjalne stanowisko Rządu RP – dementujące istnienie tzw. tajnych więzień CIA na terytorium Polski oraz osadzanie osób wbrew prawu i międzynarodowym konwencjom, których Polska jest sygnatariuszem. W czerwcu 2008 r. Rzecznik wystąpił do Prezesa Rady Ministrów o przedstawienie informacji o podejmowanych działaniach, mających na celu dalsze

zweryfikowanie okresowo ukazujących się wiadomości o przewożeniu przez terytorium Polski i przetrzymywaniu na terenie kraju oraz poddawaniu torturom osób – członków terrorystycznej organizacji Al-Kaida. W odpowiedzi Premier poinformował Rzecznika, iż zwrócił się do Prokuratora Generalnego z prośbą o przeprowadzenie szczegółowego postępowania wyjaśniającego w sprawie domniemanego przetrzymywania na terenie Polski obcokrajowców podejrzewanych o terroryzm. W marcu 2008 r. wszczęto postępowanie przygotowawcze prowadzone w trybie śledztwa, które toczy się nadal. Długotrwałość tego postępowania może wpływać negatywnie na ocenę prawa do rzetelnego i dokonanego w rozsądnym terminie rozpoznania tej sprawy. Ocena taka może być także przedmiotem rozstrzygnięć Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, co może spowodować finansową odpowiedzialność Państwa Polskiego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie o podejmowanych działaniach w celu zapobieżenia ewentualnym negatywnym następstwom przedłużającego się śledztwa.

28. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-739109-III/13) z dnia 28 października 2013 r. – w sprawie braku uprawnień kandydatów na rodziców zastępczych do świadczeń rodzinnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu, że ustawa o świadczeniach rodzinnych, wśród uprawnionych do ubiegania się o świadczenia rodzinne nie uwzględnia wszystkich osób faktycznie opiekujących się dzieckiem z mocy orzeczenia sądu, a ogranicza krąg opiekunów do osób, które wystąpiły z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka. W szczególny sposób problem ten uwidacznia się na przykładzie osoby, która wystąpiła do sądu rodzinnego o ustanowienie rodziny zastępczej dla dziecka, a sąd wydał postanowienie o umieszczeniu dziecka na czas trwania postępowania u kandydata na rodzica zastępczego. Zdaniem Rzecznika osoba odpowiedzialna za dziecko, której Państwo powierzyło na pewien okres faktyczną pieczę nad dzieckiem, niezależnie od ostatecznego kształtu orzeczenia sądu oraz charakteru wniosku, ma prawo skutecznego domagania się pomocy ze strony Państwa w sprawowaniu opieki, a więc przynajmniej częściowego zrefundowania kosztów utrzymania i rehabilitacji dziecka. Ograniczenie uprawnień w dostępności do świadczeń rodzinnych w tym czasie stanowi naruszenie praw dziecka, wynikających wprost z Konstytucji RP i Konwencji o Prawach Dziecka. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przeanalizowanie przedstawionego problemu w kontekście możliwości podjęcia stosownej inicjatywy prawodawczej.

29. Ministra Finansów (RPO-720550-V/12) z dnia 29 października 2013 r. – w sprawie wykonywania obowiązków egzekucyjnych przez banki.

Przedmiotem licznych skarg obywateli do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich jest nieprawidłowe wykonanie obowiązków egzekucyjnych przez banki mające status dłużnika zajętej wierzytelności. Skargi dotyczą zwłaszcza nieprawidłowości związanych z pozbawianiem – zarówno w toku egzekucji sądowej, jak i administracyjnej – środków utrzymania wskutek prowadzenia egzekucji z rachunku

bankowego z pominięciem ograniczeń mających na celu zapewnienie dłużnikowi minimum egzystencji. W wystąpieniu z dnia 11 stycznia 2013 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zwróciła się do Ministra Sprawiedliwości w sprawie wadliwie ukształtowanych przepisów dotyczących ograniczeń egzekucji świadczeń pieniężnych w sprawach cywilnych. W odpowiedzi Minister poinformował, że w ramach prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, prowadzonych przez Rządowe Centrum Legislacji, rozważano określenie w ustawie – Prawo bankowe kwoty wolnej od zajęcia na poziomie minimalnego wynagrodzenia oraz takie zredagowanie przepisów, aby zwolnienie to nie miało charakteru jednorazowego, lecz obowiązywało przez cały czas zajęcia. Projekt ustawy nowelizującej do chwili obecnej nie został jednak wniesiony. W związku z powyższym konieczne wydaje się jak najszybsze objęcie banków kontrolą na podstawie przepisu art. 71a § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, który nadaje organom egzekucyjnym uprawnienie do przeprowadzania kontroli dłużnika zajętej wierzytelności w zakresie prawidłowości realizacji środka egzekucyjnego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie podjęcia odpowiedniej inicjatywy ustawodawczej.

Minister Finansów (19.12.2013 r.) w pełni zgodził się z opinią, że obowiązujący stan prawny uniemożliwiający przeprowadzenie kontroli banków jako dłużników zajętej wierzytelności wymaga zmiany. W aktualnie przygotowywanym projekcie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji zaproponowany zostanie przepis znoszący powyższe ograniczenie.

30. Ministra Zdrowia (RPO-747976-V/13) z dnia 29 października 2013 r. – w sprawie ograniczenia dostępu do pytań testowych z egzaminów medycznych.

W świetle przepisów ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty, testy i pytania testowe do Lekarskiego Egzaminu Końcowego (LEK) i Lekarsko-Dentystycznego Egzaminu Końcowego (LDEK) oraz zadania testowe do Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego (PES) nie podlegają udostępnieniu na zasadach określonych w ustawie o dostępie do informacji publicznej. Ograniczenia w zakresie dostępu do testów i pytań testowych oraz zadań testowych nie da się uzasadnić na gruncie konstytucyjnie gwarantowanego prawa obywateli do informacji o działalności organów władzy publicznej. Zastrzeżenia w sprawie omawianego ograniczenia zgłaszają lekarze, którzy w petycji z dnia 13 marca 2013 r. skierowanej do Ministra Zdrowia zwrócili się z prośbą dotyczącą ujawniania treści wszystkich zadań z przeprowadzanych Lekarskich Egzaminów Końcowych oraz Państwowych Egzaminów Specjalizacyjnych. Zastrzeżenia do omawianych regulacji przedstawił Ministrowi Zdrowia również Prezes Naczelnej Rady Lekarskiej. Rzecznik zauważa w wystąpieniu, że istnieje publiczny dostęp m.in. do pytań maturalnych i pytań z egzaminu gimnazjalnego, które są publikowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną. Minister Sprawiedliwości podaje również do publicznej wiadomości testy i zadania wraz z opisem istotnych zagadnień na aplikacje adwokacką, radcowską,

notarialną i komorniczą. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie działań legislacyjnych w kierunku uchylecia kwestionowanych ograniczeń.

31. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-689900-IV/11) z dnia 30 października 2013 r. – w sprawie niespójnych regulacji prawnych dotyczących przekształcania praw do lokali mieszkalnych wybudowanych z udziałem środków z kredytów preferencyjnych.

Do Rzecznika docierają informacje, że część notariuszy oraz sądów prezentuje stanowisko, zgodnie z którym w obowiązującym stanie prawnym przekształcenie spółdzielczych lokatorskich praw do lokali mieszkalnych wybudowanych przez spółdzielnie mieszkaniowe z udziałem środków pochodzących z kredytu udzielonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego lub w ramach realizacji rządowych programów popierania budownictwa mieszkaniowego jest niedopuszczalne, co stanowi konsekwencję niespójnych regulacji prawnych. Mimo uchylecia z dniem 11 października 2011 r. zakazu przenoszenia przez spółdzielnię na inną osobę własności lokalu mieszkalnego oraz ustanawiania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w budynku wybudowanym z udziałem środków pochodzących z kredytu udzielonego przez BGK lub w ramach realizacji rządowych programów popierania budownictwa mieszkaniowego, w niezmienionym brzmieniu pozostał zakaz ustanawiania odrębnej własności lokali mieszkalnych wybudowanych ze wsparciem środków publicznych wynikający z ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego oraz zakaz wynikający z ustawy o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz niektórych innych ustaw. Opisana sytuacja wprowadza stan niepewności, co do zakresu uprawnień przyznanych określonej grupie obywateli, którzy liczyli na otwarcie im drogi do wykupienia na własność zajmowanych spółdzielczych lokali mieszkalnych. Konieczne jest doprecyzowanie obowiązujących przepisów, aby wyeliminować pojawiające się wątpliwości. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie konieczności podjęcia odpowiednich działań legislacyjnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (25.11.2013 r.) stwierdził, że biorąc pod uwagę liczne kontrowersje w sprawie możliwości wyodrębniania na własność lokali mieszkalnych wybudowanych przy wykorzystaniu kredytu udzielonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego spółdzielniom mieszkaniowym, uważa za konieczne wyeliminowanie z obiegu prawnego zbędnych lub wprowadzających w błąd przepisów dotyczących możliwości wyodrębniania na własność lokali wybudowanych przy udziale kredytu z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego. Odpowiednie inicjatywy legislacyjne w tym zakresie będą mogły zostać podjęte w ramach prac związanych z nowelizacją przepisów dotyczących funkcjonowania programu społecznego budownictwa czynszowego. Propozycje stosownych rozwiązań legislacyjnych, m.in. w zakresie doprecyzowania zasad sprzedaży mieszkań powstałych przy udziale preferencyjnego kredytu,

przekazane zostały także pod rozważenie sejmowej Komisji Infrastruktury, w celu podjęcia ewentualnej decyzji nadającej bieg odpowiedniej procedurze legislacyjnej.

32. Ministra Zdrowia (RPO-726328-I/13) z dnia 31 października 2013 r. – w sprawie przetwarzania danych o osobach uzależnionych od narkotyków.

Rzecznik Praw Obywatelskich nawiązuje do wcześniejszego wystąpienia z 9 maja 2013 r. w sprawie katalogu danych o osobach zgłaszających się na leczenie, które mają być gromadzone na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz na podstawie projektowanego rozporządzenia Ministra Zdrowia. Zastrzeżenia Rzecznika odnoszą się do proporcjonalności wprowadzonych ograniczeń. Dane o stanie zdrowia dotyczą jednej z najbardziej intymnych sfer życia jednostki. Niewłaściwe przetwarzanie danych o stanie zdrowia może doprowadzić do naruszeń praw i wolności jednostki, a w szczególności niesie ze sobą ryzyko dyskryminacji. Ujawnienie takich danych może doprowadzić do pogorszenia sytuacji jednostki na rynku pracy czy trudności z uzyskaniem ubezpieczenia. Ponadto osoby chore mogą zaniechać ujawniania lekarzom istotnych dla leczenia, ale stygmatyzujących w odbiorze społecznym, faktów o swoim stanie zdrowia, czy nawet zrezygnować z szukania specjalistycznej pomocy. Takie zachowania mogą doprowadzić do pogorszenia stanu zdrowia tych osób, a także zdrowia osób, z którymi pozostają w kontakcie. Zbierane dane powinny być poddawane anonimizacji. Wówczas istotny jest sposób ich kodowania, w sposób uniemożliwiający identyfikację osoby na podstawie informacji zawartej w identyfikatorze. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ponowne rozważenie podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do uwzględnienia uwag Rzecznika odnoszących się do konieczności zapewnienia ochrony prywatności osobom uzależnionym.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (20.12.2013 r.) wyjaśnił, że zbieranie danych o osobach uzależnionych jest niezbędne do wdrażania programów leczniczych dopasowanych do ich potrzeb. W szerszej perspektywie wiedza pozyskana za pomocą systemu monitorowania zgłaszalności do leczenia z powodu używania substancji psychoaktywnych wpływa na kierunki prowadzonej polityki narkotykowej. Ponadto brak jest podstaw do uznania, że dane będą przetwarzane w sposób niewłaściwy. Zbiorcza lista danych będzie pozostawała w wyłącznej dyspozycji Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, które wdroży mechanizmy niezbędne do zabezpieczenia zbieranych informacji przed dostępem osób nieuprawnionych. Osoba wypełniająca kwestionariusz ma obowiązek poinformować pacjenta o możliwości odmowy udzielenia odpowiedzi na poszczególne pytania kwestionariusza, o ile udzielenie odpowiedzi naruszałoby w ocenie pacjenta jego poczucie intymności lub godności. Ponadto nie ulega wątpliwości, iż udzielenie odpowiedzi na pytania zadawane w ramach gromadzenia danych dla potrzeb systemu monitorowania nie może stanowić warunku dostępności do świadczeń zdrowotnych. Informacje przekazane przez pacjenta na potrzeby terapii i w trakcie procesu terapeutycznego nie będą przekazywane w ramach systemu.

33. Ministra Gospodarki (RPO-751137-I/13) z dnia 31 października 2013 r. – w sprawie dostępności brutalnych gier komputerowych dla dzieci i młodzieży.

Rzecznik Praw Obywatelskich porusza w wystąpieniu problem dostępności dla dzieci i młodzieży gier komputerowych o treściach przesyconych brutalnością i przemocą. Zgodnie z postanowieniami Konstytucji RP rolą państwa jest zapewnienie ochrony praw dziecka, zwłaszcza przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Obowiązkiem państwa jest wspomaganie rodziców, którzy pomimo najlepszych chęci, często nie są w stanie zapewnić potrzebnej w takich sytuacjach ochrony. Całkowite wyeliminowanie tego rodzaju gier komputerowych ze sprzedaży mogłoby stanowić zbyt daleko posuniętą ingerencję w wolność działalności gospodarczej. Rozwiązaniem mogłoby być natomiast wprowadzenie prawnie regulowanej kontroli obrotu grami komputerowymi w zakresie tytułów, które ze względu na określone wątki nie powinny być dostępne dla konsumenta będącego dzieckiem lub nastolatkiem. Jednym z tego rodzaju systemów jest Ogólnoeuropejski System Klasyfikacji Gier (PEGI), który powstał, aby pomóc rodzicom w podejmowaniu świadomych decyzji o zakupie gier komputerowych. System ten jest stosowany w znacznej części Europy. W Wielkiej Brytanii PEGI stało się prawnie obowiązującym systemem oznaczania gier komputerowych. Ponadto sprzedawcy mają obowiązek kontroli wieku kupujących. Tymczasem w Polsce oznaczenia PEGI zostały uznane za jedyne obowiązujące, jednak w obecnym stanie prawnym system ten jest zaledwie pewnego rodzaju sugestią dla konsumenta. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

34. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-720990-I/12) z dnia 4 listopada 2013 r. – w sprawie wątpliwości dotyczących formy dokonywania niektórych czynności przez kierowników urzędów stanu cywilnego.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi dotyczące wątpliwości w zakresie formy dokonywania niektórych czynności przez kierowników urzędów stanu cywilnego. W skargach tych powtarza się pytanie, czy z brzmienia art. 7 ust. 1 i 4 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego wynika bezwzględny obowiązek dokonywania w formie decyzji administracyjnej czynności, o których mowa w art. 28, 34, 35, 26, 70, 73 i 87 tej ustawy. Skarżący powołują się na stanowisko Ministra Spraw Wewnętrznych zaprezentowane w piśmie przekazanym kierownikom urzędów stanu cywilnego za pośrednictwem organów nadzoru. Minister Spraw Wewnętrznych przesłał w marcu 2013 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich projekt założeń projektu ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego. W projekcie stwierdzono, że planowane jest jednoznaczne przypisanie poszczególnym czynnościom związanym z rejestracją stanu cywilnego odpowiedniej formy ich załatwiania, wskazując na konieczność wydania decyzji administracyjnej lub dokonania czynności materialno-technicznej. Obecnie, wobec braku jednoznacznych regulacji, stwierdzono różnorodną praktykę w sposobie załatwiania tożsamyh spraw przez poszczególnych kierowników urzędów stanu cywilnego i ich zastępców. Zamierzeniem jest również uproszczenie działań kierowników urzędów stanu cywilnego w sprawach powtarzalnych, niewymagających

podejmowania decyzji przez wyraźne wskazanie, które czynności, w jakiej formie będą wykonywane. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie, a także poinformowanie o aktualnym stanie prac nad projektem założeń nowej ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego.

Minister Spraw Wewnętrznych (22.11.2013 r.) poinformował, iż w związku ze stwierdzeniem, w wyniku prowadzonego nadzoru, różnorodnego sposobu postępowania kierowników urzędów stanu cywilnego w sprawach dotyczących sprostowania, zaginięcia, zniszczenia, odtworzenia, uzupełnienia aktu stanu cywilnego oraz wpisywania do polskich ksiąg stanu cywilnego zagranicznego aktu stanu cywilnego, zostało wypracowane stanowisko Ministra Spraw Wewnętrznych wskazujące na konieczność wydawania decyzji administracyjnych w wymienionych rodzajach postępowań. Stanowisko to zostało przekazane wojewodom sprawującym nadzór nad działalnością kierowników stanu cywilnego. Niemniej jednak, dostrzegając niedogodności wynikające z konieczności prowadzenia postępowań administracyjnych przed dokonaniem czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego, zdecydowano o uproszczeniu procedur przy okazji planowanych zmian w prawie. Miało to na celu w szczególności odstąpienie od wydawania pozytywnych decyzji administracyjnych umożliwiających załatwienie wyżej wymienionych spraw. Wprowadzenie takiej możliwości wymaga jednak wdrożenia nowych, systemowych rozwiązań gwarantujących pozyskanie przez wnioskodawców informacji o sposobie załatwienia sprawy, a także zrekompensowanie organom gmin kosztów jej realizacji. Zdecydowano, że odzwierciedleniem dokonanej czynności powinien być odpis zupełny aktu stanu cywilnego, za którego wydanie pobierana będzie opłata w wysokości przewidzianej dotychczas za wydanie decyzji w tego rodzaju sprawach. Minister Spraw Wewnętrznych zaproponował powyższe rozwiązanie w projekcie założeń do projektu ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego. Aktualnie w Rządowym Centrum Legislacji trwają prace nad projektem tej ustawy. Wejście w życie nowych regulacji planowane jest na dzień 1 stycznia 2015 roku. Termin ten wynika z realizacji projektu pl.ID, w ramach którego przeprowadzona zostanie informatyzacja rejestracji stanu cywilnego stanowiąca zasadniczy cel nowej ustawy.

35. Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (RPO-740426-XVIII/13) z dnia 6 listopada 2013 r. - w sprawie zadań straży miejskiej w zakresie kontroli ruchu drogowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje problem, który ujawnił się w związku z badanymi sprawami indywidualnymi, dotyczący wykładni i stosowania przepisów ustawy – Prawo o ruchu drogowym określających zadania straży miejskiej w zakresie kontroli ruchu drogowego. W ocenie Rzecznika art. 129b Prawa o ruchu drogowym jest mylnie interpretowany przez straż gminną (miejską), która na podstawie tego przepisu prowadzi czynności w sprawach o wykroczenia ujawnione przez stacjonarne urządzenie rejestrujące. Przepis art. 129b ust. 4 wyraźnie stanowi, że strażnicy gminni (miejscy) mogą dokonywać na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich oraz drogach krajowych w obszarze zabudowanym, z wyłączeniem autostrad i dróg

ekspresowych, czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego z użyciem przenośnych albo zainstalowanych w pojeździe urządzeń rejestrujących w oznakowanym miejscu i określonym czasie, uzgodnionym z właściwym miejscowo komendantem powiatowym (miejskim) lub Komendantem Stołecznym Policji. Przepis ten jednoznacznie ogranicza straż gminną (miejską) w zakresie korzystania z urządzeń rejestrujących jedynie do ich niestacjonarnych (przenośnych) wersji oraz zainstalowanych w pojeździe. Dokonywanie przez strażników czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego za pomocą stacjonarnych urządzeń rejestrujących („fotoradary” oraz urządzenia rejestrujące przejazd na czerwonym świetle) należy uznać za działania naruszające prawa oraz wolności obywatelskie. W ocenie Rzecznika należy wyjaśnić kwestię niewłaściwej praktyki funkcjonariuszy straży miejskich (gminnych) i ustalić jednolitą wykładnię przepisów w tym zakresie.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (11.12.2013 r.) wyjaśniła, że zgodnie z obowiązującymi przepisami strażnicy gminni (miejscy) są uprawnieni do używania stacjonarnych urządzeń rejestrujących. Przepis art. 129b ust. 3 pkt 3 ustawy – Prawo o ruchu drogowym stanowi, że strażnicy gminni (miejscy) w ramach kontroli ruchu drogowego są upoważnieni do używania urządzeń rejestrujących, z tym że w przypadku używania urządzenia zainstalowanego w pojeździe w czasie pracy urządzenia pojazd nie może znajdować się w ruchu. Przepis ten nie określa rodzajów urządzeń rejestrujących, używanych przez strażników gminnych (miejskich). Mogą to być więc urządzenia zarówno stacjonarne, jak i przenośne albo zainstalowane w pojeździe. Natomiast przepis art. 129b ust. 4 ustawy – Prawo drogowie precyzuje zasady prowadzenia przez strażników gminnych (miejskich) czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego z użyciem przenośnych albo zainstalowanych w pojeździe urządzeń rejestrujących. Przepisy dotyczące m.in. minimalnych odległości pomiędzy stacjonarnymi urządzeniami rejestrującymi oraz sposobów oznakowania i dokonywania pomiarów przez te urządzenia reguluje rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie warunków lokalizacji, sposobu oznakowania i dokonywania pomiarów przez urządzenia rejestrujące. Z kolei przepisy ustawy o drogach publicznych stanowią, iż jednym z podmiotów uprawnionych do instalowania i usuwania stacjonarnych urządzeń rejestrujących jest straż gminna (miejska).

36. Komendanta Głównego Policji (RPO-747187-II/13) z dnia 6 listopada 2013 r. – w sprawie przypadków przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy Policji, związanych ze stosowaniem środków przymusu bezpośredniego.

Poważne zaniepokojenie Rzecznika Praw Obywatelskich budzą informacje w mediach o przypadkach stosowania przez funkcjonariuszy Policji w sposób nadmierny środków przymusu bezpośredniego, w wyniku czego dochodzi do obrażeń u osób, wobec których podejmowane są czynności. Największa ilość spraw dotyczy przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy Policji głównie wobec osób zatrzymanych, nadużywania środków przymusu bezpośredniego bądź nawet pobicia i stosowania niedozwolonych metod celem wymuszenia złożenia zeznań, czy też

przyznania się do popełnienia czynów. Z analizy akt postępowań przygotowawczych, prowadzonej w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że część spraw została umorzona ze względu na niemożność udowodnienia wersji prezentowanej przez pokrzywdzonego spowodowaną, między innymi, wadliwie pojmowaną solidarnością zawodową składających w sprawie zeznania funkcjonariuszy Policji. Zaistniałe przypadki nierespektowania praw osób zatrzymanych i nadużyć związanych ze stosowaniem środków przymusu bezpośredniego na terenie jednostek Policji uzasadniają konieczność wyposażenia tych jednostek w systemy monitoringu (nagrywanie obrazu i dźwięku) przy jednoczesnym zakazie podejmowania jakichkolwiek czynności w pomieszczeniach, gdzie monitoring taki nie działa. Będzie to miało istotne znaczenie dowodowe w przypadku prowadzenia postępowań i przyczyni się do ukształtowania pozytywnego wizerunku Policji w społeczeństwie. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie i poinformowanie o ewentualnie podjętych działaniach.

Komendant Główny Policji (04.12.2013 r.) wyjaśnił, że ryzyko wystąpienia sytuacji przywołanych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich istnieje zawsze, mimo iż za błędy podczas pełnienia służby lub świadome naruszenie prawa policjanci ponoszą surowe kary. Faktem jest też, że informacje pochodzące z mediów nie zawsze są obiektywne i rzetelne, a przy tym często nie uwzględniają zapisu art. 42 ust. 3 Konstytucji RP – zasady domniemania niewinności, która dotyczy każdego obywatela. Jedną z głównych przyczyn, dla których wśród policjantów zapanowuje tzw. zmowa milczenia jest kara, jaką ponosi funkcjonariusz po przekroczeniu swoich uprawnień i świadomym naruszeniu norm kodeksu karnego. Tą karą jest wydalenie ze służby. Aby zapobiegać występowaniu wadliwie pojmowanej solidarności zawodowej, działania Policji koncentrują się przede wszystkim na jak najlepszym doborze do Policji, szkoleniu zawodowym oraz licznych czynnościach edukacyjno-profilaktycznych.

Kwestia powszechnego zastosowania monitoringu (nagrywania obrazu i dźwięku) w pomieszczeniach, w których wykonywane są czynności policyjne oraz zakazu podejmowania czynności w takich pomieszczeniach, jeżeli urządzenia takie nie działają jest zagadnieniem absolutnie otwartym. Komendant Główny Policji skierował w dniu 6 listopada 2013 r. pismo do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, będące stanowiskiem Komendy Głównej Policji do wniosku na wstępną zgodę na podjęcie prac legislacyjnych nad projektem założeń projektu zmiany ustawy o Policji w zakresie uprawnień policjantów do rejestrowania obrazu i dźwięku w trakcie czynności administracyjno-porządkowych, w tym podejmowanych w miejscach innych niż publiczne. Komendant Główny Policji polecił podległym mu komórkom organizacyjnym oraz jednostkom Policji przygotowanie informacji na temat przykładowych działań zapobiegawczych oraz odniesienie się do zdarzeń opisanych w wystąpieniu Rzecznika.

37. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (RPO-728151-I/13) z dnia 7 listopada 2013 r. – w sprawie obowiązujących w Polsce przepisów dotyczących uboju rytualnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymała skargi Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP oraz Europejskiego Związku Żydów, zawierające wnioski o zbadanie zgodności obowiązujących przepisów w kwestii uboju rytualnego z Konstytucją RP. Zaznaczyć należy, że z dniem 1 stycznia 2013 r. weszło w życie rozporządzenie Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania. Od tego dnia kwestia uboju rytualnego nie jest regulowana wyłącznie przepisami prawa krajowego, ale również prawa unijnego. Zgodnie z przepisami tegoż rozporządzenia, w przypadku zwierząt poddawanych ubojowi według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne wymogi dotyczące ogłuszania zwierząt przed ich uśmierceniem nie mają zastosowania, pod warunkiem, że ubój odbywa się w rzeźni. Przepisy rozporządzenia nie uniemożliwiają państwom członkowskim utrzymania dotychczas obowiązujących przepisów krajowych, które służą zapewnieniu dalej idącej ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania. Państwa członkowskie miały jednak obowiązek poinformować Komisję Europejską do dnia 1 stycznia 2013 r. o tego rodzaju przepisach. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi poinformowało Komisję Europejską o obowiązującym w Polsce całkowitym zakazie uboju zwierząt bez ogłuszania. Stan prawny w zakresie korzystania przez kościoły i inne związki wyznaniowe z wolności sumienia i wyznania, w tym z prawa przeprowadzania uboju według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, jest niezwykle skomplikowany. Jednocześnie to Minister Rolnictwa odpowiada za podejmowanie inicjatywy legislacyjnej w omawianym zakresie. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie i poinformowanie, czy Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi planuje podjęcie prac legislacyjnych dotyczących uboju rytualnego.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (25.11.2013 r.) wyjaśnił, że od 1 stycznia 2013 r. stosuje się przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 1099/2009 w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania, zgodnie z którym zwierzęta są uśmiercane wyłącznie po uprzednim ogłuszeniu zgodnie z metodami i wymogami określonymi w załączniku do rozporządzenia. W przypadku zwierząt poddawanych ubojowi według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, możliwy jest ubój bez ogłuszania, o ile ma miejsce w rzeźni. Rozporządzenie pozwala państwom członkowskim na utrzymanie przepisów krajowych zapewniających dalej idącą ochronę zwierząt podczas ich uśmiercania, obowiązujących w momencie wprowadzania w życie rozporządzenia. Państwa członkowskie miały obowiązek powiadomić Komisję o takich przepisach krajowych przed dniem 1 stycznia 2013 r. W krajowym porządku prawnym, w konsekwencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego, nie obowiązuje już przepis rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który powodował, że nie ogłuszało się zwierząt poddawanych ubojowi zgodnie z obyczajami religijnymi zarejestrowanych związków wyznaniowych. Minister Rolnictwa poinformował w grudniu 2012 r. Dyрекcję Generalną ds. Zdrowia i

Konsumentów o zakazie uboju zwierząt w rzeźni bez ogłuszenia, obowiązującym w Polsce od 1 stycznia 2013 r. W myśl art. 34 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt zwierzę kręgowie w ubojni może zostać uśmiercone tylko po uprzednim pozbawieniu świadomości przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje. Pytanie prawne o zgodność tego przepisu z Konstytucją skierował do Trybunału Konstytucyjnego Sąd Rejonowy w Białymstoku III Wydział Karny (sygn. akt P 34/13). Rozstrzygnięcie Trybunału będzie miało decydujący wpływ na stosowanie przepisów dotyczących uboju rytualnego. Ponadto trwają prace nad przygotowywanym przez Rządowe Centrum Legislacji projektem ustawy o zmianie ustawy o ochronie zwierząt, wykonującej rozporządzenie Rady (WE) nr 1099/2009.

38. Ministra Sprawiedliwości (RPO-729759-IV/13) z dnia 12 listopada 2013 r. – w sprawie ochrony przed bezdomnością osób eksmitowanych.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu problem, na który zwrócili uwagę komornicy sądowi. W obecnym stanie prawnym, w przypadku eksmisji przeprowadzanej z nieruchomości służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika i jego bliskich, na podstawie tytułu wykonawczego, jakim jest prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności, na żadnym etapie postępowania sąd nie jest uprawniony do orzekania o prawie do lokalu socjalnego osób, które na mocy przepisów ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego są objęte szczególną ochroną przed bezdomnością (m.in. kobiety w ciąży, osoby małoletnie i niepełnosprawne i wspólnie zamieszkali z nimi opiekunowie, emeryci i renciści uprawnieni do świadczeń z pomocy społecznej, jeśli osoby te nie mogą zamieszkać w innym lokalu niż dotychczas używany). Komornicy wskazują ponadto, że nie można uznać za wystarczającą ochronę przed bezdomnością dla tej grupy osób obowiązku wykonania eksmisji do pomieszczenia tymczasowego. W ocenie Rzecznika stan, w którym osoby posiadające status lokatora, szczególnie chronione przed bezdomnością w świetle przepisów ustawy o ochronie praw lokatorów (...) byłyby pozbawione takiej ochrony w toku egzekucji prowadzonej z nieruchomości, może budzić wątpliwości, co do zgodności z konstytucyjną zasadą równości obywateli wobec prawa, a także z zasadą ochrony i opieki Państwa wobec rodziny i osób niepełnosprawnych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie, a w razie podzielenia wątpliwości, także o rozważenie podjęcia działań legislacyjnych w celu zapewnienia tej grupie osób ochrony przed bezdomnością.

Minister Sprawiedliwości (17.12.2013 r.) nie zgodził się ze stanowiskiem przedstawionym w wystąpieniu Rzecznika i stwierdził, że obowiązujący aktualnie stan prawny umożliwia należyłą ochronę osób, w stosunku do których prowadzona jest egzekucja na podstawie prawomocnego postanowienia o przysądzeniu własności. Z tego też względu nie wydaje się celowe podjęcie działań legislacyjnych w omawianym zakresie.

39. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (RPO-749835-III/13) z dnia 13 listopada 2013 r. – w sprawie zwolnienia od pracy z tytułu opieki nad dzieckiem.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Rzecznik Praw Dziecka z wnioskiem o rozważenie możliwości skierowania do Trybunału Konstytucyjnego wniosku w sprawie zgodności z Konstytucją RP przepisu art. 188 Kodeksu pracy, dotyczącego zwolnienia od pracy na 2 dni, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, które przysługuje w ciągu roku kalendarzowego pracownikowi wychowującemu przynajmniej jedno dziecko w wieku do 14 lat. W ocenie Rzecznika Praw Dziecka przepis ten jest niezgodny z konstytucyjną zasadą równości wobec prawa, ponieważ nie różnicuje wymiaru udzielanego pracownikowi zwolnienia od pracy z tytułu opieki w zależności od liczby wychowywanych dzieci w wieku do 14 lat, gorzej traktując pracownika wychowującego więcej niż jedno dziecko. Zwolnienie od pracy na 2 dni w skali roku często okazuje się niewystarczające dla opiekunów wychowujących więcej niż jedno dziecko. Realizacja uprawnienia, o którym mowa w art. 188 k.p. stanowi obciążenie finansowe dla pracodawcy. Biorąc jednak pod uwagę charakter i funkcje tego uprawnienia pracowniczego z jednej strony, a z drugiej – ciążyący na władzy publicznej obowiązek udzielania szczególnej pomocy rodzinom wielodzietnym, w ocenie Rzecznika brak możliwości zwiększenia wymiaru zwolnienia od pracy z tytułu opieki nad dzieckiem dla opiekunów wychowujących więcej niż jedno dziecko może nasuwać wątpliwości konstytucyjne. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (20.12.2013 r.) poinformował, że ewentualne zmiany w przepisach dotyczących uprawnień pracowniczych związanych z pełnieniem funkcji rodzicielskich powinny być poprzedzone analizą wszystkich regulacji w tym zakresie. Zgodnie z przepisem art. 37 ustawy z dnia 28 maja 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw, Minister Pracy i Polityki Społecznej został zobowiązany do przedstawienia Sejmowi RP informacji o realizacji przedmiotowej ustawy po upływie 18 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Dni opieki nad dzieckiem (dziećmi) w wieku do 14 lat stanowią jedynie uzupełnienie szerokiego katalogu uprawnień pracowniczych związanych z pełnieniem funkcji rodzicielskich. Zakres tego rodzaju uprawnień pracowniczych został ostatnio znacznie poszerzony poprzez przyznanie pracownikom prawa do urlopu rodzicielskiego w wymiarze do 26 tygodni, niezależnie od liczby dzieci urodzonych przy jednym porodzie (jednocześnie przyjętych na wychowanie). Ułatwieniu godzenia obowiązków zawodowych z pełnieniem funkcji rodzicielskich powinny także sprzyjać rozwiązania prawne dotyczące czasu pracy (stosowanie ruchomego czasu pracy).

40. Ministra Gospodarki (RPO-744058-V/13) z dnia 13 listopada 2013 r. – w sprawie braku możliwości usunięcia na wniosek dłużnika wpisu zamieszczonego przez biuro informacji gospodarczej.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływa coraz więcej skarg dotyczących braku przepisów pozwalających dłużnikom na usunięcie wpisu zamieszczonego przez biuro informacji gospodarczej. Ustawa o udostępnianiu informacji gospodarczych

i wymianie danych gospodarczych przyznaje uprawnienie do usuwania informacji gospodarczej z rejestru tylko wierzycielom i biurom informacji gospodarczej. Biuro informacji gospodarczej zobligowane jest do usunięcia informacji gospodarczej na wniosek wierzyciela m.in. na podstawie uzasadnionej informacji o nieistnieniu zobowiązania. Przepisy nie precyzują czy w sytuacji, gdy nie jest możliwe uzyskanie oświadczenia wierzyciela, dłużnik powinien przedstawić wyrok ustalający nieistnienie zobowiązania, co prowadziłoby do bezzasadnego przeniesienia ciężaru dowodu na dłużników niesłusznie wpisanych do rejestru. Procedura usunięcia wpisu na podstawie uzasadnionej informacji o wygaśnięciu zobowiązania dotyczy tylko dłużnika będącego konsumentem, a nie przedsiębiorców, co w sposób nieuprawniony różnicuje traktowanie dłużników w zależności od ich statusu. Wobec braku odpowiednich regulacji zabezpieczających dłużnika w sytuacji, gdy wierzyciel nie dopełnia obowiązku usunięcia danych z rejestru (co bardzo często zdarza się w praktyce), dłużnikowi pozostaje jedynie wystąpienie z powództwem o ochronę dóbr osobistych, co budzi wątpliwości z punktu widzenia ochrony wolności i praw człowieka i obywatela. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki (20.12.2013 r.) poinformował, że Ministerstwo dostrzega potrzebę doprecyzowania niektórych regulacji ustawowych w zakresie podniesionym przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Problemy przedstawione w wystąpieniu zostały już wcześniej szczegółowo opisane przez Ministerstwo Gospodarki w materiale pt. „System informacji o wiarygodności płatniczej w obrocie gospodarczym – Zielona Księga”. Są one obecnie przedmiotem pogłębionej dyskusji mającej prowadzić do wypracowania kierunków zmian w zakresie systemu wymiany informacji o wiarygodności płatniczej. Dyskusja toczy się m.in. w ramach spotkań konsultacyjnych organizowanych przez Ministerstwo, w których uczestniczą również przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Pomimo iż odpowiednie przepisy nie dają dłużnikowi bezpośredniego uprawnienia do usuwania dotyczących go danych z rejestrów biur informacji gospodarczej, nie jest on pozbawiony ustawowych instrumentów wpływania na treść takich informacji. Biura usuwają informacje gospodarcze m.in. na podstawie uzasadnionej informacji o nieistnieniu lub wygaśnięciu zobowiązania, jeżeli dane dotyczą dłużnika będącego konsumentem. Ta regulacja ma chronić podmioty niebędące profesjonalnymi uczestnikami obrotu gospodarczego w sytuacjach, w których wykonali zobowiązanie, a wierzyciel z nieznanych powodów nie usuwa informacji gospodarczej z rejestru. Ustawa o udostępnianiu i wymianie informacji gospodarczych przewiduje mechanizmy, które mają zapobiegać dopisywaniu do rejestrów biur informacji o zobowiązaniach niewymagalnych lub nieprawdziwych. Do najważniejszych z takich mechanizmów należy nałożona na biura odpowiedzialność za ujawnianie tego typu danych. Reasumując dłużnikowi przysługuje szereg uprawnień będących konkretyzacją normy wynikającej z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP, zgodnie z którym każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą.

41. Prezydenta RP (RPO-753299-V/13) z dnia 15 listopada 2013 r. – w sprawie przeprowadzenia reformy prawa podatkowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich, mając na uwadze ochronę praw podatników, podejmuje działania zmierzające do poprawy jakości stanowionego w Polsce prawa podatkowego i dostosowania go do standardów demokratycznego państwa prawnego. W wystąpieniach kierowanych do Ministra Finansów Rzecznik Praw Obywatelskich apelowała o podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do uproszczenia systemu prawa podatkowego. Analiza wpływających do Rzecznika skarg z zakresu prawa podatkowego, a także wypowiedzi przedstawicieli Komisji Finansów Publicznych, doktryny prawa podatkowego i praktyków podczas spotkań, w których uczestniczyła Rzecznik Praw Obywatelskich, prowadzą do wniosku, iż konieczne jest uporządkowanie przepisów prawa podatkowego, które na skutek częstych, punktowych nowelizacji są mało przejrzyste i niedostosowane do aktualnej sytuacji gospodarczej. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się do Prezydenta RP z prośbą o rozważenie możliwości powołania przy Kancelarii Prezydenta RP Komisji Kodyfikacyjnej prawa podatkowego, która pomogłaby przeprowadzić kompleksową i systemową reformę prawa podatkowego.

42. Prezesa Rady Ministrów (RPO-752976-III/13) z dnia 15 listopada 2013 r. – w sprawie rozszerzenia dotychczasowych zadań Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych o problematykę realizacji uprawnień weteranów działań poza granicami państwa.

Obecnie realizacją przepisów ustawy o weteranach działań poza granicami państwa zajmuje się wiele organów, a zwłaszcza Prezes Rady Ministrów, Minister Obrony Narodowej, Minister Spraw Wewnętrznych, Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, właściwe organy emerytalno-rentowe oraz Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia. Dla większości tych organów problematyka udzielania wsparcia i pomocy socjalnej oraz psychologicznej dla weteranów nie stanowi podstawowej sfery działalności. Warte rozważenia jest więc skomasowanie tych działań w jednym organie. Biorąc pod uwagę doświadczenia związane z pieczę nad kombatantami i osobami represjonowanymi nabyte przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, utworzony w 1991 roku na podstawie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, racjonalne wydaje się rozszerzenie dotychczasowych zadań tego Urzędu o problematykę realizacji uprawnień weteranów. Realizacja tej inicjatywy powinna doprowadzić do optymalizacji dotychczasowego wsparcia udzielanego weteranom. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z wnioskiem o rozważenie możliwości powierzenia Kierownikowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych zadań związanych z udzielaniem przez państwo pomocy i wsparcia uczestnikom misji, w szczególności poszkodowanym weteranom oraz ich rodzinom, a w konsekwencji o przekształcenie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w Urząd do Spraw Kombatantów i Weteranów.

43. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-601727-I/08) z dnia 15 listopada 2013 r. – w sprawie organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach.

W skargach wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich podnoszony jest problem dotyczący nieuczestniczenia w zajęciach z religii. Skarżący informują, że w przedszkolach i szkołach zdarzają się przypadki żądania od rodziców pisemnych oświadczeń, że ich dziecko nie będzie uczestniczyło w lekcjach religii. Opisane postępowanie jest sprzeczne z obowiązującymi przepisami, które dotyczą jedynie oświadczeń chęci uczestnictwa w zajęciach i może być odebrane jako forma dyskryminacji ze względu na przekonania religijne lub bezwyznaniowość. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie zwrócenia uwagi kuratorom oświaty, a za ich pośrednictwem dyrektorom placówek oświatowych, na konieczność stosowania obowiązujących we wskazanym zakresie przepisów prawa i powiadomienie Rzecznika o podjętych działaniach.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (04.12.2013 r.) podzielił stanowisko negatywnie oceniające praktykę wymagania pisemnych oświadczeń rodziców w sprawie nieuczestniczenia ucznia w zajęciach z religii. Przepisy jednoznacznie określają, że rodzice wyrażają oświadczenie wówczas, gdy chcą, aby ich dziecko uczestniczyło w zajęciach z religii lub etyki. Oświadczenie w sprawie nieuczestniczenia może dotyczyć tylko przypadków rezygnacji z udziału w zajęciach (zmiany wcześniejszej decyzji). Ministerstwo Edukacji Narodowej wielokrotnie zalecało kuratorom oświaty, aby w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego zwracali uwagę na praktyki niezgodne z zasadami wynikającymi z obowiązujących w tej kwestii przepisów. Ministerstwo zamierza ponownie podjąć omawiany problem w planowanej informacji dla kuratorów oświaty i dyrektorów szkół, której przekazanie nastąpiłoby przed rozpoczęciem kolejnego roku szkolnego.

44. Prezesa Rady Ministrów (RPO-738421-VII/13) z dnia 18 listopada 2013 r. – w sprawie opieki nad osobami nietrzeźwymi w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych.

Wyniki wizytacji prewencyjnych Krajowego Mechanizmu Prewencji dokonanych w latach 2008–2013 oraz analiza skarg i dokumentacji ze zdarzeń nadzwyczajnych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych i izbach wytrzeźwień, prowadzi do wniosku, że policyjne pomieszczenia dla osób zatrzymanych (PdOZ) nie są przygotowane do opieki nad osobami nietrzeźwymi. Przede wszystkim nie zatrudniają lekarza, który mógłby udzielić doraźnej profesjonalnej pomocy medycznej w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia osób trzeźwiejących. Istniejąca sytuacja, choć zgodna z przepisami, budzi zaniepokojenie ze względu na liczbę zgonów osób nietrzeźwych doprowadzonych do wytrzeźwienia w PdOZ (jak wynika z danych przekazanych przez Komendanta Głównego Policji, w 2012 r. w izbach tych miało miejsce 13 zgonów osób będących w stanie nietrzeźwości). Kształt obowiązujących przepisów powoduje, że organy samorządu terytorialnego z różnych względów, głównie finansowych, likwidują izby wytrzeźwień wiedząc, że

w praktyce opiekę nad osobami nietrzeźwymi będzie musiała przejąć Policja. Kwestia ta wymaga zmian systemowych tak, aby w kraju zaczęła funkcjonować sieć wyspecjalizowanych jednostek zapewniających odpowiednią pomoc osobom nietrzeźwym. Niektóre z izb wytrzeźwień zostały przekształcone w nowoczesne ośrodki, które łączą w sobie funkcje izby wytrzeźwień, ośrodka terapeutycznego i placówki pomagającej rodzinie. Zdaniem Rzecznika źródłem finansowania takich nowoczesnych centrów powinny być opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu. Koszty funkcjonowania izb wytrzeźwień można dodatkowo obniżyć poprzez nałożenie na organizatorów imprez masowych obowiązku zapewnienia opieki osobom nietrzeźwym podczas organizowanych imprez. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o pilne podjęcie działań, które doprowadzą do proponowanych zmian systemowych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (04.12.2013 r.) w pełni podzielił opinię Rzecznika Praw Obywatelskich o konieczności stworzenia w Polsce sieci wyspecjalizowanych jednostek zapewniających kompleksową pomoc osobom nietrzeźwym. Minister Spraw Wewnętrznych przedstawiał już projekt zmiany art. 39 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, który zakładał wprowadzenie zapisu ustanawiającego obligatoryjność powoływania przez organy samorządu terytorialnego i organy powiatu Izb Wytrzeźwień albo placówek pokrewnych w miastach powyżej 50 tys. mieszkańców. Źródłem ich finansowania mogłyby być m.in. dochody uzyskiwane przez samorządy z tytułu opłat za wydawanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Wbrew ocenom podmiotów negujących powyższe rozwiązania nie są one sprzeczne z wyrażoną w art. 165 Konstytucji RP zasadą samodzielności jednostek samorządu terytorialnego. Postulowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministra Spraw Wewnętrznych zmiany w ustawie o wychowaniu w trzeźwości nie pozostają w sprzeczności z normami ustawy zasadniczej, co potwierdził także Trybunał Konstytucyjny w wyroku sygn. K 22/98 z dnia 24 listopada 1998 r.

45. Ministra Finansów (RPO-748452-I/13) z dnia 18 listopada 2013 r. – w sprawie konsekwencji dla polskich podatników wynikających z przepisów prawa amerykańskiego nakazujących zbieranie danych o podatnikach za granicą.

Zaniepokojenie Rzecznika Praw Obywatelskich wzbudziło podjęcie przez polskie władze działań zmierzających do zawarcia między Polską i USA porozumienia o przekazywaniu informacji o rezydentach podatkowych Stanów Zjednoczonych Ameryki na potrzeby kontroli skarbowej, związanego z amerykańską ustawą o ujawnianiu informacji finansowych o rachunkach zagranicznych na cele podatkowe (FATCA). Istnieje uzasadniona wątpliwość, czy wprowadzenie proponowanych mechanizmów transferu danych będzie zgodne z konstytucyjnym standardem ochrony prywatności. Zawarcie porozumienia wiąże się z nałożeniem konkretnych obowiązków na instytucje finansowe działające w Polsce. Banki, fundusze inwestycyjne i firmy ubezpieczeniowe będą musiały dostosować swoje wewnętrzne systemy do FATCA i wprowadzić mechanizmy pozwalające na identyfikację osób podlegających ustawie oraz agregację ich danych. Nałożenie tych obowiązków może

stanowić ingerencję w wolność działalności gospodarczej polskich przedsiębiorstw. Przed podjęciem zobowiązań międzynarodowych należy przeanalizować czy konieczne do realizacji tych zobowiązań zmiany polskiego prawa będą dopuszczalne w związku z konstytucyjnymi wymaganiami wobec ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela. Powstaje wątpliwość czy przekazywanie danych o rachunkach bankowych polskich obywateli amerykańskiej administracji w celu uszczelnienia amerykańskiego systemu podatkowego będzie dopuszczalne konstytucyjnie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie wyjaśnień w sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (10.12.2013 r.) poinformował, że amerykańska ustawa o ujawnianiu rachunków zagranicznych miała zobligować zagraniczne instytucje finansowe do zawierania porozumień z amerykańską administracją skarbową (IRS) dla celów weryfikacji prawidłowości zobowiązań podatkowych rezydentów podatkowych. Ponieważ podpisanie porozumień bezpośrednio z IRS byłoby niezgodne z prawem UE oraz krajowym w zakresie m.in. ochrony danych osobowych oraz ochrony tajemnicy bankowej, USA zaproponowały państwom zawieranie porozumień międzyrządowych (IGA). Amerykańskie przepisy FATCA zaczną obowiązywać 1 lipca 2014 r. Ministerstwo Finansów wystąpiło do Prezesa Rady Ministrów z wnioskiem o zgodę na wynegocjowanie IGA pomiędzy Polską a USA. Wystąpienie z tym wnioskiem poprzedzone było konsultacjami międzyresortowymi, w tym z Rządowym Centrum Legislacji, w trakcie których nie zgłoszono zastrzeżeń, co do potencjalnej negatywnej interakcji jej postanowień z materią praw i swobód obywatelskich. Po otrzymaniu tej zgody we wrześniu 2013 r. przeprowadzono rundę negocjacji IGA w Waszyngtonie, zakończoną parafowaniem tekstu Umowy FATCA. Odpowiednie porozumienia z USA zawarło także wiele państw europejskich. Istotą Umowy FATCA jest opisanie procedur, które powinny zostać przeprowadzone przez instytucje finansowe dla celów identyfikacji rachunków posiadanych przez amerykańskich rezydentów podatkowych. Sama wymiana informacji między administracją podatkową Polski i USA dokonywana będzie na podstawie dwustronnej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania lub Konwencji z 1988 r., do której obydwa kraje przystąpiły. Umowa FATCA, która będzie podlegała w Polsce ratyfikacji w drodze ustawy, spełni wymagania konstytucyjne związane z zapewnieniem ochrony informacji wymienianych na jej podstawie.

46. Ministra Obrony Narodowej (RPO-749808-III/13) z 18 listopada 2013 r. – w sprawie przestrzegania praw obywatelskich i warunków służby żołnierzy w batalionie piechoty górskiej oraz pułku saperów.

W październiku 2013 r. współpracownicy Rzecznika Praw Obywatelskich przebywali z wizytą w 22 batalionie piechoty górskiej oraz 1 pułku saperów, w celu sprawdzenia przestrzegania praw obywatelskich oraz zapoznania się z warunkami służby i szkolenia, a także najistotniejszymi problemami żołnierzy. Przygotowane nowe struktury dowodzenia, które w najbliższym czasie mają wejść w życie, powodują obawy odnośnie zmiany podporządkowania jednostki. Dodatkowy szczebel dowodzenia znacząco ograniczyłby możliwość szybkiego działania jednostki z uwagi

na wydłużenie czasu podejmowania decyzji, co jest istotne zwłaszcza podczas akcji ratowniczych. Problemem utrudniającym realizację zadań jest funkcjonowanie prywatnych firm zajmujących się rozminowywaniem terenu. Ich praca ogranicza się do znalezienia niewybuchów i złożenia ich w jednym miejscu. Zasadniczą część zadania, czyli przewiezienie niewybuchów na poligon i detonację wykonują saperzy z jednostki. Firma prywatna powinna wykonać pełen zakres prac, łącznie ze zniszczeniem niewybuchów. Wymaga to jednak zmiany przepisów. Rosnąca liczba zgłoszeń o podjęcie interwencji przez saperów powoduje systematyczne narastanie realizowanych zadań. Dla zwiększenia bezpieczeństwa ludności, a także szybkości prowadzonych działań powinny być wyznaczane dwa patrole, zamiast jednego. Dużo problemów sprawiają dowódcom przepisy dotyczące kwalifikowania żołnierzy na kursy podoficerskie. Żołnierze zwracali uwagę na stan budynków koszarowych, brak hali sportowej, trudności z otrzymaniem umundurowania. Pilnego rozwiązania wymaga kwestia transportu żołnierzy poszkodowanych w trakcie misji i hospitalizowanych w szpitalach cywilnych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w poruszonych kwestiach.

47. Ministra Sprawiedliwości (RPO-752372-IV/13) z dnia 18 listopada 2013 r. – w sprawie przepisów dotyczących określania minimalnych stawek za czynności adwokackie i czynności radców prawnych.

Badane w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich skargi ujawniły problem zgodności z Konstytucją RP niektórych regulacji dotyczących określania minimalnych stawek za czynności adwokackie i czynności radców prawnych. Na podstawie upoważnień zawartych w ustawie – Prawo o adwokaturze oraz ustawie o radcach prawnych zostało wydane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Zgodnie z przepisami tych rozporządzeń, wysokość stawki minimalnej zależy od wartości przedmiotu sprawy lub jej rodzaju, a w postępowaniu egzekucyjnym – od wartości egzekwowanego roszczenia. Zdaniem Rzecznika jest to niezgodne z treścią upoważnień ustawowych. Minister Sprawiedliwości miał bowiem określić stawki minimalne za czynności adwokackie i czynności radców prawnych mając na względzie rodzaj i złożoność sprawy oraz wymagany nakład pracy adwokata (radcy prawnego). Upoważnienia ustawowe do uregulowania materii stawek minimalnych nie zawierały umocowania do przyjęcia jako kryterium tej regulacji wartości przedmiotu sprawy (wyegzekwowanego roszczenia). Omawiane przepisy rozporządzeń są także niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, bowiem nie wykonują w tym zakresie ustawy, lecz wprowadzają nowe, nieznane kryteria określania minimalnych stawek za czynności adwokackie i czynności radców prawnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o przedstawienie stanowiska w sprawie, a w razie podzielenia

przedstawionych uwag, o podjęcie działań w celu dostosowania krytykowanych przepisów do standardu konstytucyjnego.

Minister Sprawiedliwości (23.12.2013 r.) nie podzielił stanowiska przedstawionego w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich, wskazując, że wyróżnienie rodzaju spraw według kryterium wartości przedmiotu sporu jest powszechnie stosowane przez ustawodawcę w celu określenia stopnia ich trudności. Przyjęcie takiego rozwiązania nie może być uznane za niezgodne z upoważnieniami ustawowymi do określenia stawek minimalnych, wynikającymi z ustawy o radcach prawnych oraz Prawa o adwokaturze. Tym samym nie wydaje się konieczna zmiana tych upoważnień poprzez rozszerzenie ich o dodatkowe kryterium w postaci wartości przedmiotu sporu. Jednocześnie Minister poinformował, że ze względu na doniosłość zagadnień poruszonych w wystąpieniu Rzecznika, zostaną one poddane analizie w ramach prac Zespołu powołanego do wypracowania koncepcji nowelizacji rozporządzeń dotyczących opłat za czynności adwokatów i radców prawnych. Celem prac Zespołu jest wypracowanie nowego modelu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, który będzie pozwalał na odzwierciedlenie rzeczywistego nakładu pracy pełnomocników zawodowych i kosztów poniesionych przez stronę.

48. Przewodniczącego Sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej (RPO-748842-I/13) z dnia 20 listopada 2013 r. – w sprawie funkcjonowania odrębnych obwodów głosowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca uwagę na problematykę funkcjonowania odrębnych obwodów głosowania w kontekście potrzeby wprowadzenia zmian legislacyjnych w ustawie o referendum lokalnym w celu zapewnienia lepszej ochrony praw człowieka i obywatela. Obwody odrębne pozwalają na stworzenie takich warunków organizacyjnych, by krąg osób korzystających z podmiotowych praw wyborczych był maksymalnie szeroki. Ich funkcjonowanie m.in. w zakładach opieki zdrowotnej, czy też domach pomocy społecznej umożliwia czynny udział w głosowaniu osobom z niepełnosprawnościami, osobom chorym, starszym, często mającym problemy z poruszaniem się. Jest to rozwiązanie stosowane na podstawie Kodeksu wyborczego w wyborach odbywających się na terenie kraju. Potrzeba tworzenia odrębnych obwodów głosowania jest w pełni uzasadniona, z tych samych względów, również w referendach lokalnych. W praktyce jednak obwody takie nie zawsze są ustanawiane. W Kodeksie wyborczym określono tryb tworzenia obwodów odrębnych w zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w oddziałach zewnętrznych takich zakładów i aresztów. Tymczasem w ustawie o referendum lokalnym brak jest takich regulacji prawnych. Ustawa ta stanowi jedynie, że referendum przeprowadza się w stałych obwodach głosowania. Stąd też pojawiają się opinie, że tworzenie obwodów odrębnych w przypadku referendum lokalnego nie jest ustawowo nakazane. W związku z powyższym należałoby wprowadzić do ustawy o referendum lokalnym przepisy wyraźnie wskazujące na konieczność tworzenia obwodów odrębnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

49. Ministra Sprawiedliwości (RPO-747033-II/13) z dnia 20 listopada 2013 r. – w sprawie obciążenia oskarżyciela posiłkowego kosztami procesu w razie umorzenia postępowania z powodu przedawnienia karalności wykroczenia.

Na tle spraw badanych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich ujawnił się problem dotyczący art. 118 § 2 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie, w jakim w sprawach, w których wniosek złożył oskarżyciel posiłkowy, w razie umorzenia postępowania karnego z powodu przedawnienia karalności przepis ten przewiduje, że koszty procesu obligatoryjnie ponosi oskarżyciel posiłkowy. W ocenie Rzecznika w przypadku, gdy do umorzenia postępowania dochodzi z powodu przedawnienia karalności spowodowanej przewlekłością działań organów procesowych, obciążenie kosztami procesu oskarżyciela posiłkowego godzi w standardy konstytucyjne. Odpowiednikiem omawianego przepisu w przedmiocie przestępstw jest przepis art. 632 pkt 1 Kodeksu postępowania karnego, uznany w wyroku Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z Konstytucją w zakresie, w jakim przewiduje w sprawach z oskarżenia prywatnego, w razie umorzenia postępowania karnego z powodu przedawnienia karalności, że koszty procesu obligatoryjnie ponosi oskarżyciel prywatny. W konsekwencji dodano przepis art. 632a k.p.k. stanowiący, że w wyjątkowych przypadkach, w razie umorzenia postępowania, sąd może orzec, że koszty procesu ponosi w całości lub w części oskarżony, a w sprawach z oskarżenia prywatnego oskarżony lub Skarb Państwa. Podobne rozwiązanie powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

50. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-716813-XVIII/12) z dnia 21 listopada 2013 r. – w sprawie bezpieczeństwa imprez masowych.

Rzecznik sygnalizuje problem związany z wykładnią i stosowaniem ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych. Wprowadzenia ewentualnych zmian w ustawie wymaga kwestia terminu złożenia wniosku o zezwolenie na przeprowadzenie imprezy masowej, a także definicji pojęcia „stadion” w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa na terenie przypisanym do obiektu. W celu zapewnienia identyfikacji uczestników imprezy masowej naruszających prawo należy rozważyć, aby mecze podwyższonego ryzyka przeprowadzać do zmierzchu, a nie dostosowywać do czasu antenowego wykupionego przez stacje telewizyjne. Rozwiązanie takie przyjęto w innych krajach. Warto zastanowić się nad przyjęciem rozwiązań, które pozwolą na zakwalifikowanie niektórych imprez sportowych jako imprezy masowej podwyższonego ryzyka, jeśli przewidziano udział w takiej imprezie mniej niż tysiąc osób. W ustawie wprowadzono wymóg wyposażenia obiektów wykorzystywanych do organizacji meczów piłki nożnej w kompatybilne elektroniczne systemy identyfikacji osób. W praktyce jednak systemy takie nie działają, a więc nie jest realizowany obowiązek ustawy. Konieczne jest także zapewnienie bezpieczeństwa w trakcie niektórych

impresz, które nie stanowią imprez masowych w rozumieniu ustawy. Dotyczy to np. obszarów szkół wyższych. Należy rozważyć wprowadzenie rozwiązań, które zobiektywizują proces sprawdzania trzeźwości osób wpuszczanych do obiektu, w którym odbywa się impreza masowa. Problem stanowi także brak uprawnień Policji do weryfikacji rozwiązań organizacyjnych przyjętych przez organizatora imprezy, w przypadku imprez niebiletowanych. Rozważenia wymaga wydawanie certyfikatów bezpieczeństwa dla zarządcy (właściciela obiektu) oraz zezwoleń wydawanych w sytuacji, gdy organizatorzy planują imprezy wykraczające poza te, które określone są w certyfikacie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Minister Spraw Wewnętrznych (19.12.2013 r.) zapewnił, że sugestie zawarte w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich zostaną poddane w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych pogłębionej analizie, również w kontekście doświadczeń Policji oraz wojewodów w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego w trakcie imprez masowych. Propozycje zmian dotyczące ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych wysuwają także Polski Związek Piłki Nożnej oraz Ekstraklasa S.A. W ocenie Ministerstwa ewentualne zmiany w systemie bezpieczeństwa imprez masowych wymagają szczególnej ostrożności z uwagi na fakt, iż skala przemocy i naruszeń prawa przez pseudokibiców w związku z masowymi imprezami sportowymi jest wciąż zbyt wysoka.

51. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-640895-II/10) z dnia 25 listopada 2013 r. – w sprawie zasad konwojowania przez Policję osób pozbawionych wolności.

Rzecznik Praw Obywatelskich informował w wystąpieniu z dnia 24 lutego 2012 r., że osoby pozbawione wolności konwojowane etapowo przez funkcjonariuszy Policji przebywały w Centralnym Punkcie Wymiany Osób Konwojowanych Etapowo w warunkach niezapewniających im humanitarnego traktowania. Rzecznik wskazał wówczas na pilną potrzebę zmiany tego stanu rzeczy poprzez podjęcie działań legislacyjnych, zmierzających do uregulowania sposobu postępowania z osobami konwojowanymi na poziomie aktów powszechnie obowiązującego prawa. Minister nie podzielił jednak tego stanowiska. We wrześniu 2013 r. pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich udali się do Centralnego Punktu Wymiany Osób Konwojowanych Etapowo. Przeprowadzone czynności wskazują, że pomieszczenie nie spełnia wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb, a osoby tam umieszczane nie mają możliwości korzystania z przysługujących im praw. Przede wszystkim nie rozwiązano problemu przeludnienia, nie zapewniając minimalnej powierzchni 3 m² przypadającej na osobę. Nie zmieniła się sytuacja w zakresie możliwości przygotowania przez osoby konwojowane posiłku oraz ciepłego napoju. Konwojowani nie byli informowani o przysługujących im

prawach i ciążących na nich obowiązkach. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie niezwłocznych działań w celu zagwarantowania osadzonym respektowania ich praw i prosi o poinformowanie o decyzjach w przedstawionej sprawie.

Minister Spraw Wewnętrznych (31.12.2013 r.) wyjaśnił, że z informacji przedstawionych przez Komendę Główną Policji wynika, że Komendant Wojewódzki Policji pismem z dnia 29 listopada 2013 r. przekazał Rzecznikowi Praw Obywatelskich wyjaśnienia na temat działań podjętych w celu dostosowania warunków pobytu w Centralnym Punkcie Wymiany Osób Konwojowanych Etapowo do wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb. Prowadzone obecnie prace modernizacyjne mają na celu zwiększenie powierzchni CPWO, a tym samym powiększenie powierzchni pokoi przypadającej na jedną osobę konwojowaną. Osoby konwojowane mają możliwość skorzystania z węzła sanitarnego, jak również spożycia posiłku, tj. suchego prowiantu wydanego na czas konwoju przez Służbę Więzienną.

52. Ministra Edukacji Narodowej (RPO-748010-I/13) z dnia 27 listopada 2013 r. – w sprawie pobierania opłat za naukę i opiekę w publicznych przedszkolach.

Skargi obywateli zwróciły uwagę Rzecznika Praw Obywatelskich na zmianę przepisów regulujących kwestię pobierania opłat za naukę i opiekę w publicznych przedszkolach. Zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty, koszt godziny opieki wykraczającej poza realizację podstawy programowej nie może przekraczać 1 zł. Część rodziców obawia się, że określenie górnej granicy wysokości opłaty spowoduje obniżenie jakości nauczania, zubożenie oferty zajęć dodatkowych oraz wykluczenie możliwości zorganizowania lekcji prowadzonych przez specjalistów niebędących pracownikami przedszkola. Wprowadzone zmiany przepisów służą realizacji postulatu równego i powszechnego dostępu do edukacji przedszkolnej. Rodzice wskazują jednak, że wraz z wejściem w życie nowych przepisów wiele przedszkoli zrezygnowało z prowadzenia zajęć niewynikających z podstawy programowej, ale stanowiących jej cenne uzupełnienie, w tym przede wszystkim zajęć z języka obcego. Rzecznik prosi o rozważenie możliwości uzupełnienia obowiązującej podstawy programowej o dostosowane do potrzeb i możliwości dzieci w wieku przedszkolnym zajęcia z podstaw języka obcego. Zdaniem rodziców brak jednolitej wykładni przepisów ustawy o systemie oświaty prowadzi do różnic w standardzie nauki i opieki w różnych gminach. Część organów prowadzących ograniczyła liczbę dodatkowych zajęć, część jednak przyjęła interpretację, zgodnie z którą rady rodziców mogą zbierać dobrowolne składki lub gromadzić środki z innych źródeł (np. pozyskiwać sponsorów) i przeznaczyć uzyskane pieniądze na zorganizowanie zajęć edukacyjnych zgodnie

z życzeniem rodziców. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (10.12.2013 r.) poinformował, że głównym celem ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty jest zniesienie barier w upowszechnianiu wychowania przedszkolnego oraz zagwarantowanie każdemu dziecku możliwości uczestniczenia w zajęciach prowadzonych w przedszkolu bez względu na status materialny rodziny. Zagwarantowanie takiej oferty należy do zadań samorządów gminnych i dyrektorów przedszkoli. Od września 2013 r. gminy otrzymują dotację celową z budżetu państwa, zapewniającą środki na rozwój wychowania przedszkolnego, w tym na zwiększenie liczby miejsc w placówkach oraz poprawę jakości i warunków wychowania przedszkolnego. W każdym przedszkolu realizowany jest program wychowania przedszkolnego, który uwzględnia podstawę programową. Nauczyciele mają obowiązek prowadzenia różnorodnych zajęć edukacyjnych i wychowawczych, dostosowanych do potrzeb i możliwości dziecka. Aktualnie w resorcie prowadzone są prace nad zmianą podstawy programowej wychowania przedszkolnego w zakresie wprowadzenia do niej języka obcego. Dodatkowo w bieżącym roku szkolnym, w ramach sprawowanego przez kuratorów oświaty nadzoru pedagogicznego, zostaną przeprowadzone kontrole mające na celu sprawdzenie organizacji zajęć dodatkowych.

53. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych oraz Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia (RPO-742891-VII/13) z dnia 27 listopada 2013 r. – w sprawie Raportu Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2012.

W wystąpieniu do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia Rzecznik, odnosząc się do treści Raportu stwierdziła, że przepisy nieobowiązującej jeszcze ustawy z dnia 4 stycznia 2013 r. o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, regulujące kwestię stosowania monitoringu w izbach wytrzeźwień, nie są wystarczające z punktu widzenia ochrony praw człowieka. Brak przepisów gwarancyjnych, określających sytuacje i miejsca, w których stosowanie monitoringu będzie ograniczone, każe postawić pytanie o zgodność regulacji z Konstytucją. Rzecznik wskazała w Raporcie na brak obligatoryjności w tworzeniu izb wytrzeźwień. Kwestia przekształcania izb wytrzeźwień w wyspecjalizowane placówki nowego typu była przedmiotem konferencji zorganizowanej w Biurze RPO. Źródłem finansowania nowoczesnych centrów powinny być opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu. Odnosząc się do kwestii regulacji prawnych dotyczących wykonywania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym, Rzecznik stwierdziła, że tworzone przez dyrektorów placówek regulaminy dla osób przebywających w warunkach podstawowego zabezpieczenia zawierają często postanowienia sprzeczne z przepisami powszechnie obowiązującymi czy też zastrzeżone dla ustawy, gdyż regulują ograniczenia wolności i praw. Problemem pacjentów, wobec których realizowane są środki zabezpieczające jest brak przepisów regulujących przerwy na konieczne leczenie somatyczne, czy przepustek losowych

związanych z ważnymi wydarzeniami rodzinnymi. Brak jest spójnych procedur umożliwiających umieszczenie w domu pomocy społecznej pacjentów, wobec których dalsze stosowanie środków zabezpieczających nie jest zasadne. Nie ma też szczegółowych regulacji prawnych normujących funkcjonowanie odcinków obserwacyjno-diagnostycznych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

W wystąpieniu do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Rzecznik podkreśliła, że opracowanie kompleksowego rozwiązania dotyczącego opieki nad osobami w stanie nietrzeźwości pozostaje w szczególnym zainteresowaniu Rzecznika. W raporcie wskazano na potrzebę utworzenia w całym kraju sieci nowoczesnych ośrodków, łączących funkcję izby wytrzeźwień, placówki terapeutycznej i wspierającej rodzinę. Podkreślono też potrzebę wykonywania badań lekarskich nietrzeźwych osób zatrzymanych. Każdorazowe poddawanie badaniom lekarskim osób nietrzeźwych ma na celu wykluczenie istnienia przeciwwskazań do osadzenia w placówce nieposiadającej personelu medycznego. Badanie lekarskie głęboko ingeruje w prywatność osoby, która jest mu poddawana. W związku z powyższym materia dotycząca przeprowadzania badań medycznych osób zatrzymanych powinna być uregulowana w ustawie, a nie w rozporządzeniu. W przekonaniu Rzecznika jednoosobowa obsada etatowa w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych nie jest w stanie zapewnić prawidłowej kontroli i bezpieczeństwa. Istotną sprawą wymagającą wyjaśnienia jest także umożliwienie dostępu osób zatrzymanych do listy adwokatów. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o odniesienie się do przedstawionych zagadnień.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (30.12.2013 r.) odnosząc się do stanowiska o niesatysfakcjonujących rozwiązaniach zawartych w ustawie z dnia 4 stycznia 2013 r. o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dotyczących stosowania obserwacji w izbach wytrzeźwień, stwierdził, że Trybunał Konstytucyjny nie odrzucił przedmiotowej regulacji. Obowiązujące uregulowania zdaniem Podsekretarza Stanu stwarzają należyte ramy dla bezpieczeństwa zdrowotnego osób zatrzymywanych w celu wytrzeźwienia. W odpowiedzi podtrzymano stanowisko dotyczące sprzeciwu finansowania „nowoczesnych centrów” ze środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Środki te znajdują się w dyspozycji samorządów wojewódzkich i powinny być wydatkowane wyłącznie na zadania określone w wojewódzkich programach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Nawet jeśli przyjąć, że środki te zostaną przeznaczone wyłącznie na wspomniany cel, nie będą one wystarczające do pokrycia bieżących kosztów funkcjonowania placówek. Odnosząc się do kwestii regulacji prawnych dotyczących wykonywania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym, Podsekretarz Stanu stwierdził, że stosowanie ogólnego regulaminu obowiązującego w szpitalu jest korzystniejsze dla internowanych pacjentów. Odrębną kwestią pozostaje formułowanie przez kierowników szpitali regulaminów w sposób naruszający prawa pacjenta.

Ponadto w odpowiedzi wyrażono stanowisko, że istniejące regulacje prawne dotyczące udzielania przepustek losowych internowanym pacjentom są wystarczające.

54. Ministra Sprawiedliwości (RPO-738346-XX/13) z dnia 28 listopada 2013 r. – w sprawie nieinformowania przez organy Policji wezwanych świadków o przysługujących im uprawnieniach.

W skargach wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich podniesiono istotny dla uczestników postępowania przygotowawczego problem zaniechania informowania przez funkcjonariuszy Policji świadków o przysługujących im uprawnieniach. Na podstawie przepisów kodeksu postępowania karnego wezwany w charakterze świadka ma prawo ubiegania się o zwrot kosztów podróży oraz zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Uprawniony winien złożyć stosowny wniosek w terminie zawitym 3 dni od dnia zakończenia czynności z udziałem tej osoby. Treść przepisu art. 618k § 4 k.p.k. jednoznacznie wskazuje, iż funkcjonariusze mają obowiązek pouczyć uprawnionych o prawie i trybie złożenia wniosku. Praktyka w tym zakresie nie jest jednak zgodna z przepisami. Pouczenie o prawie ubiegania się o zwrot kosztów podróży oraz zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa powinno być zamieszczone w druku wezwania świadka do stawiennictwa. Ponadto zawity termin 3-dniowy do złożenia wniosku może uniemożliwić uprawnionemu zebranie dokumentów, na podstawie których będzie on uprawniony do zwrotu zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Co prawda termin ten będzie mógł zostać przywrócony, niemniej jednak będzie to dodatkowym utrudnieniem dla szeregu osób, gdyż wiąże się z tym obowiązek równoczesnego złożenia wniosku o zwrot kosztów, przywrócenie terminu i podania przyczyny uchybienia terminowi zawitemu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o rozważenie przedstawionego problemu i przekazanie stanowiska w sprawie.

55. Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych (RPO-732409-V/13) z dnia 2 grudnia 2013 r. – w sprawie niemożności uzyskania przez osoby niepełnosprawne wsparcia finansowego na utrzymanie psów asystujących.

Na kanwie indywidualnej skargi, jaka wpłynęła do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, wyłonił się problem dotyczący niemożności uzyskania przez osoby niepełnosprawne wsparcia finansowego na utrzymanie psów asystujących. W odpowiedzi udzielonej Rzecznikowi w lipcu 2013 r. przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych wskazano jedynie na możliwość otrzymania takiego wsparcia ze środków własnych powiatu, w ramach obowiązujących przepisów. Nie wymieniono przy tym jako źródła wsparcia środków pochodzących z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Tymczasem w odpowiedzi na interpelację nr 13180 w sprawie zapewnienia osobom niewidomym lub z niepełnosprawnością ruchową wsparcia w postaci psa przewodnika lub psa asystenta z dnia 22 grudnia 2009 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

wskazał, że istnieje możliwość dofinansowania osobom niepełnosprawnym (indywidualnym) kosztów utrzymania psa asystującego, w tym psa przewodnika ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach likwidacji barier w komunikowaniu się. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych (18.12.2013 r.) wyjaśnił, że obecnie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych finansowane jest zadanie związane z zakupem, szkoleniem i utrzymaniem w trakcie szkolenia psów przewodników dla osób niewidomych oraz osób z niepełnosprawnością ruchową. W bieżącym roku w tym zakresie zostały podpisane trzy umowy z organizacjami pozarządowymi. Udzielone organizacjom pozarządowym dofinansowanie obejmuje m.in. koszty zakupu psa oraz koszty związane z przeszkoleniem psa (w tym koszty utrzymania psa w trakcie szkolenia). Ponadto Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych finansuje wydawanie certyfikatów, na podstawie których osoby niepełnosprawne mają prawo wstępu do obiektów użyteczności publicznej wraz z psami asystującymi. Na podstawie przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, od 2011 r. osoba niepełnosprawna w ramach ulgi na wydatki rehabilitacyjne może odliczyć od dochodu wydatki na utrzymanie psa asystującego. Jednocześnie Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych poinformował, że rozpoczął prace nad zmianą ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w taki sposób, aby wyeliminować wątpliwości interpretacyjne i umożliwić powiatom udzielanie dofinansowania ze środków PFRON m.in. na utrzymanie psa asystującego.

56. Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (RPO-596533-V/08) z dnia 2 grudnia 2013 r. – w sprawie braku programu telewizji publicznej realizowanego w języku kaszubskim i poświęconego społeczności posługującej się tym językiem.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, w której Skarżący zwrócili uwagę na to, że wśród programów emitowanych przez telewizję publiczną brak jest programu, który byłby realizowany w języku kaszubskim i poświęcony społeczności posługującej się tym językiem. Skarżący zasygnalizowali przy tym, że audycji takiej nie przewiduje również przygotowany przez Telewizję Polską S.A. plan finansowo-programowy na rok 2014. W lipcu 2013 r. skargę o podobnej treści Zrzeszenie skierowało do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o stanowisku zajęтым w niniejszej sprawie przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, a także o ocenę, w jaki sposób brak programu skierowanego do jedynej, w świetle ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, społeczności posługującej się językiem regionalnym wpływa na realizację przez telewizję publiczną zadań wynikających z

misji publicznej, związanych z obowiązkiem uwzględniania w ofercie programowej potrzeb mniejszości narodowych i etnicznych oraz potrzeb tej społeczności.

Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (18.12.2013 r.) wyjaśnił, że sprawa opisana w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich jest mu znana. Zgodnie z posiadanymi informacjami, oddział TVP w Gdańsku nadaje obecnie 4 razy w tygodniu 10-minutową audycję adresowaną do społeczności kaszubskiej. Audycja realizowana jest w języku kaszubskim, z napisami w języku polskim. Biorąc pod uwagę opinię, jaką wyraził o audycji Prezes Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji postanowiła przeprowadzić do końca 2013 roku monitoring audycji przeznaczonych dla społeczności kaszubskiej. Rzecznik Praw Obywatelskich, a także Prezes Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego zostaną poinformowani o wynikach monitoringu niezwłocznie po jego zakończeniu.

57. Ministra Sprawiedliwości (RPO-740736-II/13) z dnia 3 grudnia 2013 r. – w sprawie przepisów penalizujących manipulację instrumentami finansowymi.

Kwestionowane przez Rzecznika niektóre przepisy ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, penalizujące manipulację instrumentami finansowymi, są konsekwencją transpozycji do polskiego porządku prawnego dyrektywy 2003/06/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie wykorzystywania poufnych informacji i manipulacji na rynku. Przepisy art. 183 ust. 1 oraz art. 39 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi są niejasne, dlatego trudno jednoznacznie stwierdzić, jakie zachowanie na rynku jest zakazane, a jakie dozwolone. Na mocy zakwestionowanych przepisów Komisja Nadzoru Finansowego zyskuje kompetencje do określenia treści przepisów w zakresie odpowiedzialności karnej. Taka konstrukcja prawna budzi poważne zastrzeżenia, co do jej zgodności z zasadą nullum crimen sine lege oraz zasadą domniemania niewinności. Zasady prawidłowej legislacji nakazują, aby uchwalane przepisy były jasne, precyzyjne i poprawne pod względem językowym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o zajętym stanowisku w sprawie.

58. Prezesa Zarządu Spółki Telewizja Polska S.A. (RPO-752857-I/13) z dnia 3 grudnia 2013 r. – w sprawie niedostosowania przez telewizję publiczną do potrzeb osób niesłyszących lub słabosłyszących reportażu o wydarzeniu dotyczącym środowiska osób Głuchych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zainteresowała się opisaną w mediach sprawą zablokowania przez TVP2 nagrania reportażu z dodanymi napisami. Wyemitowany reportaż z wyborów Miss Głuchych nie został dostosowany do potrzeb osób Głuchych. W rezultacie fundacja działająca na rzecz osób Głuchych wykonała na własny koszt napisy do reportażu i w takiej wersji umieściła w internecie. Telewizja miała podjąć kroki, które doprowadziły do zablokowania umieszczonego, bez jej zgody, materiału. Po publikacji w prasie artykułów opisujących powyższą sytuację Telewizja odblokowała dostęp do reportażu. Zgodnie z przepisami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych wolno korzystać z już rozpowszechnionych utworów dla dobra

osób niepełnosprawnych, jeżeli to korzystanie odnosi się bezpośrednio do ich upośledzenia, nie ma zarobkowego charakteru i jest podejmowane w rozmiarze wynikającym z natury upośledzenia. Wykorzystanie materiału przez Fundację wydaje się spełniać powyższe warunki. Zaniepokojenie budzi nie tylko utrudnianie dostępu osób Głuchych do materiałów dotyczących ich środowiska, ale także brak dostosowania przygotowanego reportażu przez Telewizję. Wydaje się, że zasadą powinno być dostosowywanie materiałów, które bezpośrednio dotyczą wydarzeń organizowanych przez środowiska osób Głuchych do potrzeb osób niesłyszących lub słabosłyszących. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o wyjaśnienie, jakie były przyczyny zablokowania przygotowanego przez Fundację materiału, a także wskazanie, jakimi kryteriami kieruje się Telewizja podejmując decyzję o dostosowaniu programu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

59. Marszałka Sejmu RP (RPO-746426-I/13) z dnia 3 grudnia 2013 r. – w sprawie instytucji wysłuchania publicznego.

Rzecznik przedstawia propozycje zmian postanowień Regulaminu Sejmu dotyczących instytucji wysłuchania publicznego, która mimo swej doniosłości nie ma obecnie szerokiego zastosowania w praktyce parlamentarnej. Standardem powinna być jasność i przejrzystość wysłuchania publicznego. Warunkiem przeprowadzenia wysłuchania jest podjęcie uchwały wyrażającej zgodę na jego przeprowadzenie przez właściwą komisję. Uchwała podejmowana jest na pisemny wniosek posła. Rzecznik postuluje poszerzenie regulacji o rozwiązanie polegające na składaniu wniosków przez zainteresowanych bezpośrednio do właściwej komisji sejmowej, albo obligatoryjne przeprowadzenie wysłuchania na wniosek 1/3 członków komisji. Regulamin Sejmu nie zawiera jasnych kryteriów umożliwiających ocenę, które projekty ustaw powinny podlegać obligatoryjnemu wysłuchaniu. W przypadku projektu aktu prawnego przedłożonego pod obrady sejmowe procedura zgłoszenia w wysłuchaniu publicznym jest nadmiernie sformalizowana. Zasadna wydaje się zmiana treści Regulaminu Sejmu polegająca na zniesieniu wymogu przedkładania wyciągu z Krajowego Rejestru Sądowego w przypadku dokonywania zgłoszenia przez reprezentantów osób prawnych, jak również ogólnego wymogu dotyczącego dostarczania pełnomocnictw do złożenia takiego zgłoszenia. Uzasadnione byłoby także pozostawienie swobody, co do etapu, na którym posłowie będą chcieli skorzystać z opinii podmiotów zewnętrznych o projekcie. Zastrzeżenia budzi również zbyt ogólne ujęcie przesłanek umożliwiających odwołanie wysłuchania. Należy określić w Regulaminie Sejmu postanowienia regulujące kwestię przystępnego sposobu gromadzenia, a następnie publikacji przez komisję informacji uzyskanych w trakcie wysłuchania. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie podjęcia prac nad ewentualną zmianą postanowień Regulaminu Sejmu odnoszących się do przedstawionej problematyki.

60. Marszałka Senatu RP (RPO-705945-I/12) z dnia 5 grudnia 2013 r. – w sprawie wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego przepisów ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych.

W wyroku z dnia 11 lipca 2012 r. (sygn. akt K 8/10) Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją zasadniczej części ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych. Dnia 21 stycznia 2014 r. moc obowiązującą stracą m.in. przepisy przyznające działkowcom prawo do zajmowanych przez nich działek. Nowa ustawa powinna regulować kwestię ogrodnictwa działkowego w sposób kompleksowy, a także zapewniać stabilność i przewidywalność polityki państwa w tej materii. Wypracowanie nowych rozwiązań zapewniających nie tylko pełne wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, ale także optymalne wyważenie praw i oczekiwań zainteresowanych podmiotów (w tym przede wszystkim działkowców, społeczności lokalnych i właścicieli gruntów, na których znajdują się ogrody), z pewnością wymaga czasu. Jednak wejście w życie nowej ustawy po dacie 21 stycznia 2014 r. może doprowadzić do pozbawienia działkowców prawa do terenów zajmowanych obecnie przez rodzinne ogrody działkowe. Opóźnienia w przyjęciu ustawy i niepewność, co do jej treści powodują także zrozumiałe zaniepokojenie działkowców. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o uwzględnienie zbliżającej się daty wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego przy planowaniu prac nad ustawą o rodzinnych ogrodach działkowych (druk senacki nr 503).

61. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej oraz Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (RPO-742891-VII/13) z dnia 5 grudnia 2013 r. – w sprawie Raportu Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2012.

W wystąpieniu do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Rzecznik Praw Obywatelskich porusza m.in. kwestię braku regulacji powszechnie obowiązujących dotyczących dyscyplinowania nieletnich, sygnalizując, że w oparciu o normy prawa oświatowego nie jest możliwe ustalenie zakresu regulacji, które należy zawrzeć w statucie szkoły. Problemem systemowym, a więc wymagającym zmian w przepisach, jest kwestia macierzyństwa nieletnich przebywających w ośrodkach resocjalizacyjnych. Zdaniem Rzecznika placówki resocjalizacyjne powinny dysponować domami lub oddziałami dla matki i dziecka, w których nieletnie mogłyby przebywać w odpowiednich warunkach ze swoimi dziećmi. Postulowane zmiany dotyczyłyby nieletnich matek, które nie mogą wrócić do rodzinnego domu, a jednocześnie wymagają nadal oddziaływań resocjalizacyjnych i wsparcia. Należałoby uregulować kwestie pobytu nieletnich matek w ośrodkach resocjalizacyjnych w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich, a także opracować akt wykonawczy, w którym zostaną wskazane placówki adresowane dla nieletnich matek. Kolejnym problemem jest dostosowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W wystąpieniu do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej

Rzecznik Praw Obywatelskich porusza m.in. kwestię świadczenia pomocy społecznej ukierunkowanej na podtrzymanie samodzielności jej beneficjentów. Należą do nich, określone w ustawie o pomocy społecznej, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, mieszkania chronione, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniach chronionych. Wydaje się jednak, że w praktyce możliwości te nie są w pełni wykorzystywane. Część mieszkańców domów pomocy społecznej trafia tam z powodu braku miejsca do zamieszkania lub wsparcia w załatwianiu czynności życiowych. Rzecznik porusza także kwestię niedostatecznej opieki psychologiczno-psychiatrycznej dla mieszkańców domów pomocy społecznej, stosowania środków przymusu bezpośredniego w domach pomocy społecznej w ramach obowiązującego prawa, a także kwestię ograniczeń w samodzielnym opuszczaniu domów pomocy społecznej przez ich mieszkańców. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o odniesienie się do przedstawionych zagadnień.

62. Prezesa Zarządu Spółki Telewizja Polska S.A. (RPO-754522-I/13) z dnia 10 grudnia 2013 r. – w sprawie wyemitowania w głównym wydaniu „Wiadomości” TVP materiału, w którym nie zapewniono należytej ochrony tożsamości ofiary przestępstwa.

Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczy materiału wyemitowanego w listopadzie 2013 r. w głównym wydaniu „Wiadomości” TVP, który został przygotowany bez zachowania wystarczających środków ochrony tożsamości osoby dotkniętej przemocą seksualną. Rzecznik Praw Obywatelskich wydał raport pt. „Przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet, w tym kobiet starszych i kobiet z niepełnosprawnościami” (Biuletyn RPO. Źródła 2013, nr 7), w którym zaleca się między innymi uwrażliwienie dziennikarzy na to, jak ważne jest zwalczanie stereotypów i potępienie sprawców przemocy wobec kobiet w mediach oraz rzetelne prezentowanie spraw związanych z przemocą wobec kobiet. Temat ten jest szczególnie aktualny również w świetle podpisanej przez Polskę i przygotowywanej do ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Istotą i celem wszystkich aktów prawa międzynarodowego dotyczących zwalczania i przeciwdziałania przemocy wobec kobiet jest zapewnienie ofiarom bezpieczeństwa i niwelowanie zjawiska wtórnej wiktymizacji. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie informacji o działaniach w opisanej sprawie, w tym o ewentualnej decyzji o odpowiedzialności służbowej autorów materiału, a także o wyjaśnienie czy osoba poszkodowana została przeproszona za zaistniałe zdarzenie. Rzecznik prosi też o powiadomienie, czy podjęte zostały działania w celu wyeliminowania możliwości wystąpienia podobnych sytuacji w przyszłości.

Prezes Zarządu Spółki Telewizja Polska S.A (20.12.2013 r.) poinformował, że osobiście podjął się zweryfikowania zarzutów zawartych w artykule „Gazety Wyborczej”. Dokonane ustalenia powodują, że nie można się zgodzić z twierdzeniem, jakoby wyemitowany w telewizji materiał został przygotowany bez zachowania wystarczających środków ochrony tożsamości osoby dotkniętej przemocą seksualną.

Prezes Zarządu Spółki Telewizja Polska S.A. wyjaśnił, iż głos młodej kobiety zmieniono, jej twarz całkowicie zamazano komputerowo, a reporter TVP jedynie rejestrował z pewnej odległości rozmowę, jaką z domniemaną poszkodowaną przeprowadzali interweniujący policjanci. Podkreślić także należy, iż w trakcie zdjęć do reportażu poświęconego nocnej pracy policji w Warszawie, ekipie TVP towarzyszył przedstawiciel rzecznika prasowego Komendy Stołecznej. Co więcej, sama sportretowana osoba nie rości żadnych pretensji do dziennikarzy, zaś informacja o rzekomej próbie gwałtu okazała się nieprawdziwa. Telewizja Polska w pełni podziela zdanie Rzecznika Praw Obywatelskich o konieczności unikania powtórnej wiktyimizacji ofiar przestępstw, szczególnie na tle seksualnym. Dziennikarze są na ten problem uświadomieni i szkoleni zarówno w kwestii przepisów prawa, jak też analiz i raportów RPO oraz konwencji Rady Europy. Realizując materiały dochowują zaś należytej staranności, by wykonywać swoje zadania z poszanowaniem ludzkiej godności.

63. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (RPO-739729-IV/13) z dnia 11 grudnia 2013 r. – w sprawie opłat ponoszonych przez spółdzielnie mieszkaniowe w związku z procesem przeniesienia własności lokali wybudowanych z udziałem preferencyjnego kredytu.

W skargach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich spółdzielnie mieszkaniowe podnoszą, że Bank Gospodarstwa Krajowego opracował zasady przekształcania spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu w odrębną własność, ustalając jednocześnie opłaty za czynności bankowe wykonywane w związku z przekształceniem. Dla spółdzielni mieszkaniowych opłaty te są bardzo wysokie i stanowią poważne obciążenie finansowe. W ocenie Rzecznika argumenty spółdzielni mieszkaniowych podnoszone w skargach zasługują na rozważenie. Dodatkowe obciążenia finansowe związane z żądaniem przeniesienia własności lokali wybudowanych z udziałem preferencyjnego kredytu udzielonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego, uniemożliwiają sfinansowanie przez spółdzielnie mieszkaniowe procesu uwłaszczenia członków spółdzielni, bez wejścia w konflikt z innymi przepisami ustawy – Prawo spółdzielcze lub ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Konieczne jest podjęcie działań zmierzających do rozwiązania przedstawionego problemu. Nałożenie na spółdzielnie mieszkaniowe przez obowiązujące przepisy prawa obowiązków, z których ze względu na wiążące je ograniczenia prawne nie będą mogły się wywiązać, może naruszać konstytucyjną zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie, a także o rozważenie zasadności podjęcia odpowiednich prac legislacyjnych.

64. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (RPO-744194-II/13) z dnia 11 grudnia 2013 r. – w sprawie przystosowania jednostek penitencjarnych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Rzecznik sygnalizuje, że w obowiązującym systemie prawa zakłady karne i areszty śledcze nie są zobligowane do zapewnienia niepełnosprawnym osadzonym odpowiednich warunków w jednostkach penitencjarnych, co stoi w sprzeczności z treścią ratyfikowanej przez Polskę Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Ustawa – Prawo budowlane nie zawiera definicji „obiektu użyteczności publicznej”, co uniemożliwia w praktyce jednoznaczne określenie obiektów, do których ma zastosowanie obowiązek dostosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przepisy rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, wydane na podstawie ustawy – Prawo budowlane, wprowadzają definicję budynku użyteczności publicznej i budynku zamieszkania zbiorowego. Budynki zakwaterowania na terenie zakładów karnych i aresztów śledczych zostały pozostawione poza zakresem pojęcia „obiekt użyteczności publicznej”. Upoważnienie ustawowe uprawniało jedynie do określenia warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie. Nie upoważniało natomiast do określenia kategorii budynków, co do których nie można stosować ustawowych wymagań dotyczących dostosowania budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto przepisy rozporządzenia znacznie ograniczają prawa osób niepełnosprawnych przebywających w jednostkach penitencjarnych. Wprowadzają bowiem wyłączenia, na mocy których osoby niepełnosprawne mają utrudniony dostęp do pomieszczeń użytkowych, znajdujących się na innej kondygnacji, a także do placów spacerowych. Unormowania te naruszają konstytucyjną zasadę równości wobec prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie i rozważenie możliwości podjęcia odpowiedniej inicjatywy ustawodawczej.

65. Ministra Sprawiedliwości (RPO-707225-I/12) z dnia 12 grudnia 2013 r. – w sprawie zagwarantowania równych szans osobom z niepełnosprawnościami przy zdawaniu egzaminów wstępnych na aplikację oraz prawniczych egzaminów zawodowych.

Analiza wpływających do Biura RPO skarg i obowiązujących aktów prawnych skłania do wniosku, iż konieczne są dalsze zmiany mające na celu dostosowanie warunków zdawania egzaminów wstępnych na aplikację oraz prawniczych egzaminów zawodowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a także matek karmiących piersią. W ocenie Rzecznika niezbędne jest wprowadzenie i stosowanie następujących udogodnień w tym zakresie: dostosowanie aplikacji komputerowej do potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku, posługujących się programami odczytu ekranu; uregulowanie trybu zdawania egzaminów przez osoby z niepełnosprawnością wzroku w przypadku awarii komputera; wprowadzenie możliwości podyktowania przez zdającego odpowiedzi osobie wyznaczonej przez komisję egzaminacyjną, w przypadku zdawania egzaminu przez osobę z niepełnosprawnością manualną; wydłużenie czasu egzaminu dla osób z niepełnosprawnością metaboliczną (cukrzycą) o czas przerw związanych z tą niepełnosprawnością; wprowadzenie możliwości wydłużenia egzaminu dla matek karmiących piersią o czas karmienia dziecka. Brak

powyższych rozwiązań może prowadzić do naruszenia konstytucyjnej zasady równości, a także zasady wolności wyboru i wykonywania zawodu. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie i rozważenie dokonania zmian w aktach prawnych, regulujących powyższe kwestie.

66. Ministra Spraw Wewnętrznych (RPO-691690-III/11) z dnia 16 grudnia 2013 r. – w sprawie konieczności zmiany rozporządzenia zawierającego wykaz chorób powodujących całkowitą niezdolność do służby w Policji i Państwowej Straży Pożarnej.

Trybunał Konstytucyjny orzekł w dniu 10 grudnia 2013 r. o niezgodności z Konstytucją niektórych przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lipca 1991 r. w sprawie właściwości i trybu postępowania komisji lekarskich podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych w zakresie, w jakim powodują uznanie policjanta oraz strażaka za całkowicie niezdolnego do pełnienia służby z powodu zachorowania na przewlekłe zapalenie wątroby albo zespół nabytego upośledzenia odporności (AIDS) bez względu na stan zdrowia. Trybunał podkreślił konieczność dokonania pilnych zmian w zaskarżonym rozporządzeniu. W wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich została podkreślona również potrzeba niezwłocznej weryfikacji wykazów chorób i ułomności stanowiących załączniki do zaskarżonego rozporządzenia. Zawarte tam choroby czy ułomności powodujące całkowitą niezdolność do służby funkcjonariusza czy kandydata mogą – w świetle aktualnej wiedzy medycznej – skutkować naruszeniem praw i wolności obywatelskich tych osób. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o spowodowanie zbadania przedstawionego problemu i podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany opisanego wyżej stanu rzeczy.

67. Prokuratora Generalnego (RPO-747187-II/13) z dnia 16 grudnia 2013 r. – w sprawie przypadków nadużywania środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy Policji.

Rzecznik Praw Obywatelskich wyraziła zaniepokojenie informacjami o przypadkach stosowania przemocy – w tym nadużywaniu środków przymusu bezpośredniego – przez funkcjonariuszy Policji. W wyniku tych działań dochodzi do powstania obrażeń u osób, wobec których podejmowane są czynności. Niektóre z tego rodzaju zdarzeń badane są przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, który w swych orzeczeniach kilkakrotnie stwierdził naruszenie przez władze polskie postanowień Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Trybunał wskazywał przy tym, że okolicznościami stanowiącymi naruszenie postanowień Konwencji było nie tylko postępowanie policjantów, ale także nierzetelne przeprowadzenie postępowania, nieczyniące zadość zasadom wypracowanym w orzecznictwie Trybunału. Rzecznik Praw Obywatelskich w każdej sprawie z omawianej kategorii podejmuje działania i monitoruje przebieg postępowań karnych. Podstawowym wnioskiem wynikającym z przeprowadzonych badań jest konieczność pełnej determinacji prokuratorów prowadzących śledztwa do możliwie najpełniejszego

wyjaśnienia wszelkich okoliczności zdarzeń i udzielania tym prokuratorom możliwie najszerzego wsparcia przez zwierzchników. Rzecznik Praw Obywatelskich sformułowała w wystąpieniu również bardziej szczegółowe uwagi, prosząc o przeanalizowanie przedstawionego problemu oraz poinformowanie o zajęтым stanowisku i ewentualnie podjętych działaniach.

68. Ministra Finansów (RPO-749453-V/13) z dnia 19 grudnia 2013 r. – w sprawie obowiązku przynależności zakładów ubezpieczeń do Polskiej Izby Ubezpieczeń.

Zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej, krajowe zakłady ubezpieczeń i zagraniczne zakłady ubezpieczeń wykonujące działalność na terytorium Polski tworzą ubezpieczeniowy samorząd gospodarczy. Polska Izba Ubezpieczeń jest organizacją ubezpieczeniowego samorządu gospodarczego, reprezentującą zakłady ubezpieczeń, które z mocy ustawy są członkami Izby, działającej na rzecz rozwiązywania problemów rynku ubezpieczeń w Polsce. Zgodnie z art. 217 ustawy członkostwo w Izbie jest obowiązkowe i powstaje z chwilą podjęcia przez zakład ubezpieczeń działalności ubezpieczeniowej na terytorium Polski. Takie rozwiązanie rzadko występuje w porządkach prawnych innych krajów. Powstaje więc wątpliwość dotycząca obowiązku zrzeszania się w ramach Polskiej Izby Ubezpieczeń przez zakłady ubezpieczeń wykonujące działalność na terenie kraju. Charakter przymusowej przynależności zakładów ubezpieczeń w Polskiej Izbie Ubezpieczeń może naruszać regulację odnoszącą się do innych rodzajów samorządów zawartą w art. 17 ust. 2 Konstytucji, a poprzez ingerencję w sferę swobody podejmowania działalności gospodarczej także postanowienia Konstytucji ustanawiające gwarancję wolności działalności gospodarczej i określające dopuszczalne ograniczenia tej swobody przez ustawodawcę zwykłego. W tym również przypadku obowiązek przynależności zakładów ubezpieczeń do Polskiej Izby Ubezpieczeń, korporacji o charakterze samorządu gospodarczego (izby gospodarczej) będącej reprezentantem rynku ubezpieczeniowego, wkracza w sferę konstytucyjnej wolności zrzeszania się. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska dotyczącego uzasadnienia dla przymusowego zrzeszania się zakładów ubezpieczeń działających na terytorium kraju w Polskiej Izbie Ubezpieczeń.

69. Sekretarza Stanu w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju (RPO-751322-I/13) z dnia 20 grudnia 2013 r. – w sprawie wprowadzenia obowiązku umieszczania na kartach parkingowych dla osób niepełnosprawnych tłumaczenia wszystkich zwrotów w języku angielskim.

Z informacji uzyskanych za pośrednictwem Ambasady RP w Sztokholmie wynika, iż powtarzają się przypadki nakładania mandatów w Królestwie Szwecji na obywateli polskich, posiadających karty parkingowe dla osób niepełnosprawnych. Powodem takiego działania są zastrzeżenia, jakie budzi w szwedzkich organach kontroli umieszczenie w polskich kartach w rubryce „Data ważności” zwrotu „bezterminowo”, bez tłumaczenia na język angielski. W rezultacie informacja ta pozostaje

niezrozumiała dla funkcjonariuszy innych państw członkowskich UE. Mimo iż zalecenie Rady UE nr 98/376/WE oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 30 marca 2004 r. w sprawie wzorów kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych i placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją tych osób wprowadzają obowiązek przetłumaczenia na karcie parkingowej dla osób niepełnosprawnych jedynie zwrotu „Karta parkingowa”, zdaniem Rzecznika zasadnym byłoby zalecenie umieszczania na tychże kartach wszystkich zwrotów w języku angielskim. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o ustosunkowanie się do przedstawionych kwestii oraz rozważenie dokonania odpowiednich zmian w ww. rozporządzeniu.

70. Ministra Administracji i Cyfryzacji (RPO-739055-I/13) z dnia 20 grudnia 2013 r. – w sprawie konieczności wydania rozporządzenia do znowelizowanej ustawy o dostępie do informacji publicznej.

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o dostępie do informacji publicznej oraz niektórych innych ustaw dodała do ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej art. 9a, który stanowi m.in., iż informacje publiczne o szczególnym znaczeniu dla rozwoju innowacyjności w państwie i rozwoju społeczeństwa informacyjnego stanowią zbiór zwany „zasobem informacyjnym” i są udostępniane w centralnym repozytorium. Przepis art. 9a ust. 3 zawiera delegację dla ministra właściwego do spraw informatyzacji do wydania rozporządzenia. Niestety, do tej pory akt ten nie został wydany, a jego brak powoduje, iż przepisy o centralnym repozytorium nie są realizowane. Tymczasem w dniu 8 listopada 2013 r. uchwalono nowelizację ustawy o dostępie do informacji publicznej, która wejdzie w życie 3 miesiące po jej ogłoszeniu. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 9a ustawy, minister właściwy do spraw informatyzacji w drodze rozporządzenia określi m.in. sposób realizacji obowiązku przekazywania przez organy odpowiedzialne posiadanego zasobu informacyjnego do centralnego repozytorium, zakres zasobu informacyjnego oraz harmonogram przekazania tego zasobu i aktualizowania znajdujących się w nim danych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o podjęcie działań w celu jak najszybszego wydania aktu wykonawczego po wejściu w życie nowelizacji ustawy o dostępie do informacji publicznej z dnia 8 listopada 2013 r.

71. Ministra Administracji i Cyfryzacji (RPO-657989-XX/10) z dnia 30 grudnia 2013 r. – w sprawie braku jednoznacznych przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego regulujących możliwość odtwarzania akt administracyjnych.

Analiza skarg wpływających do Biura RPO pozwala stwierdzić, że możliwość odtwarzania akt postępowania administracyjnego nie jest stosowana w praktyce organów administracyjnych, mimo utrwalonego w tym zakresie orzecznictwa sądów administracyjnych. Organy administracyjne bardzo często odmawiają odtwarzania dokumentów powołując się na brak stosownych przepisów w Kodeksie postępowania administracyjnego. Dodatkowo odmowy te nie przyjmują prawidłowej formy prawnej postanowienia lub decyzji, podlegających zaskarżeniu w trybie odwoławczym. Tym samym organy administracyjne naruszają prawo strony do rozpatrzenia istotnej dla

niej sprawy z uwagi na brak wymaganych dokumentów, a także konstytucyjnie chronione prawo strony do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Należy podkreślić, że konieczność odtworzenia zniszczonych lub zaginionych akt pojawia się dość często i niejednokrotnie jest wynikiem działania samego organu, a nie stron postępowania. W ocenie Rzecznika, aby zapewnić ochronę praw podmiotowych obywateli oraz zagwarantować realizację konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego, niezbędne jest wprowadzenie regulacji umożliwiających odtwarzanie akt administracyjnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z wnioskiem o rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w zakresie wprowadzenia regulacji umożliwiających odtwarzanie akt administracyjnych.

72. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji (RPO-742891-VII/13) z dnia 30 grudnia 2013 r. – w sprawie dostępu osadzonych w jednostkach penitencjarnych do informacji publicznej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zauważa w wystąpieniu, że realizacja dostępu osadzonych do Biuletynu Informacji Publicznej wciąż może mieć charakter uznaniowy, ponieważ dyrektorzy placówek penitencjarnych nie mają obowiązku udzielać osadzonym komputerów z dostępem do BIP. Rzecznik Praw Obywatelskich zwracał się już w tej kwestii do Ministra Sprawiedliwości w 2011 r. W odpowiedzi wyjaśniono, że ewentualne działania legislacyjne zmierzające do jednoznacznego uregulowania procedury udostępniania informacji publicznych powinny odnosić się do wszystkich podmiotów, które z przyczyn od siebie niezależnych nie mają dostępu do BIP, a nie jedynie do osób pozbawionych wolności. Mimo obietnic ze strony resortów spraw wewnętrznych oraz administracji i cyfryzacji, iż podjęte zostaną prace analityczno-koncepcyjne nad nowelizacją ustawy o dostępie do informacji publicznej w przedmiotowym zakresie, do dziś stan prawny nie uległ zmianie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

73. Ministra Zdrowia (RPO-712556-V/12) z dnia 30 grudnia 2013 r. – w sprawie realizacji Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Rzecznik Praw Obywatelskich ponownie porusza kwestię utworzenia centrów zdrowia psychicznego, będących zadaniem wpisującym się w jeden z podstawowych celów Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, jakim jest zbudowanie i upowszechnienie modelu opieki środowiskowej. Z wcześniejszej korespondencji z Ministerstwem Zdrowia w tej sprawie wynikało, że konieczne jest dokonanie stosownych zmian legislacyjnych. Niestety pomimo upływu kolejnych miesięcy, brak jest informacji o postępie we wdrożeniu idei centrów zdrowia psychicznego. Niepokój budzi aktualny stan realizacji zadań wynikających z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Realizację Programu zaplanowano na lata 2011–2015. Opóźnienia bądź brak rozpoczęcia szeregu prac będzie skutkować tym, iż zadania i cele zaplanowane do wykonania w powyższym okresie nie zostaną faktycznie osiągnięte. Do wyjaśnienia pozostaje więc, czy w resorcie zdrowia opracowywana jest strategia działań po roku 2015, w szczególności w odniesieniu do obszarów, które

potencjalnie mogą zostać niezrealizowane. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o ustosunkowanie się do poruszonych zagadnień.

74. Ministra Skarbu Państwa (RPO-712795-I/12) z dnia 30 grudnia 2013 r. – w sprawie działań wspierających odpowiedni udział kobiet w procesach decyzyjnych i zarządzaniu przedsiębiorstwami.

Z wcześniejszej korespondencji w przedmiotowej sprawie wynika, że zgodnie z zarządzeniem nr 6 Ministra Skarbu Państwa z dnia 7 marca 2013 r., zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa uzupełniono o zapis dotyczący sposobu realizacji celów nadzoru właścicielskiego stanowiący, że w doborze członków rad nadzorczych należy brać pod uwagę zrównoważony udział kobiet i mężczyzn. Na potrzebę podjęcia i konsekwentnego prowadzenia działań w tym zakresie wskazuje raport Komisji Europejskiej z 2013 r. dotyczący obecności kobiet i mężczyzn na kierowniczych stanowiskach, w świetle którego w zarządach dużych spółek giełdowych jest w Unii Europejskiej średnio 16,6 procent kobiet, a w Polsce tylko 10,3 procent. Co więcej, w Polsce wskaźnik ten uległ w badanym okresie obniżeniu. Ponadto w Polsce kobiety stanowią tylko około 5 procent prezesów zarządów takich spółek. Parlament Europejski poparł wniosek legislacyjny Komisji Europejskiej w sprawie poprawy równowagi płci wśród dyrektorów nie wykonawczych spółek, których akcje są notowane na giełdzie i odnośnych środków i przegłosował zapisy ustalające 40-procentowe kwoty w składach rad nadzorczych takich spółek. Wniosek Komisji, zanim stanie się obowiązującym prawem, musi zostać przyjęty wspólnie przez Parlament Europejski i przedstawiciele państw członkowskich UE zgromadzonych w Radzie. Wydaje się, że należałoby zintensyfikować w Polsce działania nakierowane na szybkie przyjęcie rozwiązań prowadzących do zwiększenia udziału kobiet w życiu gospodarczym. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o udzielenie informacji dotyczących implementacji zarządzenia Ministra Skarbu Państwa podkreślając, że wdrożenie dobrych praktyk w tym zakresie w spółkach z udziałem Skarbu Państwa ułatwi szersze zastosowanie podobnych rozwiązań przez inne podmioty gospodarcze.

75. Ministra Rozwoju i Infrastruktury (RPO-715580-V/12) z dnia 31 grudnia 2013 r. – w sprawie oceny skutków regulacji ustawy o kierujących pojazdami.

Zdaniem Rzecznika, sposób przeprowadzenia oceny skutków regulacji ustawy o kierujących pojazdami pod kątem możliwych do zaistnienia następstw o negatywnym oddziaływaniu społecznym był powierzchowny i nie uwzględnił rzeczywistego oddziaływania ustawy. Prawidłowo przeprowadzona ocena skutków regulacji jest jednym z najlepszych instrumentów analitycznych pozwalających na zidentyfikowanie następstw planowanych działań i ukierunkowanie ich w taki sposób, aby zapewniały lepszą jakość i efektywność prawa. Analiza skarg wpływających do Biura RPO wskazuje, że ustawodawca nie uwzględnił wpływu nowych regulacji na trwające już procesy uzyskiwania prawa jazdy. Problem ten dotyczy zmiany wieku uprawniającego do otrzymania danej kategorii prawa jazdy. W skargach podnoszono także zarzut

przeypadku środków finansowych poniesionych na kurs przygotowawczy i egzamin na prawo jazdy. Skarżących pozbawiono bowiem prawnych możliwości zakończenia procesu ubiegania się o uprawnienia, za które wcześniej zapłacili. Żaden z tych problemów nie został dostrzeżony na etapie dokonywania oceny skutków regulacji ustawy. W rezultacie negatywne konsekwencje regulacji ponoszą obywatele. Skargi dotyczyły także problemu niejednolitej praktyki wnoszenia opłat za egzamin na prawo jazdy, wynikającego z braku przepisów przejściowych w rozporządzeniu Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie wysokości opłat za przeprowadzenie egzaminu państwowego oraz stawek wynagrodzenia związanych z uzyskiwaniem uprawnień przez egzaminatorów. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie działań zmierzających do przestrzegania standardów demokratycznego państwa prawnego w dziedzinie legislacji, a tym samym zapewnienia skutecznej ochrony praw człowieka i obywatela.

76. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (RPO-742891-VII/13) z dnia 31 grudnia 2013 r. – w sprawie uwag zawartych w „Raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2012”.

Rzecznik Praw Obywatelskich porusza w wystąpieniu szereg problemów, o których mowa w „Raporcie RPO z działalności w Polsce KMP w roku 2012”. Kwestią wymagającą zmiany jest m. in. uboga oferta zajęć kulturalno-oświatowych dla osób tymczasowo aresztowanych, a także dla skazanych. Zmian systemowych wymagają warunki odbywania kary w systemie terapeutycznym, w tym wprowadzenie w przepisach powszechnie obowiązujących norm określających maksymalną liczbę osób umieszczonych w jednej celi mieszkalnej w oddziale terapeutycznym tak, aby zmniejszyć prawdopodobieństwo wystąpienia konfliktów pomiędzy osadzonymi. Określenia w przepisach wymagają kwalifikacje zawodowe niezbędne do podjęcia pracy na stanowisku kierownika oddziału terapeutycznego. Brak kompleksowych uregulowań prawnych dotyczących pacjentów szpitali psychiatrycznych, wobec których sąd orzekł wykonywanie środków zabezpieczających skutkuje wystąpieniem kontrowersyjnych praktyk takich, jak prewencyjne stosowanie środków przymusu bezpośredniego w sposób niezgodny z przepisami. Uporządkowania wymagają przepisy dotyczące postępowania w sprawach nieletnich, m.in.: poddawanie kontroli osobistej wychowanków zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich oraz dostęp nieletnich do opieki medycznej. Nadal w niezadawalającym stopniu lub wcale nie została unormowana kwestia monitoringu w placówkach dla nieletnich, brak jest regulacji określających stosowanie izolacji w policyjnych izbach dziecka, a także kontakty telefoniczne i osobiste nieletnich umieszczonych w policyjnych izbach dziecka. Obecne regulacje prawne pomijają kwestię specjalistycznej opieki medycznej ciężarnych nieletnich, które przebywają w placówkach dla nieletnich. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o odniesienie się do podniesionych zagadnień.

III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

RPO-737372-II/13 z dnia 7 października 2013 r. – kasacja na rzecz B. W. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa procesowego, to jest art. 93 § 2 k.p.w., mogące mieć istotny wpływ na jego treść, polegające na przyjęciu, że okoliczności przypisanego ukaranemu czynu i jego wina nie budzą wątpliwości, i w konsekwencji wydaniu wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie, zarówno wina, jak i okoliczności czynu zarzucanego obwinionemu budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie i wyjaśnieniem wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w W. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 30 października 2013 r., sygn. akt II KK 281/13).

RPO-744888-II/13 z dnia 7 października 2013 r. – kasacja na niekorzyść M. T. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w L., którym utrzymano w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Ł.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w związku z art. 450 § 3 k.p.k., poprzez przeprowadzenie rozprawy odwoławczej pod nieobecność oskarżyciela prywatnego, gdyż nie został on zawiadomiony o jej terminie, co mogło mieć istotny wpływ na treść prawomocnego wyroku, albowiem uniemożliwiło oskarżycielowi prywatnemu realizację przysługujących mu uprawnień strony postępowania. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowego w L. oraz przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

RPO-750355-II/13 z dnia 21 października 2013 r. – kasacja na rzecz P. S. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 335 § 1 k.p.k. w związku z art. 343 § 6 k.p.k., polegające na skazaniu oskarżonego wyrokiem bez przeprowadzenia rozprawy i orzeczeniu kary łącznej 6 miesięcy pozbawienia wolności, co nastąpiło wbrew treści wniosku uzgodnionego przez oskarżonego z prokuratorem, że kara łączna pozbawienia wolności w wymiarze 6 miesięcy zostanie

wymierzona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o wstrzymanie wykonania zaskarżonego wyroku w zakresie wymierzonej skazaniu kary łącznej 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w W. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi meriti do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt V KK 342/13).

RPO-742924-II/13 z dnia 12 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz P. W. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w. w związku z art. 17 § 3 k.p.w., polegające na ukaraniu obwinionego za popełnienie wykroczenia stypizowanego w art. 96 § 3 k.w., pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej, w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględłą przyczynę odwoławczą określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w W. i umorzenie postępowania, na podstawie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

RPO-742927-II/13 z dnia 12 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz P. W. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w. w związku z art. 17 § 3 k.p.w., polegające na ukaraniu obwinionego za popełnienie wykroczenia stypizowanego w art. 96 § 3 k.w., pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej, w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględłą przyczynę odwoławczą określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w W. i umorzenie postępowania, na podstawie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

RPO-747867-II/13 z dnia 12 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz A. K. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w. w związku z art. 17 § 3 k.p.w., polegające na ukaraniu obwinionej za popełnienie wykroczeń stypizowanych w art. 96 § 3 k.w., pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej, w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględłą przyczynę odwoławczą określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w S. i umorzenie postępowania, na podstawie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

RPO-718307-II/12 z dnia 15 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz P. C. od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Ż.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w., polegające na tym, że Sąd meriti zarządził wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności – orzeczonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Ż. bez udziału obrońcy, mimo że zachodziła uzasadniona wątpliwość, co do poczytalności skazanego, naruszając tym samym jego prawo do obrony w postępowaniu wykonawczym – co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w związku z art. 1 § 2 k.k.w. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie postępowania wykonawczego.

RPO-748924-II/13 z dnia 15 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz J. M. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w L.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie przepisów postępowania karnego, tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., polegające na skazaniu J. M. za czyn popełniony w dniu 14 listopada 2007 r., pomimo tego, że stanowił on element czynu ciągłego, popełnionego w okresie od 3 października do 12 grudnia 2007 r., za dokonanie którego J. M. skazany został wcześniejszym prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w H. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania karnego na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

RPO-752726-II/13 z dnia 15 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz J. M. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Z. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie przepisów postępowania karnego, tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na utrzymaniu w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Z., pomimo zaistnienia – po wydaniu wyroku przez Sąd I instancji – negatywnej przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu I instancji i umorzenie postępowania karnego na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

RPO-752257-II/13 z dnia 15 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz J. M. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą, określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., polegające na skazaniu J. M. za czyny wchodzące w skład ciągu przestępstw, pomimo tego, że stanowiły one element czynu ciągłego, za dokonanie którego J. M. skazany został wcześniejszym prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w H. Rzecznik Praw Obywatelskich

wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania karnego wobec J. M., na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

RPO-727653-II/13 z dnia 19 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz M. R. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Ł.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 343 § 7 k.p.k. w związku z art. 335 § 1 k.p.k., polegające na uwzględnieniu przez Sąd Rejonowy w Ł. sprzecznego z wymogami prawa wniosku prokuratora i wydaniu wyroku zgodnego z tym wnioskiem w zakresie proponowanego obowiązku naprawienia szkody w sytuacji, gdy o roszczeniu wynikającym z popełnionego przez skazanego przestępstwa prawomocnie orzekł już wcześniej Sąd Okręgowy w Ł., prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 23 maja 2001 r., w konsekwencji czego doszło do rażącego naruszenia przepisu prawa procesowego – art. 415 § 5 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o wstrzymanie wykonania prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Ł. w przedmiocie zarządzenia wykonania kary 3 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 13 września 2005 r. oraz uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Ł. w części dotyczącej zobowiązania skazanego do naprawienia szkody.

RPO-731121-II/13 z dnia 21 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz Ł. G. od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w O.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa karnego procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, to jest art. 97 k.p.k., polegające na zaniechaniu dokonania ustaleń czy nie zachodzą prawne warunki do wydania nowego wyroku łącznego, czego efektem było wadliwe stwierdzenie istnienia negatywnej przesłanki do wydania wyroku łącznego określonej w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., pomimo że po wydaniu wyroku łącznego przez Sąd Rejonowy w O. w dniu 12 grudnia 2011 r. zaszła istotna zmiana w sytuacji faktyczno-prawnej skazanego, skutkująca potrzebą wydania nowego wyroku łącznego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o dopuszczenie dowodu z akt Sądu Rejonowego w O. na okoliczność prawomocnego zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, orzeczonej z warunkowym zawieszeniem wykonania w tej sprawie oraz uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego w O. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

RPO-746845-II/13 z dnia 22 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz T. J. od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w O.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa procesowego, to jest art. 22 § 1 k.k.w. w związku z art. 178 § 2 k.k.w., mające istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności – bez wysłuchania skazanego, który nie został

zawiadomiony o terminie posiedzenia, co w konsekwencji stanowiło naruszenie jego prawa do obrony w postępowaniu wykonawczym. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego w O. i umorzenie postępowania wykonawczego, na podstawie art. 15 § 1 k.k.w., wobec zatarcia skazania.

RPO-737773-II/13 z dnia 25 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz M. S. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść, naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 6 k.p.k., art. 139 § 1 k.p.k. i art. 479 § 1 k.p.k., polegające na błędnym uznaniu, że dwukrotnie awizowane i niepodjęte w terminie wezwanie do stawienia na rozprawę, wysłane na adres zamieszkania oskarżonego zostało mu doręczone, co w konsekwencji spowodowało rozpoznanie sprawy pod nieobecność oskarżonego i wydanie wyroku zaocznego, podczas gdy oskarżony przebywał w tym czasie w zakładzie karnym, co pozbawiło skazanego prawa do obrony. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w S. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

RPO-730239-II/13 z dnia 25 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz W. D. i J. D. od prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w R. utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Wojewódzkiego w R.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, to jest art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w następstwie wyrażenia błędnego poglądu prawnego, że roczny termin, o którym mowa w tym przepisie, ma charakter prekluzyjny, co skutkowało utrzymaniem w mocy zaskarżonego orzeczenia Sądu meriti, oddalającego odszkodowawcze żądania wnioskodawców złożone z przekroczeniem tego terminu, mimo iż nie został podniesiony wprost przez prokuratora zarzut przedawnienia, a Sąd meriti w konsekwencji nie rozważał tej kwestii przez pryzmat sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu Wojewódzkiego w R. i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania.

RPO-748345-II/13 z dnia 26 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz W. P. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w. w związku z art. 17 § 3 k.p.w., polegające na ukaraniu obwinionego za popełnienie wykroczenia stypizowanego w art. 96 § 3 k.w., pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej, w postaci braku skargi

uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W. i umorzenie postępowania, na podstawie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

RPO-718506-II/12 z dnia 27 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz S. Ż. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w R., którym utrzymano w mocy wyrok z Sądu Rejonowego w G.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 451 k.p.k. w związku z art. 6 k.p.k., poprzez nieuwzględnienie wniosku oskarżonego pozbawionego wolności o sprowadzenie go na rozprawę odwoławczą, pomimo że z uzasadnienia tego wniosku wynikało, iż oskarżony na tejże rozprawie zamierza podnieść zarzuty kwestionujące sprawstwo przypisanego mu czynu, w sytuacji, gdy wniesiona na jego korzyść apelacja zaskarżyła wyrok Sądu I instancji w całości, co w konsekwencji uniemożliwiło oskarżonemu realizację jego prawa do obrony. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w R. oraz przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

RPO-592721-II/08 z dnia 27 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz M. M. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W., zmieniającego częściowo, a w pozostałym zakresie utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść, naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., poprzez niewłaściwe przeprowadzenie kontroli apelacyjnej oraz nienależyte rozważenie i ustosunkowanie się w części motywacyjnej uzasadnienia zaskarżonego wyroku do podniesionych w apelacji zarzutów naruszenia prawa procesowego, a mianowicie art. 7 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k., polegające na niewyjaśnieniu wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności sprawy oraz na oparciu się przy ustalaniu winy oskarżonego w odniesieniu do zarzuconego mu czynu, na dowodach, które oskarżonego obciążały, z pominięciem dowodów dla oskarżonego korzystnych, dowolnie rozstrzygając te okoliczności i dowody na niekorzyść oskarżonego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w W. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

RPO-724689-II/13 z dnia 4 grudnia 2013 r. – kasacja na rzecz M. R. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w związku z art. 109 § 2 k.p.w., polegające na nienależytym rozważeniu przez Sąd II instancji

zarzutu sformułowanego w apelacji obwinionej, poprzez wyrażenie błędnego poglądu prawnego, że w świetle art. 129 b ustawy – Prawo o ruchu drogowym w związku z art. 17 § 3 k.p.w., od dnia 31 grudnia 2010 r. Straż Gminna nabyła uprawnienia do składania wniosków o ukaranie za wykroczenia z art. 96 § 3 k.w., podczas gdy prawidłowa analiza tych przepisów winna skutkować uchynieniem przez Sąd II instancji zaskarżonego orzeczenia i umorzeniem postępowania o wykroczenie w tej sprawie, z uwagi na zaistnienie negatywnej przesłanki procesowej, w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchynienie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu I instancji i umorzenie postępowania, na podstawie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

RPO-751126-II/13 z dnia 13 grudnia 2013 r. – kasacja na rzecz J. K. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w C.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w. w związku z art. 17 § 3 k.p.w., polegające na ukaraniu obwinionego za popełnienie wykroczenia stypizowanego w art. 96 § 3 k.w., pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej, w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.w. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchynienie zaskarżonego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w C. i umorzenie postępowania, na podstawie art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-702321-II/12 z dnia 12 lutego 2013 r. – kasacja na rzecz M. K. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Ł.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 27 marca 2013 r., sygn. akt II KK 41/13).

RPO-701970-II/12 z dnia 22 kwietnia 2013 r. – kasacja na rzecz T. N. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok łączny Sądu Rejonowego w K.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 22 maja 2013 r., sygn. akt IV KK 138/13).

RPO-722368-II/13 z dnia 31 maja 2013 r. – kasacja na niekorzyść R. S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., którym zmieniony został wyrok b. Sądu Rejonowego w O.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 30 października 2013 r., sygn. akt II KK 149/13).

RPO-714654-II/12 z dnia 23 maja 2013 r. – kasacja na rzecz A. B. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 13 sierpnia 2013 r., sygn. akt V KK 168/13).

RPO-654297-II/10 z dnia 23 maja 2013 r. – kasacja na rzecz J. L. od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. z dnia 2 grudnia 1960 r., zmieniającego wyrok Sądu Powiatowego w Z. z dnia 4 lipca 1960 r.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 9 października 2013 r., sygn. akt V KK 169/13).

RPO-705490-II/12 z dnia 30 lipca 2013 r. – kasacja na rzecz D. R. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt II KK 212/13).

RPO-681655-II/11 z dnia 31 lipca 2013 r. – kasacja na rzecz A. P. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 4 grudnia 2013 r., sygn. akt II KK 215/13).

RPO-728182-II/13 z dnia 13 sierpnia 2013 r. – kasacja na rzecz K. J. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w O.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 27 września 2013 r., sygn. akt II KK 234/13).

RPO-711809-II/12 z dnia 5 września 2013 r. – kasacja na rzecz Bogdana K. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w G.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 24 października 2013 r., sygn. akt III KK 342/13).

Wnioski o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego:

RPO-693524-II/12 z dnia 20 listopada 2013 r. – wniosek o uznanie za nieważny wyrok b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z 1950 r. oraz utrzymującego go w mocy postanowienia Najwyższego Sądu Wojskowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdza w uzasadnieniu wniosku, iż czyny przypisane J. W. w wyroku były konsekwencją działalności niepodległościowej podejmowanej przez niego w ramach organizacji konspiracyjnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła do Sądu Najwyższego skargi kasacyjne:

RPO-736042-I/13 z dnia 15 listopada 2013 r. – skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. w sprawie przeciwko bankowi o ochronę dóbr osobistych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonemu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 378 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego przez nierozpoznanie przez Sąd Apelacyjny roszczenia powoda o ustalenie bezprawnego dokonania naruszenia jego dóbr osobistych przez pozwanego, a tym samym nierozpoznanie sprawy, co do jej istoty w rezultacie pominięcia jednego z wniosków apelacji. Rzecznik zarzuca temu orzeczeniu także naruszenie art. 47 Konstytucji RP gwarantującego każdemu prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym w związku z konstytucyjnie zagwarantowanym w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawem do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Sąd Apelacyjny, odstępując od ustalonej linii orzeczniczej, naruszył także art. 2 Konstytucji, z którego wynika ochrona zaufania obywatela do państwa. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie w całości wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

RPO-742045-IV/13 z dnia 22 listopada 2013 r. – skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. oddalającego apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Ś. wydanego w sprawie o zapłatę zachowku.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego poprzez nieuprawnioną odmowę zastosowania przy ocenie zasadności dochodzonego roszczenia o zachówek dyspozycji art. 5 Kodeksu cywilnego, co w dalszej kolejności doprowadziło do niewłaściwego zastosowania w sprawie art. 991 § 1 i 2 Kodeksu cywilnego i w konsekwencji uwzględnienia powództwa o zapłatę zachowku w całości. Rzecznik zarzuca temu orzeczeniu także naruszenie konstytucyjnego prawa do ochrony prawa dziedziczenia, gwarantowanego w ramach art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, z uwagi na potwierdzenie w wydanym wyroku stanu prawnego w istocie pozbawiającego pozwaną możliwości odniesienia jakichkolwiek korzyści majątkowych z tytułu spadkobrania testamentowego.

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

Sąd Najwyższy rozpoznał wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-709121-II/12 z dnia 19 września 2013 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie dotyczących właściwości sądu penitencjarnego do rozpoznania skargi na decyzje organów postępowania wykonawczego.

Wniosek rozpoznany (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2013 r., sygn. akt I KZP 18/13). Sąd Najwyższy podjął następującą uchwałę: Sądem miejscowo właściwym do rozpoznania skargi na decyzje organów wymienionych w art. 7 § 1 k.k.w., w sprawach dotyczących odbywania kary pozbawienia wolności, kary aresztu, kary porządkowej, środka przymusu skutkującego pozbawieniem wolności, wykonywania orzeczenia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu oraz środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu w zakładzie zamkniętym, jest sąd penitencjarny (art. 7 § 2 k.k.w.), w którego okręgu skazany przebywa (art. 3 § 2 k.k.w.) w czasie wydania decyzji podlegającej zaskarżeniu.

Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznał wnioski Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-722870-V/13 z dnia 22 maja 2013 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie zakresu informacji publicznej umieszczanej na stronie internetowej Narodowego Funduszu Zdrowia.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 9 grudnia 2013 r., sygn. akt I OPS 8/13). Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: Nałożenie na Narodowy Fundusz Zdrowia obowiązku zamieszczenia na stronie internetowej wyłącznie informacji, o których mowa w art. 135 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r., Nr 164, poz. 1027 ze zm.) nie oznacza, że do informacji niewymienionych w tym przepisie nie stosuje się ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.).

RPO-653177-IV/10 z dnia 6 czerwca 2013 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie realizacji uprawnień emerytowanych funkcjonariuszy Policji do równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 25 listopada 2013 r., sygn. akt I OPS 9/13). Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: Po wejściu w życie

rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 grudnia 2005 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie cofania i zwracania przez policjantów równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego (Dz. U. Nr 266, poz. 2246) postępowanie o wypłatę równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego emerytowanemu funkcjonariuszowi Policji podlega umorzeniu, mimo pozostawania w obrocie prawnym, wydanej przed 1 stycznia 2006 r. decyzji przyznającej policjantowi lub emerytowanemu funkcjonariuszowi Policji uprawnienie do równoważnika pieniężnego za remont zajmowanego lokalu mieszkalnego.

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

RPO-720920-IV/12 z dnia 15 października 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na bezczynność Wojewody.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o zobowiązanie Wojewody do wydania decyzji w terminie wyznaczonym przez Sąd. Przez ponad cztery i pół roku organ nie podjął żadnych czynności wyjaśniających w postępowaniu administracyjnym w przedmiocie wniosku o wydanie decyzji potwierdzającej prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, ograniczając się do dwukrotnego przesuwania terminu zakończenia sprawy. Wojewoda swoją bezczynnością naruszył przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, które wskazują, że załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej – nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania, oraz że o każdym przypadku niezakończenia sprawy w terminie organ administracji publicznej obowiązany jest zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy. Tym samym doszło również do naruszenia zasady zaufania do organów administracji publicznej oraz zasady szybkości postępowania, wyrażonych w kodeksie postępowania administracyjnego.

RPO-722155-IV/13 z dnia 21 października 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na przewlekłość postępowania Wojewody.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o zobowiązanie Wojewody do wydania decyzji administracyjnej w sprawie rozpoznania wniosku o wydanie decyzji potwierdzającej prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w terminie wyznaczonym przez Sąd.

Wojewoda naruszył art. 35 § 3 k.p.a. w związku z art. 36 § 1 k.p.a., które wskazują, że załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej – nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania, oraz że o każdym przypadku niezakończenia sprawy w terminie określonym w art. 35 k.p.a., organ administracji publicznej obowiązany jest zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy. Nawet biorąc pod uwagę specyfikę postępowania o przyznanie tzw. rekompensaty zabużańskiej nie sposób nie

zauważyć, że organ przez ponad cztery lata nie podjął żadnych czynności w sprawie, a kolejne przedłużanie terminu załatwienia tej konkretnej sprawy nie znajdowało żadnego uzasadnienia w np. jej szczególnych okolicznościach faktycznych czy prawnych. Tym samym organ uchybił także wywodzonej z art. 8 k.p.a. zasadzie zaufania do organów administracji publicznej, a także zasadzie szybkości postępowania, znajdującej swe umocowanie w art. 12 k.p.a. Uchybienia te zdaniem Rzecznika prowadzą do naruszenia praw i wolności człowieka i obywatela, w szczególności prawa do rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie.

RPO-731558-V/13 z dnia 29 października 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na przepisy załączników do uchwały Rady Miasta W. w sprawie ustalenia wysokości opłat za usunięcie i przechowywanie pojazdu oraz wysokości kosztów powstałych w przypadku odstąpienia od usunięcia pojazdu na rok 2013.

Zaskarżonym przepisom Rzecznik zarzuca naruszenie art. 130a ust. 6 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym i wnosi o stwierdzenie ich nieważności. W załączniku Nr 1 do uchwały w sprawie ustalenia wysokości opłat za usunięcie i przechowywanie pojazdu oraz wysokości kosztów powstałych w przypadku odstąpienia od usunięcia pojazdu na rok 2013, określono stawki opłat za usunięcie pojazdu z drogi i przechowywanie go na parkingu strzeżonym, różnicując wysokość tych stawek w zależności od rodzaju pojazdu lub jego dopuszczalnej masy całkowitej. Natomiast w załączniku Nr 2 została ustalona wysokość kosztów powstałych w przypadku odstąpienia od usunięcia pojazdu w odniesieniu do poszczególnych rodzajów pojazdów lub do pojazdów o określonej dopuszczalnej masie całkowitej. Stawki tych opłat oraz wysokość kosztów zostały wyznaczone na najwyższym dopuszczalnym poziomie, wynikającym z obwieszczenia Ministra Finansów. Rada Miasta, określając stawki opłat, nie wzięła pod uwagę rzeczywistych kosztów usuwania i przechowywania pojazdów na obszarze miasta, wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 130a ust. 6 Prawa o ruchu drogowym.

RPO-723083-IV/13 z dnia 6 listopada 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na bezczynność Wojewody.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o zobowiązanie Wojewody do wydania decyzji administracyjnej w sprawie rozpoznania wniosku o wydanie decyzji potwierdzającej prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w określonym przez Sąd terminie. Zdaniem Rzecznika argument podany przez organ, jakoby duża ilość wniosków była okolicznością uzasadniającą rozpoznanie sprawy z przekroczeniem terminów określonych w tym zakresie przez przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, uznać należy za pozbawiony racji prawnej. Nawet jeżeli przyjąć szczególnie skomplikowany charakter postępowania w przedmiotowej sprawie, nie uzasadnia to tak długiego terminu załatwienia sprawy. Tym bardziej, że wniosek został złożony w październiku 2008 r., a od tego czasu nie dokonano nawet jego formalnej oceny, i to

w dwukrotnie przedłużanym terminie. Wojewoda swoją beczynnością naruszył przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, które wskazują, iż załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania, oraz że o każdym przypadku niezakończenia sprawy w terminie organ administracji publicznej obowiązany jest zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy.

RPO-732806-IV/13 z dnia 3 grudnia 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na uchwałę Rady Miejskiej w G. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta G.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie nieważności uchwały. Zastrzeżenia Rzecznika budzi brak uregulowania w uchwale kwestii wskazanej w ustawie o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, tj. warunków zamieszkiwania kwalifikujących wnioskodawcę do ich poprawy. Rzecznik kwestionuje także zapis zawarty w § 3 ust. 1 uchwały, który uzależnia możliwość wynajmu lokalu z mieszkaniowego zasobu gminy od braku tytułu prawnego do innego lokalu lub budynku mieszkalnego. Wymóg braku tytułu prawnego do innego lokalu mieszkalnego mógłby być zamieszczony w uchwale jedynie w stosunku do osób ubiegających się o wynajem lokali socjalnych, a nie każdego lokalu wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu gminy. Kolejnym zarzutem jest, że Rada Miejska w § 26 uchwały dopuściła możliwość kształtowania wysokości czynszu w mieszkaniach wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy w drodze przetargu publicznego. Stosowanie kwestionowanego zapisu uchwały może doprowadzić do sytuacji, w których najemcami takich mieszkań zostałyby osoby, których stan majątkowy pozwala na wynajęcie mieszkania na wolnym rynku.

RPO-723658-IV/13 z dnia 10 grudnia 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na przepis uchwały Rady Miejskiej w L. w sprawie zmiany uchwały w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasto L.

W stanie prawnym ukształtowanym w wyniku nowelizacji uchwały, wnioski ujęte w Rejestrze C – przydział lokalu socjalnego lub wskazanie pomieszczenia tymczasowego - realizacja wyroków o eksmisję, nie są realizowane według kolejności, tj. daty złożenia wniosku. Jednocześnie uchwała nie zawiera regulacji określającej kryterium, według jakiego wnioski te będą podlegały realizacji. Zaskarżona regulacja prowadzi w konsekwencji do ograniczenia realizacji przez gminę ustawowego obowiązku dostarczania lokali socjalnych. Rezygnacja z realizacji wniosków ujętych w Rejestrze C według kolejności prowadzi do zróżnicowania sytuacji prawnej wierzycieli dysponujących prawomocnymi wyrokami sądowymi orzekającymi eksmisję z prawem dłużnika do lokalu socjalnego. Na wskazanie lokalu socjalnego dla dłużnika będą mogli liczyć ci wierzyciele, którzy przejawiają dużą aktywność

w dochodzeniu swoich roszczeń, w szczególności roszczeń odszkodowawczych wobec gminy, bo np. stać ich na pomoc prawną i opłaty sądowe. Natomiast ci, którzy, często bez własnej winy, aktywności takiej nie podejmują, mogą mieć zasadnicze trudności ze zrealizowaniem prawomocnych wyroków eksmisyjnych. Rozwiązanie w zakresie realizacji wyroków eksmisyjnych z prawem do lokalu socjalnego przyjęte przez gminę Miasto L. musi budzić zastrzeżenia z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości obywateli względem prawa i nie może być akceptowane w obowiązującym porządku prawnym zakładającym konieczność zaspokojenia przez wspólnotę gminną określonych potrzeb o charakterze socjalnym na zasadzie równego i sprawiedliwego dostępu.

W sprawie skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego:

RPO-729346-IV/13 z dnia 17 lipca 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na postanowienia uchwały Rady Miasta P. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasto P.

Pismem procesowym z dnia 20 grudnia 2013 r. Rzecznik Praw Obywatelskich cofa skargę i wnosi o umorzenie postępowania w sprawie. Rada Miasta P. zmieniła zaskarżone przepisy uchwały uwzględniając wszystkie zarzuty podniesione w skardze Rzecznika Praw Obywatelskich.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego:

RPO-752357-V/13 z dnia 14 listopada 2013 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, oddalającego skargę na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego, utrzymującą w mocy decyzję Starosty, którą odmówiono wydania prawa jazdy kategorii A.

Sprawa dotyczy odmowy wydania prawa jazdy kategorii A obywatelowi, który przed wejściem w życie ustawy o kierujących pojazdami złożył z wynikiem pozytywnym egzamin na tę kategorię, ale dokumenty o wydanie prawa jazdy wpłynęły do organu wydającego po dniu 19 stycznia 2013 r. Przed tym dniem, pod rządami Prawa o ruchu drogowym, wymagany wiek do kierowania pojazdami kategorii A wynosił 18 lat. Z chwilą wejścia w życie ustawy o kierujących pojazdami wiek ten został podniesiony do 24 lat. Zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy o kierujących pojazdami prawo jazdy jest wydawane osobie, która osiągnęła minimalny wiek wymagany do kierowania pojazdami odpowiedniej kategorii. Prokonstytucyjna wykładnia przepisu nakazuje przyjęcie, że egzamin państwowy złożony z wynikiem pozytywnym przed dniem wejścia w życie ustawy o kierujących pojazdami oznacza, że osoba, która została dopuszczona do tego egzaminu i go zdała, osiągnęła minimalny

wiek wymagany do kierowania pojazdami odpowiedniej kategorii. Stanowisko przeciwne pozostawałoby w sprzeczności z założeniem racjonalnego ustawodawcy, jak również stanowiłoby nieuzasadnione zróżnicowanie w traktowaniu obywateli znajdujących się w podobnej sytuacji, tj. ubiegających się o uzyskanie uprawnienia do kierowania pojazdami w czasie zmiany przepisów regulujących minimalne progi wieku dla poszczególnych kategorii.

RPO-732006-II/13 z dnia 12 grudnia 2013 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w sprawie skargi Rzecznika Praw Obywatelskich na uchwałę Rady Miasta W. w przedmiocie wysokości opłat związanych z pobytem w ośrodku dla osób nietrzeźwych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz stwierdzenie nieważności § 1 uchwały w przedmiocie wysokości opłat związanych z pobytem w ośrodku dla osób nietrzeźwych. Zdaniem Rzecznika wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego został wydany z naruszeniem art. 94 Konstytucji RP, art. 42 ust. 5 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o gospodarce komunalnej. Przedmiotem skargi wniesionej przez Rzecznika do sądu administracyjnego nie był akt stosowania prawa (a więc nie chodziło o pobranie opłaty za pobyt w izbie wytrzeźwień), lecz akt stanowienia prawa w postaci przepisu prawa miejscowego. Warunkiem legalności takiego aktu jest zgodnie z treścią art. 94 Konstytucji RP wydanie go na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie. Takiego upoważnienia nie zawiera art. 42 ust. 5 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Upoważnienia do wydania przepisu prawa miejscowego nie zawiera też powołany przez Sąd art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o gospodarce komunalnej.

RPO-670399-I/11 z dnia 19 grudnia 2013 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, oddalającego skargę na decyzję Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w przedmiocie odmowy stwierdzenia nieważności decyzji o wstrzymaniu płatności dla gospodarstwa niskotowarowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Decyzją z 2006 r. Kierownik Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przyznał rolnikowi płatności dla gospodarstwa niskotowarowego, informując, że warunkiem wypłaty płatności w 4 i 5 roku jest zrealizowanie przedsięwzięć wyszczególnionych we wniosku oraz planie rozwoju gospodarstwa niskotowarowego w terminie 6 miesięcy od daty wypłaty trzeciej płatności. W 2009 r. Kierownik Biura Powiatowego ARiMR wydał decyzję o wstrzymaniu płatności dla gospodarstwa niskotowarowego w roku 4 i 5 z uwagi na to, że strona nie złożyła w terminie oświadczenia o zrealizowaniu przedsięwzięć określonych w planie. W odwołaniu od decyzji rolnik wskazał, że zrealizował

wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia, a powodem uchybienia terminu w złożeniu oświadczenia była przewlekła choroba. Kierownik Biura Powiatowego ARiMR odmówił przywrócenia terminu do złożenia oświadczenia, a Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargę. W ocenie Rzecznika, zgodnie z prawem unijnym, jedyną podstawą do wstrzymania płatności dla gospodarstwa niskotowarowego w 4 i 5 roku może być brak realizacji przez rolnika przedsięwzięcia wskazanego w planie rozwoju. Takiej podstawy nie może stanowić niezłożenie oświadczenia o zrealizowaniu bądź niezrealizowaniu przedsięwzięcia. Tym samym, nie można było pominąć oceny – jak to zrobiły organy Agencji – czy kwestionowana decyzja nie narusza w sposób rażący prawa unijnego. Rolnik spełnił prawne wymagania do wypłacenia mu płatności.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosiła udział w postępowaniach przed Naczelnym Sądem Administracyjnym:

RPO-751142-IV/13 z dnia 21 października 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w sprawie rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego dotyczącego dopuszczalności skargi do sądu administracyjnego na beczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania w sprawie o ustalenie, że aktualizacja opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości jest nieuzasadniona albo jest uzasadniona w innej wysokości.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: W sprawie z wniosku o ustalenie, że aktualizacja opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości jest nieuzasadniona albo jest uzasadniona w innej wysokości (art. 78 ust. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami) dopuszczalna jest skarga na beczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania na podstawie art. 3 § 2 pkt 8 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Dotychczasowe stanowisko sądów administracyjnych dotyczące przedstawionego zagadnienia prawnego nie było jednolite. Wynika to z faktu, że sprawa dotycząca aktualizacji opłaty z tytułu użytkowania wieczystego jest sprawą z zakresu prawa cywilnego. W orzecnictwie sądów administracyjnych prezentowany jest pogląd, że sprawy toczące się w trybie przepisów 78-81 ustawy o gospodarce nieruchomościami są całkowicie wyłączone spod kognicji sądów administracyjnych. Istnieją jednak również orzeczenia sądów administracyjnych, które uznają za dopuszczalne wniesienie skargi na beczynność kolegium w sprawie dotyczącej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich uzasadnione podzielenie poglądu o możliwości zaskarżenia beczynności samorządowego kolegium odwoławczego w omawianej kategorii spraw na podstawie art. 3 § 2 pkt 8 p.p.s.a.

RPO-607332-IV/09 z dnia 24 października 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w sprawie, w której przedstawiono NSA do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne dotyczące problemu sądowej kontroli orzeczenia regulacyjnego Komisji Majątkowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: Do orzeczenia Komisji Majątkowej, o której mowa w art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, wydanego na podstawie art. 63 ust. 4 tej ustawy ma zastosowanie art. 3 § 2 pkt 1 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Regulację spraw majątkowych kościołów i związków wyznaniowych należy postrzegać przede wszystkim jako przejaw szeroko pojętego procesu reprivatyzacyjnego. W niniejszym postępowaniu podjęto próbę rozwiązania konstytucyjnego problemu sądowej kontroli, zwłaszcza przez gminy, orzeczenia tzw. regulacyjnego, a zatem problemu przedstawionego przez Rzecznika Trybunałowi Konstytucyjnemu. Postępowanie zostało umorzone ze względu na niedopuszczalność orzekania, wynikającą ze zniesienia Komisji Majątkowej oraz uchylecia przepisów procesowych. Zagadnienie prawne, będące przedmiotem postępowania, sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy od orzeczenia regulacyjnego Komisji Majątkowej, wydanego na podstawie art. 63 ust. 4 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, służy skarga do sądu administracyjnego, a jeżeli tak, to czy sąd kontroluje orzeczenie Komisji w trybie właściwym dla decyzji administracyjnej (art. 3 § 2 pkt 1 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi), czy w trybie określonym w art. 3 § 2 pkt 4 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

RPO-752462-IV/13 z dnia 9 grudnia 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w związku ze skierowanym przez Prokuratora Generalnego wnioskiem o podjęcie uchwały wyjaśniającej, czy przepisy o planowaniu przestrzennym obowiązują w dacie realizacji procesu budowlanego, czy też w chwili orzekania przez organ administracji.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: Przepisy o planowaniu przestrzennym w rozumieniu art. 37 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 października 1974 r. Prawo budowlane w związku z art. 103 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane to przepisy obowiązujące w dacie realizacji procesu budowlanego, chyba że przepisy o planowaniu przestrzennym obowiązujące w dacie orzekania są korzystniejsze dla inwestora, który dopuścił się samowoli budowlanej.

Rzecznik opowiada się za przyjęciem stanowiska wyrażonego m.in. w wyrokach NSA z 19 grudnia 2006 r. i 26 lipca 2007 r. W pierwszym przypadku sędziowie orzekli, że oceny przesłanek uzasadniających nakaz rozbiórki obiektu budowlanego należy dokonywać według stanu prawnego, jaki obowiązywał podczas jego budowy, chyba że przepisy obowiązujące w tym zakresie w dacie orzekania przez właściwy organ są korzystniejsze dla inwestora, który dopuścił się samowoli budowlanej. Z uzasadnienia drugiego z wyroków wynika zaś, że wprowadzenie regulacji

planistycznej, która nie obowiązywała w czasie budowy, nie może mieć negatywnych skutków dla inwestora, np. w postaci nakazu rozbiórki obiektu.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 16 grudnia 2013 r., sygn. akt II OPS 2/13). Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: Przepisami o planowaniu przestrzennym, o których mowa w art. 37 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 października 1974 r. Prawo budowlane (Dz. U. Nr 38, poz. 229 ze zm.) w związku z art. 103 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243 poz. 1623 ze zm.) są przepisy obowiązujące w dacie orzekania przez organy administracji, z tym że w postępowaniu w przedmiocie nakazania przymusowej rozbiórki, należy uwzględnić także przeznaczenie terenu, na którym powstał obiekt budowlany, od daty jego budowy.

Postępowania administracyjne z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-710192-V/12 z dnia 28 listopada 2013 r. – wniosek do Ministra Pracy i Polityki Społecznej o stwierdzenie nieważności orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonemu orzeczeniu rażące naruszenie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, a także naruszenie wynikającej z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP zasady praworządności.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w sprawie z wniosku o ustalenie stopnia niepełnosprawności stwierdził, że schorzenia wnioskodawczyni kwalifikują ją do lekkiego stopnia niepełnosprawności. W związku z żądaniem Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wznowił postępowanie zakończone orzeczeniem z 12 kwietnia 2011 r., utrzymującym w mocy zaskarżone orzeczenie. Następnie, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, orzeczeniem z 14 marca 2013 r., uchylił swoje orzeczenie z 12 kwietnia 2011 r. w całości i umorzył postępowanie w pierwszej instancji. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia podano, że po przeanalizowaniu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego stwierdzono, iż stan zdrowia wnioskodawczyni nie kwalifikuje jej do stopnia niepełnosprawności. W ocenie Rzecznika orzeczenie z 14 marca 2013 r. powinno zostać wyeliminowane z obiegu prawnego. Organ powinien wydać decyzję o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności. Bezzasadność żądania strony nie oznacza bowiem bezprzedmiotowości postępowania i nie może skutkować umorzeniem postępowania, a odmową uwzględnienia tego żądania.

Wojewódzkie Sądy Administracyjne wydały następujące orzeczenia w sprawach ze skarg Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-670399-I/11 z dnia 21 stycznia 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji

Rolnictwa, utrzymującą w mocy decyzję Dyrektora Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w przedmiocie odmowy stwierdzenia nieważności decyzji Kierownika Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Skarga oddalona (wyrok z dnia 10 października 2013 r., sygn. akt V SA/Wa 783/13).

RPO-698338-IV/12 z dnia 16 lipca 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na postanowienia uchwały Rady Miasta W. w sprawie zasad obrotu lokalami mieszkalnymi.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 18 września 2013 r., sygn. akt I SA/Wa 60/13).

RPO-697548-IV/12 z dnia 25 lipca 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na postanowienie uchwały Rady Miejskiej w P. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej P.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 14 listopada 2013 r., sygn. akt II SA/Rz 849/13).

Naczelny Sąd Administracyjny wydał orzeczenie w sprawie skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-701722-V/12 z dnia 26 kwietnia 2013 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę Rzecznika Praw Obywatelskich na przepisy uchwały Rady Miasta W. w sprawie regulaminu parkingów działających w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride) w W.

Skarga kasacyjna oddalona (wyrok z dnia 8 października 2013 r., sygn. akt I OSK 1564/13).

Naczelny Sąd Administracyjny wydał następujące orzeczenia w sprawach z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-701434-IV/12 z dnia 23 sierpnia 2013 r. – zgłoszenie udziału Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu ze skargi kasacyjnej od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego utrzymującą w mocy decyzję Prezydenta Miasta w przedmiocie odmowy przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości.

Skarga kasacyjna uwzględniona (wyrok z dnia 11 września 2013 r., sygn. akt I OSK 779/12).

RPO-740265-I/13 z dnia 13 września 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w sprawie z wniosku Rzecznika Praw Dziecka o podjęcie uchwały wyjaśniającej przepisy dotyczące obowiązku gminy zapewnienia dzieciom dojazdu do szkoły i przedszkola.

Wniosek rozpoznany (uchwała z dnia 9 grudnia 2013 r., sygn. akt I OPS 3/13). Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: Obowiązek zapewnienia bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu uczniów, o którym mowa w art. 17 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.), gmina może wykonywać w ten sposób, że wyznaczy miejsca, z których uczniowie są przewożeni do szkoły, z tym że miejsca te nie mogą być w odległości od domu ucznia przekraczającej odległości określone w art. 17 ust. 2 tej ustawy. W pozostałym zakresie sąd odmówił podjęcia uchwały.

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

RPO-726420-V/13 z dnia 7 października 2013 r. – w sprawie skarg dotyczących działalności uchwałodawczej jednostek samorządu terytorialnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi dotyczące działalności uchwałodawczej jednostek samorządu terytorialnego prowadzonej na podstawie art. XII § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks pracy. W myśl kwestionowanego przepisu dni i godziny otwierania oraz zamykania placówek handlu detalicznego, zakładów gastronomicznych i zakładów usługowych dla ludności określa gmina. Przedmiotem skarg jest przede wszystkim to, że wskazany przepis nie określa kryteriów, jakimi powinna kierować się rada gminy podejmując uchwałę na jego podstawie. Brak ustawowych kryteriów, którymi powinna kierować się rada gminy podejmując uchwałę w sprawie dni i godzin otwarcia placówek handlowych, zakładów gastronomicznych i usługowych, powoduje, że kryteria te są ustalane na poziomie uchwały. W rezultacie sądy administracyjne pozbawione są czytelnego wzorca kontroli działalności uchwałodawczej prowadzonej w omawianym zakresie przez gminy. Ten stan prawny stwarza w ocenie Rzecznika zagrożenie dla konstytucyjnej wolności działalności gospodarczej. Zgodnie z Konstytucją RP ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny.

RPO-683102-IV/11 z dnia 21 października 2013 r. – w sprawie ograniczeń możliwości uzyskania ekwiwalentu za wyłączenie gruntów z upraw rolnych i prowadzenie uprawy leśnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie, że art. 7 ust. 6a i art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia w zakresie, w jakim przepisy te przewidują możliwość przeniesienia praw i obowiązków wynikających z wyłączenia gruntów z uprawy rolnej i prowadzenia uprawy leśnej tylko w razie przeniesienia własności nieruchomości objętej uprawą leśną na podstawie umowy sprzedaży bądź spadkobrania – są niezgodne z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Ekwiwalent leśny jest świadczeniem pieniężnym przyznawanym właścicielowi gruntu, który zrezygnował z uzyskiwania dochodów z produkcji rolnej na swoim gruncie i rozpoczął prowadzenie uprawy leśnej. Świadczenie to ma zrekompensować początkowe straty wynikające z wyłączenia gruntu z produkcji rolnej oraz pozwalać na pokrycie kosztów związanych z właściwym utrzymaniem uprawy leśnej. Prawo do ekwiwalentu leśnego chronione jest w sposób niespełniający wymogów konstytucyjnej

zasady równej ochrony praw majątkowych. Wspólną cechą istotną podmiotów prawa w tej sprawie jest nabycie prawa własności nieruchomości objętej uprawą leśną. Cecha ta powinna przemawiać za równym traktowaniem wszystkich nabywców, niezależnie od tytułu prawnego, na podstawie którego doszło do przeniesienia własności nieruchomości. Objęte wnioskiem przepisy ograniczają możliwość przeniesienia praw i obowiązków związanych z prowadzeniem uprawy leśnej tylko do następstwa prawnego powstałego na skutek sprzedaży bądź spadkobrania nieruchomości objętej uprawą leśną.

RPO-750252-IV/13 z dnia 31 października 2013 r. – w sprawie braku rekompensat dla właścicieli nieruchomości tzw. zamrożonych inwestycyjnie przez dawne plany zagospodarowania przestrzennego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie niekonstytucyjności przepisu art. 36 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – w zakresie, w jakim w razie przeznaczenia danej nieruchomości na cele publiczne zarówno w aktualnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, jak i w planie obowiązującym w dniu 1 stycznia 1995 r., dla realizacji przewidzianych w tym przepisie roszczeń wymaga wykazania zmiany w stosunku do dotychczasowego sposobu korzystania z tej nieruchomości lub jej dotychczasowego przeznaczenia. W konsekwencji, jeżeli blokadę inwestycyjną nieruchomości utrzymują także aktualne plany miejscowe, uchwalone po 1 stycznia 1995 r., ich właściciele pozbawieni są jakichkolwiek rekompensat z tytułu istniejącego ograniczenia ich prawa. Rozwiązanie takie narusza konstytucyjne gwarancje ochrony prawa własności. W przypadku wieloletniego zarezerwowania nieruchomości na cele publiczne, niekonstytucyjny jest przepis, który uzależnia wykupienie nieruchomości nienadającej się do wykorzystania przez właściciela od tego, czy ostatnio uchwalony plan zmienia dotychczasowe przeznaczenie nieruchomości, czy je utrzymuje. Wprowadzenie takiej ustawowej przesłanki dochodzenia roszczeń dyskryminuje określoną kategorię właścicieli, pozbawiając ich prawnej ochrony. Europejski Trybunał Praw Człowieka w licznych orzeczeniach wskazał na naruszanie przez państwo polskie praw właścicieli nieruchomości w sytuacjach, które reguluje kwestionowana norma.

RPO-712621-III/12 z dnia 15 listopada 2013 r. – w sprawie wydawania zaświadczeń potwierdzających pełnienie służby w warunkach uzasadniających podwyższenie podstawy wymiaru emerytury policyjnej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi funkcjonariuszy Policji dotyczące wydawania zaświadczeń potwierdzających pełnienie służby w warunkach uzasadniających podwyższenie podstawy wymiaru emerytury policyjnej. Uprawnione organy albo w ogóle odmawiają wydania zaświadczenia o pełnieniu służby w warunkach szczególnie zagrażających życiu i zdrowiu albo wydają zaświadczenie w niepełnym zakresie. Normy prawne wynikające z zakwestionowanego we wniosku przepisu § 4 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków podwyższania emerytur funkcjonariuszy Policji, Agencji

Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej w zakresie, w jakim nakładają na ich adresatów konieczność wykazania okresów służby w warunkach „bezpośrednio” zagrażających życiu lub zdrowiu, wywołują wątpliwości z punktu widzenia ich zgodności z upoważnieniem ustawowym. Rozporządzenie nie może wykraczać poza zakres spraw określonych w upoważnieniu ustawowym. Rada Ministrów miała umocowanie do określenia w rozporządzeniu szczegółowych warunków podwyższania emerytury z tytułu pełnienia służby w warunkach szczególnie zagrażających życiu. Upoważnienie ustawowe nie zawierało umocowania do przekształcenia ustawowego określenia „w warunkach szczególnie zagrażających życiu i zdrowiu” w stan „bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia”.

RPO-742891-VII/13 z dnia 15 listopada 2013 r. – w sprawie braku możliwości telefonicznego porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie, że art. 217c k.k.w. w zakresie, w jakim wyłącza możliwość telefonicznego porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

W związku z wykonywaniem przez Rzecznika Praw Obywatelskich funkcji Krajowego Mechanizmu Prewencji ujawnił się problem uniemożliwiania przez pracowników i funkcjonariuszy Służby Więziennej utrzymywania kontaktu telefonicznego tymczasowo aresztowanego z obrońcą, a zatem korzystania w pełni z prawa do obrony. W myśl art. 217c k.k.w. tymczasowo aresztowany nie może korzystać z aparatu telefonicznego oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej. Natomiast w myśl art. 215 § 1 k.k.w. tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Przepis ten nie precyzuje, czy chodzi tu także o porozumiewanie się telefoniczne. Praktyka dotycząca realizacji art. 217c k.k.w. jest jednolita, poparta stanowiskiem Dyrektora Generalnego Służby Więziennej i polega na odmowie telefonicznego kontaktu tymczasowo aresztowanego z obrońcą. Minister Sprawiedliwości natomiast konsekwentnie wskazywał w korespondencji prowadzonej z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, że art. 217c k.k.w. nie dotyczy kontaktów tymczasowo aresztowanych z obrońcą lub pełnomocnikiem. Prawo do rozmów telefonicznych zaliczyć należy do szeroko rozumianego prawa do kontaktowania się z obrońcą (prawo do obrony w znaczeniu formalnym). W skład tego ostatniego wchodzi również prawo do kontaktu osobistego z obrońcą i prawo do prowadzenia korespondencji z obrońcą. Kwestionowanemu przepisowi należy postawić zarzut nadmiernej represyjności w zakresie kontaktu telefonicznego z obrońcą.

RPO-697281-I/12 z dnia 6 grudnia 2013 r. – w sprawie różnic w stawce podatku od towarów i usług na publikacje drukowane bądź wydawane na dyskach oraz publikacje oferowane w formie cyfrowej.

Skargi obywateli zwróciły uwagę Rzecznika Praw Obywatelskich na kwestię różnic w stawce podatku VAT na publikacje wydawane na nośnikach fizycznych (drukowane, wydawane na dyskach, taśmach etc.) oraz te oferowane w formie zapisu cyfrowego (tzw. ebooki). Zgodnie z obecnie obowiązującym stanem prawnym, ta sama książka, w zależności od sposobu, w jaki została wydana, może być objęta stawką 5% lub 23% podatku (8% i 23% w przypadku gazet, czasopism i pozostałych periodyków). Nieuwzględnienie wydawnictw elektronicznych w wykazie towarów i usług objętych obniżoną stawką podatku VAT, stanowiącym załącznik do ustawy o podatku od towarów i usług, jest pominięciem ustawodawcy prowadzącym do dyskryminacji części podmiotów. Różnice w sytuacji prawnej obywateli zostały wprowadzone w oparciu o arbitralne kryteria i przez to stanowią naruszenie konstytucyjnej gwarancji równości. Cyfrowe publikacje, podobnie jak książki i czasopisma wydane w tradycyjnej formie, sprzyjają rozwojowi czytelnictwa, a z racji większej dostępności (do ich pobrania konieczny jest wyłącznie podłączony do internetu komputer lub inny sprzęt elektroniczny) i niższej ceny wytworzenia mogłyby zachęcić do korzystania z dóbr kultury także tych konsumentów, którzy wcześniej w ograniczonym zakresie korzystali z usług rynku wydawniczego (np. ograniczali liczbę nabywanych książek ze względu na ich cenę). Ebooki, w których tekst można np. dowolnie powiększać, mogą także ułatwić dostęp do kultury i edukacji osobom starszym czy niedowidzącym. Z tego względu różnice w stawkach podatku VAT nie tylko prowadzą do arbitralnego uprzywilejowania jednej grupy producentów, ale także mogą mieć skutek w sferze praw kulturalnych lub edukacyjnych obywateli.

W sprawie wniosku:

RPO-704778-III/12 z dnia 22 października 2012 r. – w sprawie braku możliwości skorzystania z prawa do sprawowania opieki nad dzieckiem do lat 14 przez policjanta – mężczyznę w sytuacji, gdy wychowuje dziecko wspólnie z kobietą niebędącą funkcjonariuszem Policji.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 13 listopada 2013 r., sygn. akt U 6/12).

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-483054-II/04 z dnia 9 sierpnia 2011 r. – w sprawie braku możliwości zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z

urzędu oraz postanowienia sądu w przedmiocie cofnięcia wyznaczenia obrońcy z urzędu.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 30 października 2013 r., sygn. akt K 30/11).

RPO-699520-I/12 z dnia 31 lipca 2012 r. – w sprawie systemu oceniania oraz przeprowadzania egzaminów zewnętrznych w szkołach.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 24 września 2013 r., sygn. akt K 35/12).

RPO-686330-I/11 z dnia 4 października 2012 r. – w sprawie stypendiów dla studentów studiujących na więcej niż jednym kierunku studiów.

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 5 listopada 2013 r., sygn. akt K 40/12).

RPO-723319-III/13 z dnia 24 czerwca 2013 r. – w sprawie zmiany warunków nabywania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt K 27/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosiła udział w postępowaniach w sprawie skargi konstytucyjnej:

RPO-749370-II/13 z dnia 6 listopada 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej K. N. (sygn. akt SK 62/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. – o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw w zakresie, w jakim przewiduje, iż przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jej wejścia w życie – jest niezgodny z art. 2 oraz z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP.

Wątpliwości Rzecznika natury konstytucyjnej budzi wprowadzenie z mocą wsteczną surowszych przepisów dotyczących orzekania zastępczej kary za karę ograniczenia wolności. Zaskarżony przepis narusza wynikającą z Konstytucji RP zasadę stosowania prawa względniejszego dla sprawcy, jak również zasadę niedziałania prawa wstecz. W demokratycznym państwie prawnym jedną z podstawowych zasad określających stosunki między obywatelem a państwem jest zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, stanowiąca składnik demokratycznego państwa prawnego. Zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa opiera się na pewności prawa, rozumianej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jako pewien zespół cech przysługujących prawu, które zapewniają jednostce bezpieczeństwo prawne. W niniejszej sprawie skarżąca mogła oczekiwać, że kara ograniczenia wolności zostanie zamieniona na karę grzywny, nie zaś na karę pozbawienia wolności.

RPO-750257-II/13 z dnia 13 listopada 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej T. P. dołączonej do skargi konstytucyjnej K. N. (sygn. akt SK 62/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. – o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw w zakresie, w jakim przewiduje, iż przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jej wejścia w życie – jest niezgodny z art. 2 oraz z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP.

RPO-750217-II/13 z dnia 22 listopada 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Ł. W. (sygn. akt SK 64/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawi stanowisko w niniejszej sprawie wraz z uzasadnieniem, w późniejszym terminie.

RPO-751005-II/13 z dnia 4 grudnia 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej J. D. H. i J. H. (sygn. akt SK 65/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: art. 56 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego – w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 tego Kodeksu i odnoszącego się do oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 54 tego Kodeksu – jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Pokrzywdzony, nabywając status oskarżyciela posiłkowego, staje się stroną postępowania, co wiąże się z pozyskaniem szeregu istotnych uprawnień. Prawo do działania w charakterze oskarżyciela posiłkowego ubocznego nie może być jednak prawem fasadowym, iluzorycznym, a takowym się staje, jeżeli pokrzywdzony, działający w charakterze oskarżyciela posiłkowego pozbawiony jest możliwości złożenia zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie wyłączenia go z udziału w postępowaniu, co czyni proces karny nierzetelnym i niesprawiedliwym. Ustawodawca nie zagwarantował żadnych mechanizmów zabezpieczających interesy oskarżyciela posiłkowego pozbawionego statusu strony w postępowaniu, a w szczególności możliwości zweryfikowania postanowienia sądu wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k., które może być dotknięte błędem.

RPO-751516-IV/13 z dnia 19 grudnia 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej M. K. (sygn. akt SK 67/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: art. 98 § 1 w związku z art. 98 § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego w związku z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w zakresie, w którym do podlegających zwrotowi od strony przegrywającej proces kosztów

celowego dochodzenia praw i celowej obrony, przepis ten nie zalicza kwoty podatku od towarów i usług (VAT) doliczonej do, ustalonego według norm przepisanych, wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru strony ponoszącej ciężar tego podatku, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

RPO-752052-IV/13 z dnia 19 grudnia 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej konsorcjum spółek (sygn. akt SK 68/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: art. 34 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zakresie, w jakim wskazany przepis prawa przewiduje opłatę przekraczającą kwotę 100.000 zł, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 oraz art. 78 Konstytucji RP.

Opłata od skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej przy Prezesie Urzędu Zamówień Publicznych jest zróżnicowana w zależności od tego, czy skarga dotyczy czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego podjętych przed otwarciem ofert, czy też po otwarciu ofert. W pierwszym przypadku od skargi pobiera się opłatę stałą w wysokości pięciokrotności wpisu wniesionego od odwołania w sprawie, której dotyczy skarga. W przypadku, gdy skarga dotyczy czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego podjętych po otwarciu ofert, zgodnie z zaskarżonym przepisem, należna opłata stanowi opłatę stosunkową w wysokości 5 % wartości przedmiotu zamówienia w postępowaniu, którego skarga dotyczy, jednak nie więcej niż 5.000.000 złotych. Nieuzasadnione konstytucyjnie zamknięcie stronie dostępu do sądu, będące konsekwencją bariery w postaci niezwykle wysokiej opłaty od skargi, jest jednocześnie nieuprawnionym pozbawieniem strony prawa do zaskarżenia rozstrzygnięcia Izby, zapadłego w pierwszej instancji. Określona w art. 13 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych kwota 100.000 zł generalnie wyznaczająca górną granicę opłaty stosunkowej w polskim systemie kosztów sądowych w postępowaniu cywilnym, pozwala – jak się zdaje – na realizację wartości, której ma służyć zaskarżony przepis prawa, bez uszczerbku dla gwarancji wynikających z konstytucyjnego prawa do sądu.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpiła Rzecznik Praw Obywatelskich:

RPO-705207-II/12 z dnia 16 lipca 2012 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej M. S. dotyczącej zaskarżenia postanowienia w przedmiocie kosztów procesu karnego zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy.

Skarga konstytucyjna uwzględniona (wyrok z dnia 26 listopada 2013 r., sygn. akt SK 33/12).

RPO-678392-IV/11 z dnia 20 sierpnia 2012 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Wiesławy M.

Skarga konstytucyjna oddalona (wyrok z dnia 22 października 2013 r., sygn. akt SK 14/11).

RPO-727043-V/13 z dnia 10 maja 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej J. G., dotyczącej pozbawienia lekarza weterynarii możliwości odwołania się od kary dyscyplinarnej upomnienia lub nagany.

Skarga konstytucyjna uwzględniona (wyrok z dnia 2 października 2013 r., sygn. akt SK 10/13).

RPO-728411-IV/13 z dnia 27 maja 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej M. T. dotyczącej zaskarżalności postanowień tzw. wpadkowych, wydanych przez sąd drugiej instancji.

Skarga konstytucyjna częściowo uwzględniona (wyrok z dnia 22 października 2013 r., sygn. akt SK 14/13).

VII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

RPO-529615-IV/06 z dnia 23 kwietnia 2013 r. – w sprawie ochrony lokatorów przed „eksmisją na bruk”.

Minister Spraw Wewnętrznych (21.10.2013 r.) w odpowiedzi udzielonej z upoważnienia Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów poinformował, że w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych podjęto decyzję o powołaniu Zespołu do opracowania projektu zmian przepisów prawa regulujących sytuację lokatorów zajmujących lokale mieszkalne pozostające w dyspozycji organów i jednostek podległych i nadzorowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w przypadku egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu.

RPO-704289-V/12 z dnia 24 kwietnia 2013 r. – w sprawie postanowień umów dotyczących przetwarzania danych osobowych.

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (04.12.2013 r.) stwierdził, że działanie kwestionowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich wydaje się nie być prawidłowym. Niemniej jednak wiążące stwierdzenie takiego faktu przez organ do spraw ochrony danych osobowych będzie mogło nastąpić jedynie w drodze decyzji administracyjnej, po przeprowadzeniu stosownego postępowania w sprawie, podjętego na podstawie określonych ustawą kompetencji Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych dotyczących czynności kontrolnych w zakresie zgodności przetwarzania danych z przepisami o ochronie danych osobowych.

RPO-722766-XVIII/13 z dnia 14 czerwca 2013 r. – w sprawie ujednoczenia procedury stosowanej przez Policję w sytuacji założenia przez podmiot prywatny blokady na koła pojazdu zaparkowanego poza drogą publiczną.

Komendant Główny Policji (27.11.2013 r.) wskazał w odpowiedzi na orzeczenia sądów odmawiające wszczęcia postępowania albo umarzające postępowanie przeciwko osobom, które sprawując nadzór na drogami na terenach prywatnych, zakładały blokady na koła pojazdów parkujących na tych drogach (parkingach) nielegalnie. W istotny sposób stanowisko sądów odbiega od przyjętej przez Policję interpretacji przepisów w zakresie czynienia rzeczy niezdatną do użytku. W celu ujednoczenia stanowiska w omawianej sprawie, zapewniającego z jednej strony ochronę praw właścicieli terenów prywatnych, z drugiej zaś – ochronę praw użytkowników pojazdów, skierowano pismo do Departamentu Sądów, Organizacji i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości w Ministerstwie Sprawiedliwości z prośbą o odniesienie się do stanowiska Komendy Głównej Policji.

RPO-704469-I/12 z dnia 9 lipca 2012 r. – w sprawie zawartych w podręczniku do nauki języka angielskiego treści naruszających zasadę godności i dyskryminujących kobiety.

Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania (03.10.2013 r.) poinformowała, że w dniu 30 lipca 2012 r. wystosowała pismo do Prokuratora Generalnego z prośbą o objęcie nadzorem służbowym postępowania karnego w tej sprawie. W odpowiedzi otrzymała informację o wydaniu postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia w sprawie. Jednocześnie Pełnomocnik wskazała na komunikat Ministerstwa Edukacji Narodowej, z którego wynika, że książka do nauki języka angielskiego, zawierająca treści dyskryminujące kobiety, nie jest podręcznikiem szkolnym i nie jest dopuszczona do użytku szkolnego. W związku z tym nie podlega regulacji rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dopuszczenia do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczenia do użytku szkolnego podręczników.

RPO-740412-I/13 z dnia 19 sierpnia 2013 r. – w sprawie dofinansowania usługi tłumacza migowego dla studentów niesłyszących.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (05.12.2013 r.) wyjaśnił, że z dniem 1 stycznia 2012 roku weszła w życie nowelizacja ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, która wprowadziła zmiany m.in. w zakresie udzielania dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych. Zgodnie z ustawą uczelnie otrzymują z budżetu państwa dotacje między innymi na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia. Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu należy dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika. W obowiązujących przepisach nie określono katalogu sytuacji, w których osoba niepełnosprawna może korzystać z pomocy tłumacza języka migowego, finansowanej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Organ realizujący to zadanie sam dokonuje kwalifikacji, oceniając indywidualne potrzeby i możliwości osoby niepełnosprawnej. Ponadto środki PFRON przeznaczone są na różne zadania, co oznacza, że przekazywane zgodnie z algorytmem środki powinny uwzględniać potrzeby wszystkich grup osób niepełnosprawnych. Pomoc udzielana osobom niepełnosprawnym przez jednostki samorządu terytorialnego nie jest świadczeniem obligatoryjnym, uwarunkowana jest bowiem kilkoma czynnikami, tj. wielkością środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych będących w dyspozycji tej jednostki oraz liczbą złożonych wniosków. Rozstrzygnięcie w sprawie sposobu rozpatrzenia wniosku osoby niepełnosprawnej o przyznanie dofinansowania ze środków PFRON należy do jednostki samorządu terytorialnego, które dysponuje całością dokumentacji, jest dysponentem ww. środków i odpowiada za ich wydatkowanie.

RPO-733062-II/13 z dnia 23 sierpnia 2013 r. – w sprawie maksymalnego terminu postępowania mandatowego.

Minister Sprawiedliwości (15.10.2013 r.) wyjaśnił, że 180-dniowy termin umożliwiający stosowanie postępowania mandatowego należy uznać za racjonalny

zarówno z punktu widzenia organów prowadzących postępowanie mandatowe, jak również sprawców ujawnionych wykroczeń, bowiem daje on realną szansę zakończenia podjętych czynności nałożeniem grzywny w postaci mandatu karnego bez angażowania sądów do prostych spraw, jak również pozwala sprawcy wykroczenia na uniknięcie negatywnych konsekwencji wynikających ze skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Wskazany termin jest terminem maksymalnym przewidzianym do wyjątkowych przypadków uzasadnionych okolicznościami. Z wyjaśnień przekazanych przez Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej wynika, że Centrum Automatycznego Nadzoru nad Ruchem Drogowym w Głównym Inspektoracie Transportu Drogowego wysyła zapytania do właścicieli pojazdów po upływie kilku dni od ujawnienia wykroczenia przez urządzenie rejestrujące, zaś przekroczenie terminów dla postępowania mandatowego występuje wyłącznie z winy uczestników postępowania.

RPO-667951-V/11 z dnia 23 sierpnia 2013 r. – w sprawie sądowego zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do leczenia odwykowego.

Minister Zdrowia (22.10.2013 r.) poinformował, że projekt propozycji zmiany ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 22 lipca 2011 r. związany był m.in. z rezygnacją z instytucji zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu. Rezygnacja z tej procedury wiąże się z koniecznością stworzenia alternatywnych możliwości niedobrowolnego udzielenia pomocy osobom uzależnionym w szczególnych sytuacjach, poprzez rezygnację z obowiązku uzyskiwania zgody osoby skazanej na karę z zawieszeniem jej wykonania na zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu. Zgodnie z art. 72 § 1 pkt 6 Kodeksu karnego, dotyczącym możliwości zawieszenia wykonania kary, sąd może zobowiązać skazanego do poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu, oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych. Wymóg uzyskania zgody skazanego powoduje, że sądy korzystają z tego środka stosunkowo rzadko. Zmiana tej zasady w kierunku zaproponowanym w projekcie pozwoli na realną alternatywę skorzystania z warunkowego zawieszenia kary pod warunkiem podjęcia terapii. Ponadto zaproponowano zmianę art. 23 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego umożliwiającą przyjęcie do szpitala psychiatrycznego osoby niewykazującej zaburzeń psychiatrycznych, która na skutek uzależnienia od substancji psychoaktywnych znajduje się w stanie bezpośredniego zagrożenia życia, bez jej zgody. Propozycja zawarta w projekcie z dnia 22 lipca 2011 r. uwzględniała rozszerzenie zadań dla gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych o udzielanie konsultacji członkom rodzin, w których występuje problem alkoholowy. Ponadto zapis zawarty w projekcie umożliwiłby komisjom realizację obowiązków wynikających m.in. z ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

RPO-735416-V/13 z dnia 23 sierpnia 2013 r. – w sprawie ujawniania przez biura informacji gospodarczej lub firmy windykacyjne informacji o zobowiązaniach przedawnionych.

Minister Gospodarki (03.12.2013 r.) wyjaśnił, że zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji i wymianie danych gospodarczych wierzyciel może przekazać dane na temat zobowiązań istniejących i wymagalnych po spełnieniu warunków takich, jak: minimalna wysokość zobowiązania, wymagalność zobowiązania od co najmniej 60 dni czy wysłanie wezwania do zapłaty. W celu zapewnienia, że system informacji gospodarczej będzie dysponował informacjami prawdziwymi i aktualnymi, ustawodawca przewidział przepisy zabezpieczające. Należą do nich obowiązek wierzyciela, zabezpieczony sankcją karną, usunięcia informacji gospodarczych na temat zobowiązań wykonalnych, wygasłych lub nieistniejących, czy obowiązki biura do usunięcia, w określonych przypadkach, informacji gospodarczych. Przedawnienie na gruncie przepisów Kodeksu cywilnego nie powoduje wygaśnięcia zobowiązania. Ustawa nie przewiduje szczegółowych regulacji, które pozwalałyby bądź zabraniałyby przekazywania do biur informacji o przedawnionych zobowiązaniach. Wobec powyższego zobowiązanie przedawnione, jako zobowiązanie istniejące i niewygasłe, może być zgłoszone do biura informacji gospodarczej. Zgromadzone przez biuro informacje powinny pozwolić na zweryfikowanie, czy dany kontrahent wywiązał się prawidłowo ze swoich zobowiązań i czy zawarcie z nim umowy nie jest obciążone zbyt dużym ryzykiem. Ministerstwo Gospodarki w ramach trwających prac nad oceną skutków regulacji ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych analizuje możliwość dokonania ewentualnych zmian w zakresie zgłaszania do biur informacji o zobowiązaniach przedawnionych.

RPO-682110-II/11 z dnia 27 sierpnia 2013 r. – w sprawie zapewnienia odpowiedniej pomocy pokrzywdzonym w wypadkach komunikacyjnych i ich rodzinom.

Minister Sprawiedliwości (04.12.2013 r.) nie podzielił stanowiska wyrażonego w wystąpieniu Rzecznika. W opinii Ministra wprowadzenie regulacji polegających na możliwości przekazywania określonych środków z budżetu państwa ze źródeł wskazanych w wystąpieniu Rzecznika dla podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych, wydaje się zbędne z uwagi na funkcjonowanie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości. Głównym źródłem przychodów Funduszu, przeznaczonych m.in. na pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem, są w szczególności środki pieniężne pochodzące z orzeczonych przez sądy na rzecz Funduszu nawiązek oraz świadczeń pieniężnych. Środki te w formie dotacji celowych są przeznaczane m.in. na pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz członkom ich rodzin, którą realizują jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku. Natomiast dochody uzyskiwane z grzywien nakładanych za naruszenia przepisów ruchu drogowego ujawnionych za pomocą urządzeń

rejestrujących zainstalowanych na drogach znajdujących się w zarządzie gmin, mogą być przeznaczone na zadania związane z poprawą bezpieczeństwa w ruchu drogowym, określone w ustawie o drogach publicznych. Z kolei ustawa z dnia 8 listopada 2013 r. o zmianie ustawy o drogach publicznych oraz ustawy o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym wprowadza regulacje, które nakazują przekazywanie środków uzyskiwanych z grzywien nałożonych przez Inspekcję Transportu Drogowego na rzecz Krajowego Funduszu Drogowego. Środki uzyskane w tym trybie będą przeznaczone wyłącznie na finansowanie zadań inwestycyjnych związanych z poprawą bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz budowę lub przebudowę dróg krajowych.

RPO-636397-IV/09 z dnia 2 września 2013 r. – w sprawie funkcjonowania ekranów reklamowych na zewnątrz budynków lub w ich otoczeniu.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (04.10.2013 r.) poinformował, że w 2011 r. naukowcy z Politechniki Poznańskiej rozpoczęli badanie wpływu wielkopowierzchniowych reklam z diodami świecącymi na warunki widzenia kierowców w ruchu drogowym. Planowany termin zakończenia badania to październik 2013 r. Zapewnił ponadto, że zgadza się z Rzecznikiem, co do konieczności stworzenia odpowiednich przepisów, które jednoznacznie określałyby zasady lokalizacji ekranów reklamowych poza pasem drogowym. Prezydent RP skierował do Sejmu RP projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, który przewiduje m.in. wprowadzenie nowych regulacji dotyczących lokalizowania reklam. Utworzona rozporządzeniem Rady Ministrów Komisja Kodyfikacyjna Prawa Budowlanego przyjęła w dniu 18 września 2013 r. tezy Kodeksu urbanistyczno-budowlanego, które będą przedmiotem dalszych prac legislacyjnych. Kodeks w sposób kompleksowy ureguje planowanie przestrzenne na poziomie lokalnym, uchylając obecnie obowiązujące w tym zakresie przepisy. Jednym z narzędzi zarządzania ładem przestrzennym na obszarze zabudowanym będą lokalne przepisy urbanistyczne, które będą mogły określać m.in. zasady umieszczania w przestrzeni publicznej tablic i urządzeń reklamowych. Przepisy te będą miały charakter aktów prawa miejscowego i sprawią, że większa część powierzchni gminy będzie objęta powszechnie obowiązującymi regulacjami kształtującymi ład przestrzenny. Do czasu ich uchwalenia na obszarach zabudowanych obowiązywać będą krajowe przepisy urbanistyczne rangi ustawowej, które również regulować będą kwestie związane z ekspozycją nośników reklamowych. Z kolei na obszarach o ograniczonej zabudowie działalność inwestycyjna zawężona będzie do zamkniętego katalogu przedsięwzięć wymienionych w Kodeksie.

RPO-638794-XVIII/10 z dnia 6 września 2013 r. – w sprawie uznania terminu za zachowany w przypadku nadania pisma przez osobę przebywającą za granicą.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji (09.10.2013 r.) podzielił uwagi oraz wnioski zawarte w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich i poinformował, że Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji rozważa nowelizację

ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, w tym przede wszystkim art. 57 § 5 k.p.a.

RPO-732697-V/13 z dnia 9 września 2013 r. – w sprawie opóźnień w realizacji upoważnień zawartych w ustawie – Prawo lotnicze.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (04.10.2013 r.) wyjaśnił, że powstałe opóźnienia spowodowane są znaczną ilością oraz złożonym charakterem procedowanych regulacji, co wymaga przeprowadzenia licznych i długotrwałych procesów uzgodnieniowych zarówno ze stroną społeczną, jak również z innymi podmiotami zgłaszającymi w ramach uzgodnień międzyresortowych szczegółowe uwagi wymagające wnikliwej analizy. Z grupy 30 rozporządzeń, które powinny wejść w życie do dnia 18 marca 2013 r., zastępując dotychczas obowiązujące akty wykonawcze, 25 rozporządzeń zostało już ogłoszonych w Dzienniku Ustaw RP.

RPO-747640-I/13 z dnia 10 września 2013 r. – w sprawie sytuacji zwolnionych z pracy nauczycieli szkół publicznych.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (03.10.2013 r.) zapewnił, że na bieżąco monitoruje sytuację bezrobotnych nauczycieli na rynku pracy. Na obecnym etapie Minister nie uznał za konieczne powoływanie międzyresortowego zespołu ds. monitorowania sytuacji zwolnionych nauczycieli na rynku pracy. Mając na uwadze trudną sytuację bezrobotnych nauczycieli Minister Pracy i Polityki Społecznej zwrócił się w styczniu br. do Starostów Powiatów, Prezydentów Miast, Burmistrzów oraz Wójtów z prośbą, aby nauczycieli, którzy zarejestrują się w powiatowych urzędach pracy objąć działaniami mającymi na celu pomoc w podjęciu zatrudnienia lub uzyskania nowych kwalifikacji zwiększających szanse na rynku pracy. Dodatkowo Minister Pracy i Polityki Społecznej wskazał rozważenie możliwości kierowania zwalnianych nauczycieli do pracy w przedszkolach czy też jednostkach, które powstały w związku z wprowadzeniem ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Dla zwalnianych nauczycieli, podobnie jak dla wszystkich innych grup zawodowych, dostępne są instrumenty rynku pracy przewidziane ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W przypadku osób, którym niezbędne jest wsparcie niestandardowe, urzędy pracy mogą przygotować program specjalny, umożliwiający wspieranie zatrudnienia bezrobotnych i poszukujących pracy, w sposób uwzględniający indywidualne potrzeby tych osób. W roku 2013 istnieje możliwość finansowania, ze środków Funduszu Pracy stanowiących rezerwę Ministra Pracy i Polityki Społecznej, realizacji programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych zwolnionych z pracy z przyczyn niedotyczących pracowników oraz pracowników objętych zwolnieniami monitorowanymi.

Minister Edukacji Narodowej (11.10.2013 r.) podkreśliła, że Ministerstwo na bieżąco monitoruje zmiany liczby nauczycieli. Zwolnienia nauczycieli są efektem wieloletniego procesu zmniejszania liczby uczniów, któremu nie towarzyszył proporcjonalny spadek liczby nauczycieli. Wynika to przede wszystkim z sytuacji

demograficznej Polski. W związku z procesem objęcia dzieci sześciolletnich obowiązkiem szkolnym będzie wzrastać zapotrzebowanie na nauczycieli z kwalifikacjami do edukacji wczesnoszkolnej, zwłaszcza w roku szkolnym 2014/2015 i 2015/2016. Od 1 września 2012 r. w szkołach ponadgimnazjalnych obowiązuje nowa podstawa programowa. Wprowadzone zmiany polegają m.in. na obowiązku realizacji przez uczniów wybranych przedmiotów w zakresie rozszerzonym. Stan zatrudnienia nauczycieli w konkretnej szkole zależy od oferowanej przez szkołę listy przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym. Ostateczne decyzje dotyczące organizacji nauczania w szkole, w tym zatrudnienia nauczycieli, należą do dyrektora. MEN podjęło współpracę z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwem Rozwoju Regionalnego, mającą na celu wsparcie nauczycieli tracących pracę. Planując działania w obszarze oświaty na nowy okres programowania perspektywy finansowej Unii Europejskiej w latach 2014-2020, MEN zaproponowało działanie „Wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w zakresie działań na rzecz nauczycieli zmieniających zawód lub kwalifikacje”. Projekt ma wspomóc jednostki samorządu terytorialnego w udzielaniu wsparcia nauczycielom tracącym pracę w poszerzeniu kwalifikacji lub zdobyciu nowych kwalifikacji umożliwiających im odnalezienie się na rynku pracy. Planowane przez MEN działania są obecnie przedmiotem konsultacji z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego, następnie zostaną przekazane do konsultacji społecznych. W przypadku ich uwzględnienia w zakresie planowanego wsparcia będą stanowiły element negocjacji z Komisją Europejską Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

RPO-747595-I/13 z dnia 10 września 2013 r. – w sprawie reformy systemu opieki.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (02.10.2013 r.) poinformował, że ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie przewiduje instytucjonalnych form opieki. W związku z powyższym wystąpienie Rzecznika zostało przekazane, zgodnie z właściwością, do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej. Równocześnie Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych wyraził swoje poparcie dla wszelkich działań mających na celu poszanowanie godności osób niepełnosprawnych oraz wspierających jak najbardziej pełne i samodzielne funkcjonowanie tych osób w społeczeństwie. Działania zmierzające do przeobrażenia systemu opieki z instytucjonalnej w środowiskową służą poprawie jakości życia osób niepełnosprawnych.

Minister Rozwoju Regionalnego (02.10.2013 r.) poinformowała, że działania sprzyjające deinstytucjonalizacji usług społecznych w obecnym okresie programowania były wspierane z wykorzystaniem środków europejskich w bardzo ograniczonym zakresie, co wynikało wprost z celów Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i priorytetów interwencji EFS wynikających z rozporządzeń unijnych dotyczących perspektywy finansowej 2007–2013. Prozatrudnieniowy charakter EFS znacznie zawężyło grono osób, które mogą być obejmowane wsparciem,

a także ogranicza się do tych form pomocy, które służą przywróceniu osób na rynek pracy. Nowa perspektywa finansowa stwarza jednak nowe możliwości w zakresie poprawy dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych oraz ogólnego interesu dla grup dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Usługi te będą mogły być wspierane w ramach celu EFS związanego z redukcją ubóstwa i promocją włączenia społecznego. Kluczowa dla wsparcia procesu deinstytucjonalizacji ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest spójna wizja reform na rzecz przejścia z systemu instytucjonalnego do świadczenia usług społecznych w sposób zdeinstytucjonalizowany. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zamierza wspierać środkami EFS Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w zakresie wypracowania nowych rozwiązań systemowych i standardów usług rodzinnych i środowiskowych. Wsparcie takie zaplanowano w projekcie Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020. W projekcie zaproponowano m.in. działania na rzecz upowszechniania rozwiązań dotyczących rodzinnej pieczy zastępczej oraz działania mające wypracować systemowe rozwiązania, w szczególności w zakresie usług opiekuńczych oraz usług w mieszkaniach chronionych.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (08.10.2013 r.) wyjaśnił, że Ministerstwu znane są zalecenia dotyczące deinstytucjonalizacji zawarte w dokumentach przygotowanych przez Europejską Grupę Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki Świadczonej na Poziomie Lokalnych Społeczności, działającej przy Komisji Europejskiej. Idea odchodzenia od opieki instytucjonalnej na rzecz opieki w środowisku dodatkowo znajduje odzwierciedlenie w programach projektowanych przez Ministerstwo takich, jak m.in. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji. Funkcjonowanie pomocy społecznej oparte zostało na zasadzie subsydiarności (pomocniczości). Zasada ta wprowadza podstawową regułę działania wobec osób potrzebujących pomocy, zgodnie z którą państwo nie może zastępować działań osób czy rodzin, obowiązanych do zaspokajania potrzeb egzystencjalnych własnymi siłami i środkami. Rolą państwa jest natomiast pomaganie i wspieranie wówczas, gdy osoby i rodziny nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć trudnej sytuacji życiowej, w jakiej się znalazły. Idea ta znajduje odzwierciedlenie w przepisach ustawy o pomocy społecznej, regulujących kwestie dotyczące domów pomocy społecznej i pomocy usługowej. Dążąc do jak najefektywniejszych działań w zakresie pomocy społecznej w założeniach do zmian ustawy o pomocy społecznej, przygotowywanych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, proponuje się przeformułowanie celów pomocy społecznej w taki sposób, aby priorytetem były działania profilaktyczne oraz aktywizacyjne, a nie – jak dotychczas – interwencyjno-finansowe.

RPO-737924-I/13 z dnia 10 września 2013 r. – w sprawie problemów środowiska ławników.

Minister Sprawiedliwości (14.10.2013 r.) nie podzielił stanowiska przedstawionego w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich o zasadności ustanowienia nadzoru organizacyjnego nad ławnikami ze strony Krajowej Rady Sądownictwa. Minister nie podzielił również uwag dotyczących braku sposobu i środków umożliwiających podnoszenie poziomu pracy ławników i ich kwalifikacji. Obowiązujące regulacje w opinii Ministra służą prawidłowemu funkcjonowaniu instytucji ławnika w polskim porządku prawnym i należy je uznać za wystarczające. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu wyboru, składu i struktury organizacyjnej, trybu działania oraz szczegółowych zadań rady ławniczej, wśród zadań rady ławniczej wymienia podejmowanie działań umożliwiających podnoszenie poziomu pracy wykonywanej przez ławników oraz przedstawianie prezesowi sądu propozycji dotyczących potrzeb szkoleniowych, w tym zakresu tematycznego i form szkolenia ławników. Podejmowanie działań mających na celu podnoszenie kwalifikacji ławników oraz poziomu ich pracy zależy więc również od inicjatywy rady ławniczej.

RPO-705741-I/12 z dnia 10 września 2013 r. – w sprawie problemu bezdomności.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (03.10.2013 r.) wyjaśnił, że pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością, poprawa ich warunków bytowych oraz ewentualne zapewnienie mieszkania są zadaniami państwa realizowanymi na podstawie ustaw odrębnych od ustawy regulującej funkcjonowanie ogrodnictwa działkowego. Ogrody działkowe w założeniu miały zaspokajać potrzeby wypoczynkowe i rekreacyjne społeczeństwa, zaś występujące na terenie ogrodów zjawisko stałego lub tymczasowego zamieszkiwania osób bezdomnych można uznać za nieprawidłowe w świetle celów, jakie towarzyszyły idei tworzenia ogrodów działkowych. Minister podzielił stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich, że niezbędne jest opracowanie optymalnych rozwiązań prawnych w zakresie ogrodnictwa działkowego, które zagwarantują ochronę prawną użytkownikom działek. Odnosząc się zaś do kwestii systemowego rozwiązania problemu bezdomności, zapewnił, że Rząd podejmuje szereg działań i inicjatyw legislacyjnych mających na celu zapewnienie schronienia najuboższym. Idea ta realizowana jest w ramach systemowego programu finansowego wsparcia budownictwa socjalnego. W ciągu 6 i pół roku działania programu dofinansowano powstanie 2760 mieszkań komunalnych (w tym 88 mieszkań dla powodzian), 8954 lokali socjalnych, 109 mieszkań chronionych oraz 966 miejsc noclegowych. Jeśli chodzi o wynajem lokali, zgodnie z ustawą o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego rada każdej gminy ma obowiązek uchwalenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy. Co więcej, w obecnym stanie prawnym nawet osoby nieposiadające stałego źródła dochodu mogą ubiegać się o najem lokalu.

RPO-717541-IV/12 z dnia 19 września 2013 r. – w sprawie postępowania dotyczącego aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego gruntu.

Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (22.10.2013 r.) uwzględniając argumentację Rzecznika Praw Obywatelskich oraz opisane zastrzeżenia sądów wobec niektórych przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami, a w szczególności art. 78 ust. 3, przychylił się do opinii, że mogą one budzić wątpliwości w zakresie prawidłowego wskazania strony postępowania w sprawie aktualizacji opłat rocznych. Niewątpliwym jest bowiem, że stroną postępowania dotyczącego aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego jest właściciel nieruchomości, tj. jednostka samorządu terytorialnego lub Skarb Państwa. Minister zapewnił, że zagadnienie przedstawione w wystąpieniu Rzecznika zostanie włączone do prowadzonych przez resort prac nad kompleksową reformą systemu aktualizacji opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego.

RPO-747923-III/13 z dnia 23 września 2013 r. – w sprawie usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (04.10.2013 r.), odnosząc się do uwag zawartych w raporcie NIK dotyczącym skuteczności realizacji zadań administracji publicznej wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zaznaczyła, że wdrożenie zmian jest procesem złożonym i długotrwałym. Zauważyła, że na ocenę systemu jest za wcześnie, jako że odpowiednie zmiany prawne weszły w życie stosunkowo niedawno, a kontrola NIK obejmowała zaledwie 37 jednostek, co stanowi znikomy procent wszystkich instytucji działających w oparciu o nowe regulacje. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej na bieżąco monitoruje postęp w realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym realizacji procedury „Niebieskiej Karty”. Diagnoza wprowadzanych zmian pozwala wysnuć wnioski, które co prawda w kilku aspektach są spójne z wynikami kontroli NIK, lecz wskazują na pozytywne efekty wdrażania projektu. Podsekretarz Stanu przypomniała, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej co roku przedkłada do Sejmu i Senatu sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Nie podzieliła też obaw Rzecznika Praw Obywatelskich, jakoby w obecnie obowiązującym porządku prawnym nie zostały określone procedury realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Resort prowadzi aktualnie prace nad kolejnym Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020, którego głównym celem jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania aktom przemocy w rodzinie i zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. W kwestii dotyczącej niezabezpieczenia środków finansowych dla Ośrodków Pomocy Społecznej Podsekretarz Stanu poinformowała, że funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych leży w gestii samorządów.

RPO-738662-I/13 z dnia 23 września 2013 r. – w sprawie zapobiegania sytuacjom nieautoryzowanego przetwarzania danych osobowych polskich internautów.

Prokurator Generalny (19.11.2013 r.) wyjaśnił, powołując się na informacje otrzymane od Ministra Spraw Wewnętrznych, że kwestia możliwości swobodnego,

niewuwzględniającego gwarancji proceduralnych, dostępu do danych polskich internautów przez amerykańską Narodową Agencję Bezpieczeństwa jest przedmiotem zainteresowania państw członkowskich Unii Europejskiej. W tym celu podjęto decyzję o powołaniu Grupy Roboczej Wysokiego Szczebla do spraw bezpieczeństwa oraz ochrony danych Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych. Przedmiotem jej działania jest współpraca Unii Europejskiej ze stroną amerykańską, zmierzająca do wyjaśnienia kwestii związanych z wykorzystaniem internetu przez służby wywiadowcze do inwigilacji obywateli Państw Członkowskich Unii Europejskiej. Prokurator Generalny wyraził przekonanie, że powyższe działania przyczynią się do wyjaśnienia wszystkich aspektów tej sprawy, zaś dotychczasowe ustalenia nie dają przesłanek do inicjowania postępowania karnego.

RPO-740764-V/13 z dnia 23 września 2013 r. – w sprawie publicznego udostępniania informacji o zobowiązaniach spornych.

Minister Gospodarki (03.12.2013 r.) wyjaśnił, że głównym powodem utworzenia biur informacji gospodarczej była poprawa bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, realizowana przez stworzenie mechanizmów ochrony wierzycieli przed nierzetelnymi dłużnikami poprzez dostarczanie informacji na temat wiarygodności płatniczej potencjalnych klientów w celu minimalizowania ryzyka zawieranych transakcji oraz stworzenie mechanizmów prawnych pozwalających na odzyskanie wierzytelności (istniejących i wymagalnych) jeszcze przed wstąpieniem na drogę sądową. Podstawową zasadą przekazywania informacji gospodarczych do biur jest odpowiedzialność wierzyciela za przekazanie do biura informacji prawdziwych i spełniających warunki określone w ustawie. Wierzyciel, który przekazuje do biura nieprawdziwą informację podlega grzywnie do 30 tysięcy złotych. W przypadku przekazania przez wierzyciela informacji gospodarczej niespełniającej warunków ustawowych biuro ma obowiązek nieprzyjęcia/odrzuć takiej informacji. Jednocześnie za ujawnianie przez biuro informacji nieaktualnych lub nieprawdziwych również przewidziana jest grzywna. Przyjmowanie przez biura informacji o zobowiązaniach spornych nie stoi w sprzeczności z ratio legis ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych. W każdym przypadku przekazywania do biura informacji o zobowiązaniu spornym występuje ustawowy obowiązek zamieszczenia notatki o kwestionowaniu zobowiązania przez dłużnika. W odpowiedzi zapewniono, że uwagi i wątpliwości zgłoszone przez Rzecznika Praw Obywatelskich zostaną poddane ponownej analizie w ramach prac nad oceną funkcjonowania ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

RPO-737388-I/13 z dnia 24 września 2013 r. – w sprawie wymogów odnoszących się do kandydatów na stanowisko dyrektora szkoły publicznej.

Minister Edukacji Narodowej (25.10.2013 r.) stwierdziła, że resort edukacji nie widzi potrzeby zmian przepisów rozporządzeń dotyczących kryteriów wyboru kandydatów na stanowiska dyrektorów szkół i placówek publicznych. Istotnie,

wykluczenie z możliwości ubiegania się o stanowisko dyrektora szkoły publicznej osoby, wobec której toczy się postępowanie karne stanowi ograniczenie praw obywatelskich tej osoby. W tym przypadku prawodawca uznał, że ważniejszym dobrem, chronionym konstytucyjnie, jest ochrona praw dziecka przed potencjalnymi zagrożeniami mogącymi powstać w wyniku dopuszczenia do pracy w szkole osób, wobec których istnieją zarzuty o popełnienie przestępstwa. Natomiast kwestia przeniesienia regulacji zawartych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach publicznych szkół i rodzajach publicznych placówek oraz w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 kwietnia 2010 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznej szkoły lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej do aktu prawnego rangi ustawowej zostanie rozpatrzona w toku prac nad systemowymi rozwiązaniami prawnymi dotyczącymi statusu dyrektora szkoły.

RPO-735404-I/13 z dnia 24 września 2013 r. – w sprawie umożliwienia dochodzenia na drodze sądowej prawa do nabycia członkostwa w kole łowieckim.

Minister Środowiska (13.12.2013 r.) poinformował, że trwająca nowelizacja ustawy – Prawo łowieckie nie przewiduje możliwości zaskarżenia do sądu powszechnego odmowy przyjęcia do koła łowieckiego, podobnie jak nie przewidywały tego aktualnie obowiązujące przepisy.

RPO-734022-II/13 z dnia 25 września 2013 r. – w sprawie regulacji umożliwiającej odstąpienie od wysłuchania skazanego lub jego obrońcy przed wydaniem postanowienia w przedmiocie zarządzenia wykonania zawieszony kary.

Minister Sprawiedliwości (30.10.2013 r.) podzielił wyrażone w wystąpieniu stanowisko Rzecznika, co do kolizji unormowania kodeksu karnego wykonawczego, które umożliwia odstąpienie od wysłuchania skazanego lub jego obrońcy przed wydaniem postanowienia w przedmiocie zarządzenia wykonania zawieszony kary pozbawienia wolności, z przepisami rangi konstytucyjnej. W związku z powyższym w Ministerstwie Sprawiedliwości podjęto działania mające na celu wystąpienie z inicjatywą legislacyjną zmiany kwestionowanej regulacji. Projekt nowelizacji znajduje się na końcowym etapie prac legislacyjnych w Ministerstwie. Po ich zakończeniu projekt niezwłocznie zostanie skierowany do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych.

RPO-740285-I/13 z dnia 25 września 2013 r. – w sprawie nowych zasad przystępowania do egzaminu radcowskiego lub adwokackiego, naruszających zasadę ochrony praw nabytych.

Minister Sprawiedliwości (06.11.2013 r.) stwierdził, że argumenty podniesione w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich wymagają rozważenia. Minister Sprawiedliwości jest zobowiązany do dokonania analizy ewaluacji nowych rozwiązań

wdrożonych ustawą deregulacyjną. Ocena skutków regulacji będzie podstawą podjęcia ewentualnych prac legislacyjnych w kierunku wskazanym przez Rzecznika, o ile zmiany okażą się konieczne bądź celowe. Jednocześnie Minister wyjaśnił, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, prawami podmiotowymi są sytuacje prawne, w których obywatel może – opierając się na normach konstytucyjnych lub ustawowych chroniących jego interesy prawne – żądać skutecznie od państwa spełnienia przysługujących mu uprawnień lub powstrzymania się od wkraczania w sferę jego prawnie zabezpieczonych wolności. W opinii Ministra uprawnienie do przystąpienia do egzaminu radcowskiego bez odbycia aplikacji nie nosi cech prawa podmiotowego. Sam fakt przystąpienia do tego egzaminu nie zmienia statusu osoby do niego przystępującej (nie jest źródłem żadnego uprawnienia). Dopiero uzyskanie pozytywnego wyniku tego egzaminu i wpisanie na listę radców prawnych oraz złożenie ślubowania skutkuje przyznaniem tej osobie prawa podmiotowego w postaci wykonywania określonego zawodu. Odnosząc się do wprowadzonych zmian przepisów, Minister stwierdził, przywołując orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, że okres od odbycia wymaganej praktyki zawodowej do momentu przystąpienia na tej podstawie do egzaminu zawodowego nie może być nadmierny tak, aby był spełniony postulat posiadania przez zdających aktualnej wiedzy prawniczej, zdobytej w toku praktyki zawodowej. W rezultacie wprowadzenia omawianych zmian, odpowiedniemu skróceniu uległ okres wymaganej praktyki zawodowej, co poszerza krąg osób mogących przystąpić do egzaminu radcowskiego.

RPO-730169-IV/13 z dnia 26 września 2013 r. – w sprawie ułatwienia dochodzenia odszkodowań osobom represjonowanym w okresie stanu wojennego.

Minister Sprawiedliwości (25.10.2013 r.) nie podzielił postulatów przedstawionych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich. Sądowe postępowanie cywilne jest – co do zasady – odpłatne. Ustawodawca przewidział instytucję zwolnienia od kosztów sądowych. Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wymienia podmioty zwolnione z mocy ustawy z obowiązku uiszczania kosztów sądowych. Pozostałe osoby fizyczne mogą uzyskać takie zwolnienie na mocy orzeczenia sądu, składając stosowny wniosek. Rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych może być przedmiotem kontroli sądu drugiej instancji wskutek wniesienia zażalenia. Nie wydaje się zatem zasadne wprowadzenie generalnego zwolnienia działaczy podziemia antykomunistycznego od kosztów sądowych. Również postulat wprowadzenia regulacji, zgodnie z którą nie podlegają przedawnieniu roszczenia osób poszkodowanych z tytułu represjonowania w czasach PRL, nie zasługuje na akceptację. Instytucja przedawnienia może w określonych sytuacjach budzić wątpliwości aksjologiczne, dotyczące zwłaszcza rozwiązań powstających w obszarze jej skutków. Jednakże w tym zakresie przeważa zasada pewności obrotu prawnego.

Część 2

Wybór spraw indywidualnych

ZESPÓŁ II

RPO-729024-II/13

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Łukasza S., przebywającego w Zakładzie Karnym w W. Ze skargi wynikało, że w tym Zakładzie Karnym wprowadzono zasadę postępowania z osadzonymi pozostającymi samotnie w celi mieszkalnej. Po wyjściu współosadzonych na spacer, osadzonych pozostających w celi stawia się przed celą mieszkalną w korytarzu oddziału, twarzą do ściany. Dyrektor Zakładu Karnego w W. do którego zwrócono się w tej sprawie, potwierdził wprowadzenie takiego rozwiązania, które jego zdaniem, podyktowane było potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa osadzonych, w tym zapobiegania aktom samoagresji i samobójstwom. Po zapoznaniu się z dokumentacją zebraną w tej sprawie, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. ponieważ uznał, że rozwiązanie to narusza zasadę wyrażoną w art. 4 Kodeksu karnego wykonawczego (zasadę humanitaryzmu) oraz może stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej oraz funkcjonariuszy Służby Więziennej pełniących służbę w oddziałach mieszkalnych. Po interwencji Rzecznika opracowane zostały nowe wytyczne w powyższym zakresie. Odstąpiono w nich, z umieszczenia osadzonych rezygnujących ze spaceru, w korytarzach oddziałów mieszkalnych.

RPO-715695-II/12

Do Rzecznika skierował skargę Pan Rafał K., w której podnosił, iż Dyrektor Zakładu Karnego w C. nie udzielił mu pisemnej odpowiedzi na wnoszone prośby w sprawie zatrudnienia. Ponadto żalił się, że administracja Zakładu odmawia przyjęcia do wysłania za pośrednictwem operatora pocztowego opłaconej korespondencji zaadresowanej do Dyrektora Zakładu Karnego w C., twierdząc, iż przepisy nie przewidują takiej możliwości. Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające wykazało, że sposób powiadomienia skarżącego o sposobie rozpatrzenia prośb był niewłaściwy. Prośby nie były załatwione bezpośrednio po zgłoszeniu, dlatego też wnoszący je powinien być pisemnie poinformowany o sposobie ich załatwienia, a poprzestano jedynie na ustnym zawiadomieniu przez wychowawcę.

O obowiązku udzielenia skazanemu odpowiedzi na piśmie stanowi § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych: organ właściwy do załatwienia wniosku, skargi lub prośby jest

obowiązany zawiadomić pisemnie wnoszącego wniosek, skargę lub prośbę o sposobie ich załatwienia. Zasada ta z jednej strony gwarantuje osobom pozbawionym wolności pewność i jawność załatwiania ich próśb, wniosków i skarg, a z drugiej strony stanowi dowód dla administracji jednostki penitencjarnej, że sprawy osadzonych nie są ignorowane i podlegają właściwemu rozpatrzeniu i załatwieniu. Od tej zasady można odstąpić, gdy składane wnioski i prośby są załatwione bezpośrednio po zgłoszeniu.

Nie można również zaakceptować praktyki w zakresie postępowania z opłaconą przez wnioskodawcę korespondencją adresowaną do Dyrektora Zakładu Karnego w C. Skazany ma prawo wysyłać za pośrednictwem operatora pocztowego opłaconej przez siebie korespondencji do Dyrektora jednostki, w której skazany przebywa. Tym samym należy jednoznacznie wskazać, iż wewnętrzne uregulowania Dyrektora Zakładu Karnego w C., które stanowią, że pisemne prośby winny być adresowane do kierującego oddziałem penitencjarnym oraz zabraniające funkcjonariuszom przyjmowania od skazanych pism kierowanych/adresowanych do Dyrektora Zakładu Karnego w C. są niezgodne z przepisami powszechnie obowiązującymi.

Powyższe stanowisko Rzecznika podzielił Centralny Zarząd Służby Więziennej. Organ ten poinformował Rzecznika, iż przedstawione zagadnienie jest monitorowane przez Zespół do spraw Skarg Osób Pozbawionych Wolności w Biurze Prawnym Centralnego Zarządu Służby Więziennej oraz, że zostaną pojęte działania zmierzające do wyeliminowania wskazanych nieprawidłowości i zapobieżenia wystąpienia ich w przyszłości.

RPO-580885-II/08

Rzecznik prowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie skargi Pana Marcina A. dotyczącej odmowy udostępnienia mu w Zakładzie Karnym w B. dokumentacji medycznej poprzez wydanie oryginału za pokwitowaniem odbioru.

Dokonane czynności potwierdziły zarzut wnioskodawcy. Jego prośba o udostępnienie dokumentacji medycznej we wskazanej wyżej formie została załatwiona odmownie. Skazany został ustnie poinformowany, że obowiązujące przepisy uniemożliwiają wydanie mu oryginału książki zdrowia, może on jednak po opuszczeniu Zakładu Karnego wystąpić o przesłanie kopii dokumentacji medycznej, która po uiszczeniu opłaty zostanie przesłana na wskazany przez niego adres. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w O. nie stwierdził uchybień w postępowaniu administracji Zakładu Karnego w B. Rzecznik nie podzielił tego stanowiska.

Dostęp do dokumentacji medycznej jest prawem pacjenta, o czym stanowi ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (tekst jednolity Dz. U. 2012.159). Zgodnie z art. 27 w/w ustawy udostępnienie tej dokumentacji może nastąpić poprzez: wgląd, w tym także do baz danych w zakresie ochrony zdrowia, w siedzibie podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych, sporządzenie jej wyciągów, odpisów lub kopii albo wydanie oryginału za pokwitowaniem odbioru i z zastrzeżeniem zwrotu po wykorzystaniu, jeżeli uprawniony organ lub podmiot żąda udostępnienia oryginałów tej dokumentacji. Pojęcie uprawnionego podmiotu bez

wątpienia odnosi się do podmiotów wymienionych w art. 26 ust. 1- 3 ustawy i niewątpliwie pacjent mieści się w ramach tego pojęcia. Podmiot leczniczy wydając oryginał dokumentacji jest zobowiązany pozostawić jej kopię lub pełny odpis na miejscu (§ 78 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania).

Przywołane wyżej rozporządzenie reguluje również sposób postępowania podmiotu leczniczego w sytuacji, gdy odmawia udostępnienia pacjentowi dokumentacji - § 79 stanowi, że „w przypadku gdy udostępnienie dokumentacji nie jest możliwe, odmowa wymaga zachowania formy pisemnej oraz podania przyczyny”. Należy zauważyć, iż pacjent ma prawo wnieść skargę do sądu administracyjnego na bezczynność w zakresie udostępniania dokumentacji medycznej.

Powyższe stanowisko Rzecznika podzielił Centralny Zarząd Służby Więziennej. Skarga została uznana za uzasadnioną.

RPO-716087-II/12

Do Rzecznika skierował skargę Pan Artur B., który żalił się na częste zmiany miejsca odbywania kary pozbawienia wolności.

Z dokonanych ustaleń wynika, że w okresie od października 2012 r. do maja 2013 r. wnioskodawca przebywał kolejno: w Areszcie Śledczym w L., Zakładzie Karnym w H., Zakładzie Karnym w Z., Zakładzie Karnym w P., ponownie w Zakładzie Karnym w Z., Zakładzie Karnym w O.-L., Areszcie Śledczym w H. oraz po raz trzeci w Zakładzie Karnym w Z. O ile dwa pierwsze transporty były uzasadnione z uwagi na wymóg skierowania go do właściwego Zakładu Karnego ze względu na typ, rodzaj i system wykonywania kary pozbawienia wolności, to częstotliwość i przesłanki kolejnych przeniesień budzą wątpliwości. Należy zauważyć, że trzykrotnie, w krótkim czasie skazany zmieniał miejsce odbywania kary z uwagi na przeludnienie jednostek, w których przebywał. Nawet po dwóch dniach pobytu w Zakładzie Karnym w Z. – właściwym ze względu na posiadaną grupę i podgrupę klasyfikacyjną skazanego oraz miejsce zamieszkania bliskich, z którymi utrzymywał kontakt - podjęto decyzję o zmianie jednostki z uwagi na konieczność zapewnienia wszystkim osadzonym warunków określonych w art. 110 § 2 k.k.w. Po kilkunastu dniach ponownie przewieziono go do Zakładu Karnego w Z., by następnie z uwagi na potrzebę zwolnienia miejsc w tej jednostce przetransportować go do Zakładu Karnego w O.-L. Po dwóch miesiącach z tego samego powodu wnioskodawcę przeniesiono do Aresztu Śledczego w H. Nawet decyzja o przetransportowaniu do Zakładu Karnego w Z. z uwagi na utrzymywanie kontaktów z rodziną nie stanowiła przeszkody w wytypowaniu go do transportu, jako jednego z dwóch skazanych, wobec których wydano decyzję transportową (w tym okresie w w/w jednostce przebywało 287 osadzonych).

Rzecznik stoi na stanowisku, że przemieszczanie osadzonych pomiędzy jednostkami penitencjarnymi jest jednym z koniecznych sposobów rozwiązywania problemu przeludnienia. Niemniej jednak wielokrotna, w tak krótkim czasie, zmiana miejsca odbywania kary, jak w omawianym przypadku, stoi w sprzeczności z zasadą

podmiotowego traktowania skazanego i narusza zawartą w art. 4 k.k.w. zasadę wykonywania kary pozbawienia wolności w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego.

Należy wskazać, iż w ocenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka częste przemieszczanie osadzonych może budzić u nich poczucie cierpienia (wyrok ETPC z dnia 22 października 2009 r. w sprawie Orchowski przeciwko Polsce). W podobnym duchu Europejski Trybunał wypowiedział się w wyroku z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie Kaprykowski przeciw Polsce. Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom stwierdził zaś, że przenoszenie więźniów do innych jednostek penitencjarnych może być w pewnych sytuacjach niezbędne. Jednakże dokonywanie tego stale może wpływać negatywnie na ich zdrowie psychiczne i somatyczne, a w pewnych sytuacjach być uznane za nieludzkie i poniżające.

W sprawie wnioskodawcy istotna jest również informacja, że przeniesienia te odbywały się w ostatnim okresie odbywania kary pozbawienia wolności. Obowiązujące przepisy określają zakres obowiązków administracji jednostek w okresie przygotowania więźniów do zwolnienia. Działania te powinny być podejmowane i realizowane przez cały okres odbywania kary, niemniej jednak w końcowej fazie jej odbywania powinny być zintensyfikowane. Wielokrotne zaś przemieszczanie skazanego do różnych jednostek penitencjarnych zakłócało stabilizację jego sytuacji oraz nie zapewniało ciągłości działań, zarówno samego skazanego, jak i administracji więziennej, czyniąc je pobieżnymi i nieefektywnymi.

Skargę uznano za uzasadnioną.

RPO-716464-II/11

Do Rzecznika zwrócił się tymczasowo aresztowany Pan Damian P., pozostający do dyspozycji Prokuratury Rejonowej w G. Żalił się on, że mimo upływu półtora miesiąca nie otrzymał odpowiedzi na swoją prośbę o zezwolenie na otrzymanie paczki z artykułami higienicznymi.

Ustalenia dokonane w postępowaniu wyjaśniającym potwierdziły zasadność zarzutu. Przeprowadzone czynności wykazały, że w Prokuraturze Rejonowej w G. przyjęto praktykę, zgodnie z którą, jedynie w przypadku pozytywnego rozpatrzenia złożonego wniosku odpowiednie pismo kierowane jest do Dyrektora Aresztu Śledczego, a jego kopia do wnioskodawcy. Jak ustalono, informacja o odmowie wyrażenia zgody na przekazanie paczki została osadzonemu przekazana ustnie w toku wykonywania czynności procesowych, jednak po upływie co najmniej dwóch miesięcy od złożenia przez niego wniosku.

Rzecznik uznał, że sposób postępowania Prokuratury Rejonowej w G. w tej sprawie był nieprawidłowy. Podjęcie decyzji odmownej nie zwalniało organu dysponującego od powiadomienia składającego wniosek o sposobie jego rozpatrzenia.

Prokurator Okręgowy w Sz., do którego zwrócił się Rzecznik, w pełni podzielił to stanowisko. Powiadomił jednocześnie Rzecznika, że zwrócił uwagę Prokuratorowi Rejonowemu w G. na błędny sposób procedowania z wnioskiem tymczasowo aresztowanego poprzez pozostawienie go bez biegu w aktach sprawy oraz

niezwroćenie się do dyrektora jednostki penitencjarnej o ustosunkowanie się do wniosku. Wskazał ponadto na konieczność rozważnego rozpatrywania przez organ dysponujący wniosków tymczasowo aresztowanych w przedmiocie korzystania z wyżywienia, środków leczniczych i higienicznych otrzymywanych spoza zakładu karnego.

RPO-714322-II/12

Do Rzecznika zwrócił się ze skargą w Pan Dariusz P. Skarga dotyczyła stosowania wobec niego środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy w Areszcie Śledczym w W. Wyniki przeprowadzonych czynności pozwoliły uznać skargę za uzasadnioną, Rzecznik stwierdził bowiem nieprawidłowości w postępowaniu Służby Więziennej.

Z dokonanych ustaleń wynika, że na czas pobytu w celi zabezpieczającej wnioskodawcy nie wydano bielizny osobistej oraz skarpet. Działania te naruszały przepis § 9 ust. 3 ówczesnie obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Stwierdzono brak odpowiedniej reakcji funkcjonariuszy na zgłaszaną przez skarżącego potrzebę załatwiania potrzeb fizjologicznych. Sposób umożliwienia załatwienia mu tych potrzeb (do kaczki, z wypiętą z pasów jedynie jedną ręką) oraz pozostawienie wnioskodawcy na noc w mokrej odzieży i pościeli – w ocenie Rzecznika – świadczyło to o poniżającym traktowaniu, co narusza zasadę humanitaryzmu, wyrażoną w art. 4 § 1 k.k.w. Zapis monitoringu nie wskazuje, by były przeciwwskazania do zwolnienia skazanego z pasa wieloczęściowego w celu skorzystania z toalety. Niedostarczenie koca w porze nocnej, mimo skargi na panujące w celi zimno, również nie koresponduje ze wskazaną wyżej zasadą.

Ponadto, wątpliwości budzi zastosowanie wobec skazanego środków przymusu bezpośredniego w postaci zapięcia w pas obezwładniający wieloczęściowy, a zwłaszcza utrzymywanie tego środka przez cały czas stosowania środków (15 godzin), bowiem jego zachowanie nie wskazywało na usiłowanie dokonania zamachu na zdrowie lub życie jego lub innych osób.

Przedmiotowe ustalenie zostały przedstawione Dyrektorowi Aresztu Śledczego w W. oraz Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej. Organy do których zwrócił się Rzecznik podjęły działania naprawcze m.in. wprowadzono gradację środków przymusu bezpośredniego, podjęto decyzję o każdorazowym umożliwianiu (poza przypadkami wykluczającymi taką możliwość) skorzystania przez osadzonego ze środków higienicznych i toalety, o obowiązkowym przebieraniu skazanego w suchą odzież w przypadku zmoczenia się. Ponadto cele zabezpieczające zostały wyposażone w podkłady higieniczne pod materac oraz „pakiety higieniczne”.

RPO-705327-II/12

Do Rzecznika skierował wniosek Pan Łukasz W., w którym podniósł, iż w Zakładzie Poprawczym w B. był zobowiązany do wykonywania nieodpłatnej pracy w wymiarze 120 godzin miesięcznie.

Z dokonanych w postępowaniu wyjaśniającym ustaleń wynika, że wychowankowie grupy „Absolwenci”, w skład której wchodził Wnioskodawca, w 1 miesiącu wykonali pracę na rzecz Zakładu Poprawczego w wymiarze ponad 123 godzin, za którą nie otrzymali wynagrodzenia. Dyrektor Zakładu wskazał, że wychowankowie wykonywali prace pomocnicze o charakterze porządkowym o których stanowi § 61 pkt 8 i pkt 10 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1359 ze zm.) w ramach zajęć w warsztatach szkolnych. Na wychowankach grupy „Absolwenci” nie spoczywał jednak obowiązek szkolny. Skorzystali oni z prawa do rezygnacji z nauczania ogólnego i zawodowego. Nie mogli więc być zobowiązani do wykonywania prac, które były realizowane w ramach „zajęć warsztatowych”, takich samych jak dla nieletnich objętych nauką szkolną. Przepisy nie przewidują takiej okoliczności.

Doszło więc do naruszenia art. 95f § 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, który stanowi, że wynagrodzenie nie przysługuje nieletniemu za prace porządkowe wykonywane na rzecz zakładu lub schroniska w wymiarze do 30 godzin miesięcznie. Dyrektor Zakładu dopuścił do powstania nieprawidłowości w sposobie organizacji czasu zajęć nieletnich, którzy zrezygnowali z uczestnictwa w zajęciach szkolnych.

Powyższe stanowisko Rzecznika podzielił Minister Sprawiedliwości, który wskazał, iż zgodnie z przywołanym wyżej przepisem ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich wychowankom wchodzącym w skład grupy „Absolwenci” przysługuje roszczenie o wypłatę wynagrodzenia za prace porządkowe wykonywane na rzecz Zakładu Poprawczego w B. w wymiarze przekraczającym 30 godzin miesięcznie.

Ministerstwo Sprawiedliwości, mając na uwadze wagę problemu, wystosowało pismo nadzorcze do Dyrektora Zakładu Poprawczego w B., zobowiązujące go do bezwzględnego stosowania przepisów prawa, zarówno co do zmniejszenia liczby godzin obowiązkowej, bezpłatnej pracy wychowanków na rzecz Zakładu, do wymiaru określonego w art. 95f § 1-2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jak i zachowania zasady ekwiwalentności za prace porządkowe wykonywane na rzecz Zakładu, w wymiarze przekraczającym normy wynikające z powołanych przepisów prawnych.

Dodatkowo, w ramach czynności nadzorczych skierowane zostało pismo do wszystkich dyrektorów zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, przypominające o przestrzeganiu i stosowaniu obowiązujących w tym zakresie przepisów prawnych. Zobowiązano także dyrektorów do przedstawienia informacji o sposobie realizacji programów zajęć z nieletnimi rezygnującymi z uczestnictwa w zajęciach szkolnych oraz wychowankami będącymi absolwentami szkół.

RPO-743036-II/13

Do Rzecznika skierował wniosek Pan Roland T. przebywający w Zakładzie Karnym w K. Prosił o pomoc w uzyskaniu pozytywnej decyzji w sprawie wykonania mu całościowej protezy jamy ustnej. Podał, że choruje na WZW typu C i AIDS (od 2008 r. przyjmuje leki retrowirusowe) i w jego stanie zdrowia niezwykle ważne jest przyjmowanie urozmaiconych i dobrze rozdrobnionych posiłków, co bez uzębienia nie jest możliwe. Twierdził, że otrzymał już w tej sprawie odmowę, gdyż nie spełnia jednego z warunków, jakie dla uzyskania oproteżowania jamy ustnej przewiduje § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2003 r. w sprawie warunków i sposobu zaopatrzenia osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych w protezy, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (Dz. U. z 2003 r. Nr 204, poz. 1986). Zgodnie z tym przepisem oproteżowanie jamy ustnej przysługuje raz na 5 lat skazanemu:

- u którego po wyleczeniu zębów i stanów zapalnych błony śluzowej jamy ustnej oraz po usunięciu korzeni zębów niezdatnych do wyleczenia i kamienia nazębnego stwierdzono brak co najmniej 6 zębów w szczęce lub żuchwie, oraz
- któremu do końca kary pozbawienia wolności, orzeczonej prawomocnym wyrokiem, pozostało co najmniej 2 lata od daty złożenia przez niego wniosku o wykonanie oproteżowania.

Pan Roland T. miał do odbycia 1 rok i 4 miesiące kary pozbawienia wolności. Z uwagi na to, że wymienione rozporządzenie przewiduje możliwość wykonania skazanemu protezy z pominięciem wskazanych wyżej warunków m.in. w przypadku, gdy jest to uzasadnione stanem zdrowia osadzonego, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w P. o rozważenie sprawy pod tym kątem.

W odpowiedzi otrzymał informacje, że po dokonaniu oceny stanu zdrowia Pana Rolanda T. podjęto pozytywną decyzję o bezpłatnym wykonaniu mu całościowej protezy jamy ustnej.

RPO-732324-II/13

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Jarosława Sz. przebywającego w Zakładzie Karnym w Cz. Osadzony żalił się na umieszczenie go w monitorowanej celi mieszkalnej. W przedmiotowej sprawie Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Zakładu Karnego w Cz. w trybie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

Z otrzymanych informacji wynika, iż w/w osadzony był umieszczony w celi monitorowanej od dnia 22 kwietnia 2013 r. do dnia 29 kwietnia 2013 r. Jak ustalono, sytuacja ta była spowodowana odbywaniem przez Wnioskodawcę kary dyscyplinarnej w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej. Niemniej z dokonanych ustaleń wynika, że nie otrzymał on pisemnej decyzji o umieszczeniu w celi monitorowanej. Jak twierdzi Dyrektor Zakładu Karnego - w chwili obecnej, decyzje te są już wydawane, na podstawie polecenia zawartego w piśmie Dyrektora Generalnego Służby Więziennej.

Biorąc pod uwagę powyższy stan faktyczny, jak również stanowisko Rzecznika przedstawione w wystąpieniu generalnym do Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 lipca 2013 r. - skarga osadzonego została uznana za zasadną w zakresie niewydania mu decyzji o umieszczeniu w celi monitorowanej.

RPO-679922-II/11

Rzecznik prowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie skargi Pana Artura W. Wnioskodawca podnosił, że w Areszcie Śledczym w P. zostało naruszone jego prawo do co najmniej godzinnego spaceru, określone w art. 112 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego. Twierdził, że po powrocie z czynności procesowych w Sądzie, o godzinie 13.45 nie mógł skorzystać ze spaceru. Przełożeni poinformowali go, że czynności związane z realizacją tego uprawnienia osadzonych w oddziale, w którym był zakwaterowany, zostały zakończone o godzinie 13.00 i nie ma już możliwości, by skorzystać z przysługującego mu prawa.

Dyrektor Aresztu Śledczego w P. potwierdził okoliczności wskazane w skardze. Uznał, iż skazany nie mógł już skorzystać ze spaceru, bowiem funkcjonariusze realizujący te zadania zostali skierowani do innych pilnych czynności służbowych.

Rzecznik nie podzielił tej opinii. Administracja zakładu karnego jest zobowiązana do zapewnienia osobom pozbawionym wolności możliwości korzystania ze wszystkich przysługujących im uprawnień. Przyczyny organizacyjne wskazane przez Dyrektora Aresztu Śledczego nie mogą stanowić usprawiedliwienia dla naruszenia praw skazanych. Zgodnie z Porządkiem Wewnętrznym Aresztu spacer odbywają się w godzinach 10.00-18.00, zatem wnioskodawca powinien mieć zapewnioną możliwość skorzystania z tego uprawnienia, gdyż do oddziału mieszkalnego powrócił już o godz. 13.45.

Stanowisko Rzecznika podzielił Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w L. i zobowiązał kierownika w/w jednostki penitencjarnej do podjęcia skutecznych działań ukierunkowanych na uniknięcie w przyszłości analogicznych nieprawidłowości.

Skarga została uznana za uzasadnioną.

RPO-721311-II/12

Do Rzecznika zwrócił się Pan Tomasz E. Podał, że jest po amputacji kończyn dolnych i porusza się na wózku inwalidzkim. Żalił się, że podczas pobytu w Areszcie Śledczym w W. był umieszczony w celach nieprzystosowanych do przebywania w nich osób niepełnosprawnych.

W toku podjętych czynności potwierdzono, że Pan Tomasz E. przebywał w celach mieszkalnych, których wyposażenie nie było dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. W szczególności rozmiary kącika sanitarnego i brak w nim odpowiednich uchwytów powodowały, że osadzony nie mógł załatwiać potrzeb fizjologicznych bez pomocy innych osadzonych.

Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w G. z prośbą o podjęcie działań w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym przebywającym w jednostkach penitencjarnych, w tym również poruszającym się na wózku inwalidzkim,

osadzenia w celach mieszkalnych, których wyposażenie dostosowane jest do potrzeb tych osób.

RPO-745289-II/13

Skazany, przebywający w Zakładzie Karnym w P., podniósł m.in. zarzuty dotyczące umieszczenia go w warunkach niezgodnych z decyzją klasyfikacyjną. Postawione przez wnioskodawcę zarzuty znalazły potwierdzenie w toku rozpoznawania wniosku.

Ze zgromadzonego materiału źródłowego wynika jednoznacznie, że w dniu 13.06.2013 r. Komisja Penitencjarna nadała skarżącemu podgrupę R-2/p. Do dnia 18.07.2013 r. przebywał on w oddziałach mieszkalnych typu zamkniętego. Decyzja o pozostawieniu skazanego w oddziałach typu zamkniętego była spowodowana brakiem miejsc w oddziale typu półotwartego. Z chwilą zwolnienia miejsca w oddziale półotwartym został on do niego przemieszczony. Nie był pozbawiony pozostałych uprawnień wynikających z nadanej podgrupy klasyfikacyjnej.

Tym niemniej należy zauważyć, że Rzecznik konsekwentnie prezentuje stanowisko identyczne z Dyrektorem Generalnym Służby Więziennej, że uregulowanie zawarte w § 58 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności dopuszczające, iż „z ważnych powodów, skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie karnym typu otwartego może przebywać w zakładzie typu półotwartego lub zamkniętego, a skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie typu półotwartego - w zakładzie typu zamkniętego”, stanowi wyjątek od ustawowej zasady klasyfikacji osób skazanych, wynikającej między innymi z przepisów art. 82 i art. 110 § 1 zd.1 k.k.w.

Skoro więc wspomniany wyżej przepis stanowi wyjątek od ustawowej zasady klasyfikacji skazanych, to powinien on być stosowany nie tylko z ważnych powodów, ale także powinien mieć wąski zakres stosowania, jaki wynika z jego literalnego brzmienia.

Dlatego też należy uznać, że analizowany przepis regulaminu dopuszcza tylko odstępstwo od zasady klasyfikacji przy kierowaniu skazanych do odpowiedniego typu zakładu karnego, natomiast nie pozwala on na takie same odstępstwo przy umieszczaniu skazanego w celi mieszkalnej, gdzie należy brać pod uwagę decyzję klasyfikacyjną, zgodnie z art. 110 § 4 k.k.w.

Oczywistym bowiem pozostaje, że zasada klasyfikacji skazanych służy przede wszystkim zapewnieniu ich osobistego bezpieczeństwa oraz przeciwdziałaniu wzajemnej demoralizacji, a więc ma szczególne znaczenie przy umieszczaniu skazanych w celach mieszkalnych i jej zastosowanie nie może być tu ograniczane. Zdarzające się przypadki, osadzania w jednej celi mieszkalnej skazanych skierowanych do odbywania kary pozbawienia, wolności w różnych typach zakładu karnego, należy uznać za nieuprawnione.

Rzecznik Praw Obywatelskich powiadomił o zajętych w sprawie stanowisku Dyrektora Zakład Karnego w P. i zwrócił się z prośbą o podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie w przyszłości analogicznych sytuacji.

RPO-654875-II/10

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Daniela K., przebywającego w Zakładzie Karnym w K. W piśmie tym Osadzony żalił się, iż mimo wielu próśb o przetransportowanie go z ważnych względów rodzinnych do Aresztu Śledczego w W. lub Zakładu Karnego w G., nie otrzymał pozytywnej decyzji w przedmiotowej sprawie.

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego ustalono, że negatywne decyzje Dyrektora Zakładu Karnego w K. w zakresie rozpatrzenia próśb dotyczących przetransportowania osadzonego do Aresztu Śledczego w W. uzasadnione były brakiem wolnych miejsc zakwaterowania we wskazanej jednostce penitencjarnej. Jak ustalono, każdorazowo próśby te były rozpatrywane zgodnie z określoną w Instrukcji Transportowej nr 7/2010 z dnia 13 sierpnia 2010 r. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, procedurą. Niemniej jednak należy podkreślić, iż Sąd Okręgowy w G. wydał postanowienie w przedmiocie ustalenia kontaktów osadzonego z dziećmi, tj. jeden raz w miesiącu o ile będzie przebywał w Zakładzie Karnym w G. lub Areszcie Śledczym w W.

Administracja penitencjarna winna wziąć pod uwagę treść niniejszego postanowienia i umożliwić osadzonemu pobyt w zakładzie karnym położonym, jak najbliżej miejsca zamieszkania jego dzieci.

Biorąc pod uwagę cele wykonania kary, a przede wszystkim dobro dzieci i zachowanie więzi rodzinnych, jednostka penitencjarna powinna zainicjować przetransportowanie osadzonego z urzędu. Z tego też względu skarga została uznana za zasadną.

Biuro Pełnomocnika terenowego we Wrocławiu

Zespół XX

RPO-733059-XX/13

Do Rzecznika wpłynęło pismo Pani Arlety K. z prośbą o pomoc w jej trudnej sytuacji mieszkaniowej. We wniosku skierowanym do Rzecznika Interesantka podała, że głównym najemcą lokalu, w którym do tej pory mieszkała jest ojciec jej córki. Do lutego 2013 r. najemca mieszkał wraz z Interesantką oraz 3,5 letnią córką. Następnie przeciwko byłemu konkubentowi Skarżącej wszczęto postępowanie przygotowawcze, w związku z którym, zgodnie z art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) nakazano mu opuszczenie opisanego wyżej lokalu mieszkaniowego. Skarżąca ubiegała się o dodatek mieszkaniowy, którego jej odmówiono, gdyż nie była żoną najemcy.

Dodatkowo, jak wskazała Interessantka, zagrożono jej, że w razie eksmisji jej byłego konkubenta z w/w mieszkania, również i ona może zostać eksmitowana jako osoba nieposiadająca tytułu prawnego do dalszego zamieszkiwania.

Mając na względzie szczególne obowiązki, jakie spoczywają na organach samorządowych, w celu udzielenia pomocy osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, Rzecznik zwrócił się o udzielenie wyjaśnień w tej sprawie oraz rozważenie zawarcia z Interessantką umowy najmu lokalu komunalnego. Nie sposób bowiem zaakceptować sytuacji, w której osoba wychowująca samotnie małoletnie dziecko, która podjęła przewidziane prawem środki ochrony prawnej przed skutkami przemocy w rodzinie, ponosiła tego negatywne konsekwencje w postaci utraty tytułu prawnego do zajmowanego lokalu.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika poinformowano, że wprawdzie nie było podstaw prawnych, by przydzielić Interessantce lokal po byłym partnerze, jednak w przyspieszonym trybie przyznano jej inny lokal komunalny oraz objęto pomocą specjalistów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

RPO-707662-XX/12

Rzecznik rozpatrywał skargę 72-letnich działkowiczów, na organy Zarządu „ROD” w O., które podjęły działania, zmierzające do pozbawienia ich członkostwa w ROD. Zdaniem Zarządu, małżonkowie, nie przestrzegali regulaminu. Badanie sprawy nie potwierdziło twierdzeń Zarządu. Rzecznik wystąpił do Prezesa Okręgowego Związku Zarządu w celu podjęcia stosowanych działań, polegających na ochronie praw małżonków. W odpowiedzi Rzecznik otrzymał m.in. kserokopię pisma Prezesa Zarządu „ROD”, adresowanego do Prezesa Okręgowego Związku, w którym to wobec małżonków używał słów i określeń, niezgodnych z przyjętymi normami współżycia społecznego, wskazujących, iż ma negatywny stosunek do wieloletnich działkowiczów. Rzecznik zażądał od Prezesa Okręgowego Związku Zarządu stosownej reakcji. W wyniku kilkumiesięcznych działań Rzecznika wycofano wszelkie zarzuty wobec Skarżących oraz przeproszono ich za bezduszne oskarżanie i używanie obraźliwych sformułowań.

RPO-743833-XX/13

Do Rzecznika zwróciła się osadzona przebywająca w Domu Matki i Dziecka Zakładu Karnego w K. Z przedłożonej informacji wynikało, że osadzona znajduje się w bardzo trudnej sytuacji życiowej, gdyż w dniu 24.08.2013 r. kończyła odbywanie kary pozbawienia wolności i nie posiadała żadnego lokalu, w którym mogłaby zamieszkać na wolności. Wobec powyższego niemożliwe byłoby dalsze sprawowanie przez nią opieki nad małoletnią córką.

Skarżąca wystąpiła do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w S. o zabezpieczenie miejsca w Domu Samotnej Matki na terenie Gminy S. Ośrodek Pomocy Rodzinie w S. odmówił wydania skierowania osadzonej i jej córki do placówki, po zwolnieniu z odbywania kary pozbawienia wolności, uznając swoją niewłaściwość do rozpoznania wniosku. Organ powołał się przy tym na brzmienie art. 101 ust. 2 ustawy o pomocy

społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2013\ r., poz. 182), twierdząc, że właściwą miejscowo jest gmina ostatniego miejsca zameldowania osoby bezdomnej na pobyt stały.

W opinii Rzecznika brak było podstaw do odmowy rozpatrzenia wniosku Skarżącej, gdyż właściwą do udzielenia pomocy jest gmina miejsca zamieszkania świadczeniobiorcy zgodnie z art. 101 ust. 1 ustawy o p.s. Zainteresowana bowiem przed osadzeniem w Zakładzie Karnym przez wiele lat faktycznie zamieszkiwała na terenie Gminy S. – pobyt w Domu Dziecka, pobyt wraz z matką w Schronisku, oraz w lokalu najmowanym przez jej siostrę.

W toku badania sprawy Rzecznik uzyskał zapewnienie, że Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w S. zapewnił osadzonej i jej małoletniemu dziecku miejsce w Schronisku po opuszczeniu przez nią Zakładu Karnego i obejmie ją stosowną opieką.

RPO-740937-XX/13

Do Rzecznika wpłynęło pismo mieszkańców S. ze skargą dotyczącą rozbudowy szkoły położonej na sąsiedniej działce, na której gromadziły się wody opadowe z centralnego obszaru miejscowości. Interesanci zarzucili, że usunięcie starych drzew rosnących na spornej działce może spowodować nieodwracalne szkody w gospodarce wodnej oraz w istniejącym ekosystemie, a także powodować zagrożenie dla istniejącej zabudowy i okresowe podtopienia.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika burmistrz poinformował, że odbyło się spotkanie, w którym uczestniczyli inwestor, projektant rozbudowy oraz zainteresowani mieszkańcy. Podczas spotkania ustalono, że mapa do celów projektowych zostanie zaktualizowana o istniejący drzewostan. Zapewniono również, że żadne drzewo ze spornej działki nie zostanie wycięte oraz, że – wbrew obawom mieszkańców – działka ta nie zostanie w całości zabudowana.

RPO-739891-XX/13

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pani Elżbiety T. dotycząca umorzenia odsetek i rozłożenia na raty należności głównej zadłużenia z tytułu czynszu najmu lokalu komunalnego. Z relacji Interestantki wynikało, że złożyła do Urzędu Miejskiego wniosek o umorzenie odsetek oraz rozłożenie na raty należności głównej zadłużenia czynszowego. Zarzuciła, że pomimo upływu dwóch miesięcy nie otrzymała żadnej odpowiedzi od Wynajmującego. Skarżąca podkreśliła, że jest osobą starszą i schorowaną, zatem zależy jej na jak najszybszym rozpatrzeniu jej sprawy, natomiast pracownica Urzędu Miejskiego miała ją poinformować, że średni termin załatwienia sprawy mieści się w przedziale od sześciu miesięcy do jednego roku.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika Urząd Miejski poinformował, że wydano decyzję o przyznaniu Interestantce ulgi w postaci umorzenia odsetek w kwocie 9.268,22 zł, zaś pozostałą zaległość rozłożono na 24 raty.